
زمان و مکان
دعا برای
حضرت مهدی
برگرفته از کتاب مکیال المکارم
آیة الله سید محمد تقی موسوی اصفهانی

بسم الله الرحمن الرحیم

زمان و مکان دعا برای حضرت صاحب الزمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

نویسنده:

محمد تقی موسوی اصفهانی

ناشر چاپی:

مسجد مقدس جمکران

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

زمان و مکان دعا برای حضرت صاحب الزمان علیه السلام

مشخصات کتاب

سرشناسه : اصفهانی محمدتقی ۱۲۶۲ - ۱۳۰۸.

عنوان قراردادی : مکیال المکارم فی فواید الدعاء القائم . فارسی .برگزیده

عنوان و نام پدیدآور : زمان و مکان دعا برای حضرت صاحب الزمان علیه السلام/مولف محمدتقی موسوی الاصفهانی ؛ مترجم مهدی حائری قزوینی.

مشخصات نشر : قم: مسجد مقدس جمکران ۱۳۸۵.

مشخصات ظاهری : ۱۱۷ص.

شابک : ۴۵۰۰ریال ۹۶۴-۹۷۳-۰۰۸-۷ ؛ ۹۰۰۰ ریال چاپ دوم ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۳-۰۰۸-۰ ؛ ۱۰۰۰۰ ریال (چاپ سوم)

وضعیت فهرست نویسی : فاپا

یادداشت : چاپ سوم : ۱۳۸۹.

یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس.

موضوع : محمدبن حسن (عج)، امام دوازدهم ۲۵۵ق -

موضوع : محمدبن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. -- دعاها

موضوع : مهدویت-- انتظار

موضوع : دعاها

شناسه افزوده : حائری قزوینی مهدی ۱۳۳۴ - ، مترجم

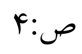
شناسه افزوده : مسجد جمکران (قم)

رده بندی کنگره : BP۲۲۴/الف۶م۷۰۴۲۱۶۳ ۱۳۸۵

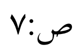
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۶۲

شماره کتابشناسی ملی : م۸۵-۲۰۵۱۴

اشاره

مقدمه ناشر

بسمه تعالی

السلام علی القآئم المنتظر و العدل المشتهر

در جهان امروز که با تبلیغ بی دینی و افکار انحرافی توسط مدّعیان جهان تک قطبی و حقوق بشر دروغین، جوانان مسلمان و دیگر ادیان را به بیراهه می کشانند، امید به منجی موعود و مهدی منتظَر، چراغ هدایت پویندگان راه حق و حقیقت خواهد بود. لذا برآن شدیم کتاب گران سنگ مکیال المکارم در فوائد دعا برای حضرت قائم - عجّل اللَّه فرجه الشریف - تألیف عالم فاضل مرحوم حضرت آیت اللَّه سیّد محمّد تقی موسوی اصفهانی - رضوان اللَّه علیه - که توسط حضرت حجه الاسلام والمسلمین حاج سیّد مهدی حائری قزوینی - زید عزّه - ترجمه گردیده است، را در پنج جلد و موضوعات مختصر به زیور طبع بیاراییم. امید است در عصر کنونی که انقلاب اسلامی ندای رسای منادیان دین حق و اسلام ناب محمدی - صلّی اللَّه علیه وآله - را به گوش جهانیان رسانده و می رساند، انجام وظیفه ای کرده باشیم.

مدیریت انتشارات مسجد مقدس جمکران

اوقات و حالات تأکید شده برای دعا

اوقات و حالات تأکید شده برای دعا

از مواردی که دعا برای حضرت صاحب الزمان - عجّل اللّه فرجه الشریف و درخواست ظهور آن جناب از درگاه خداوند، سفارش و تأکید بیشتری شده، و از آیات و روایات و دلیل عقل، شواهدی بر آن ها هست در ذیل می آید:

۱ – بعد از هر نماز واجب

۱ – بعد از هر نماز واجب

شاهد بر این معنی این که: در تعدادی از دعاهای روایت شده از امامان معصوم علیه السلام این امر آمده است، از جمله: – در اصول کافی مرسلاً از حضرت ابوجعفر ثانی (امام جوادعلیه السلام) روایت است که فرمود: هر گاه از نماز واجبی فراغت یافتی بگو: «رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبّاً وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ نَبِيّاً، وَبِالإِسْلام دِيناً، وَبِالقُرْآنِ كِتاباً، وَبِفُلانٍ وَفُلانٍ أَئِمَّةً. اَللَّهُمَّ وَلِيَّكَ فُلانَ فَاحْفَظْهُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ، وَعَنْ يَمينِهِ وَعَنْ شِمالِهِ، وَمِنْ فَوْقِهِ وَمِنْ تَحْتِهِ، وَامْدُدْ لَهُ فِي عُمُرِهِ وَاجْعَلْهُ القائِمَ بِأَمْرِكَ وَالمُنْتَظَرَ (وَالمُنْتَصِرَ) لِدِينِكَ و أَرِهِ ما يُحِبُّ وَتَقَرُّ بِهِ عَيْنُهُ فِي نَفْسِهِ وَذُرِّيَّتِهِ وَفِي أَهْلِهِ وَمالِهِ، وَفِي شِيعَتِهِ وَفِي عَدُوِّهِ، وَأَرِهِمْ مِنْهُ ما

ص:۱۱

یَحْذَرُونَ، وَأَرِهِ فِیهِمْ ما یُحِبُّ وَتَقَرُّ بِهِ عَیْنُهُ، وَاشْفِ صُدُورَنا وَصُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِینَ».(۱)

همین حدیث را شیخ صدوق در کتاب «من لا یحضره الفقیه» از آن حضرت به طور مرسل چنین روایت کرده که فرمود: هرگاه از نماز واجبی فراغت یافتی پس بگو: «رَضِیتُ بِاللَّهِ رَبّاً وَبِالإِسْلامِ دِیناً، وَبِالقُرْآنِ کِتاباً، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ نَبِیّاً، وَبِعَلِیٍّ وَلِیّاً، وَالحَسَنِ وَالحُسَیْنِ وَعَلِیِّ بْنِ الحُسَیْنِ وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَمُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ وَعَلِیِّ بْنِ مُوسی وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ وَعَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَالحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ وَالحُجَّهِ بْنِ الحَسَنِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ أَئِمَّهً. اللَّهُمَّ وَلِیَّکَ الحُجَّهَ فَاحْفَظْهُ مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ، وَعَنْ یَمِینِهِ وَعَنْ شِمالِهِ، وَمِنْ فَوْقِهِ وَمِنْ تَحْتِهِ، وَامْدُدْ لَهُ فِی عُمُرِهِ، وَاجْعَلْهُ القائِمَ بِأَمْرِکَ وَالمُنْتَصِرَ لِدِینِکَ، وَأَرِهِ ما یُحِبُّ وَتَقَرُّ بِهِ عَیْنُهُ فِی نَفْسِهِ وَذُرِّیَّتِهِ وَفِی أَهْلِهِ وَمالِهِ وَفِی شِیعَتِهِ وَفِی عَدُوِّهِ، وَأَرِهِمْ مِنْهُ ما ی

َحْذَرُونَ وَأَرِهِ فِیهِمْ ما یُحِبُّ(۲) وَتَقَرُّ بِهِ عَیْنُهُ، وَاشْفِ صُدُورَنا وَصُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِینَ» (۳)

[خلاصه ترجمه دعا چنین است]خداوند را به پروردگاری پذیرفتم و اسلام را به

ص:۱۲

۱- ۱. اصول کافی. ۲ / ۵۴۸.

۲- ۲. در بعضی نسخه ها (تُحِبُّ) به صیغه مخاطب آمده و خطاب به خداوند است. و (تَقَرُّ) احتمال دارد به فتح تاء و قاف باشد فاعل برای آن حضرت، و به احتمال دیگر به ضم تاء و کسر قاف به صیغه خطاب به خداوند و فاعل آن ضمیری مستتر در آن باشد. و احتمال سوم آن است که به ضم تاء و فتح قاف به صیغه مجهول باشد. (مؤلف)

۳- ۳. من لا یحضره الفقیه، ۱ / ۳۲۷.

عنوان دین و قرآن را کتاب آسمانی و محمّدصلی الله علیه وآله را پیغمبر و علی را ولیّ خود و حسن و حسین و علی بن الحسین و محمد بن علی و جعفر بن محمد و موسی بن جعفر و علی بن موسی و محمد بن علی و علی بن محمد و حسن بن علی و حجه بن الحسن – علیهم السلام – را به امامت پذیرفتم. پروردگارا! ولیّ تو حضرت حجّت است، پس او را از پیش روی و پشت سر و از سمت راست و چپ، و از بالا و پایین حفظ کن، و عمرش را امتداد بخش، و او را قائم به امر خویش قرار ده که برای دینت یاری طلبد، و آنچه دوست می دارد و دیده اش به آن روشن گردد، نسبت به خودش و خاندانش و نوادگانش و دارایی اش و پیروانش، و نسبت به دشمنش به او بنمایان و دشمنانش را به آنچه هراس دارند [از نابودی شان به دست او]دچار گردان، و بدین وسیله درد سینه های ما و سینه های مؤمنین را شفا ببخشای.

می گویم: فلان و فلان که در روایت کافی آمده کنایه از امامان گذشته علیهم السلام است و منظور از «اللَّهُمَّ وَلِیُّکَ فُلانَ» کنایه از مولای ما صاحب الزمان علیه السلام می باشد که شیخ صدوق رحمه الله نام های شریف آن ها را با صراحت آورده، و این حدیث دلالت می کند بر این که دعا برای تعجیل فرج بعد از هر نماز واجب، مؤکّد است.

شاهد دیگر بر این امر روایتی است که در بحار به نقل از کتاب «الاختیار سید ابن الباقی» از امام صادق علیه السلام آمده که فرمود: هر کس بعد از هر نماز فریضه، این دعا را بخواند، امام (م ح م د) بن الحسن – علیه وعلی آبائه السلام – را در بیداری یا خواب خواهد دید: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ اَللَّهُمَّ بَلِّغْ مَوْلانا صاحِبَ

ص:۱۳

الزَّمانِ أَيْنَما كانَ وَحَيْثُما كانَ مِنْ مَشارِقِ الأَرْضِ وَمَغارِبِها، سَهْلِها وَجَبَلِها عَنِّی وَعَنْ والِدَیَّ وَعَنْ وُلْدِی وَإِخْوانِی التَّحِیَّه وَالسَّلامَ عَدَدَ خَلْقِ اللّهِ وَزِنَهَ عَرْشِ اللّهِ، وَما أَحْصاهُ کِتابُهُ وَأَحاطَ بِهِ عِلْمُهُ. اللَّهُمَّ إِنِّی أُجَدِّدُ لَهُ فِی صَبِیحَهِ هذَا الیَوْم وَما عِشْتُ فِیهِ مِنْ أَیّامِ حَیاتِی عَهْداً وَعَقْداً وَبَیْعَهً لَهُ فِی عُنُقِی لا أَحُولُ عَنْها وَلا أَزُولُ أَبَداً، اَللّهُمَّ اجْعَلْنِی مِنْ أَنْصارِهِ وَالذّابِّینَ عَنْهُ وَالمُمْتَثِلِینَ لِأَوامِرِهِ وَنَواهِیهِ فِی أَیّامِهِ وَالمُسْتَشْهَدِینَ بَیْنَ یَدَیْهِ. اَللَّهُمَّ إِنْ حالَ بَیْنِی وَبَیْنَهُ المَوْتُ الَّذِی جَعَلْتَهُ عَلی عِبادِکَ حَتْماً مَقْضِیّاً فَأَخْرِجْنِی مِنْ قَبْرِی مُؤْتَزِراً کَفَنِی شاهِراً سَیْفِی مُجَرِّداً قَناتِی مُلَبِّیاً دَعْوَهَ الدّاعِی فِی الحاضِرِ وَالبادِی. اَللّهُمَّ أَرِنِی الطَّلْعَهَ الرَّشِیدَهَ وَالغُرَّهَ الحَمِیدَهَ، وَاکْحُلْ بَصَرِی بِنَظْرَهٍ مِنِّی إِلَیْهِ، وَعَجِّلْ فَرَجَهُ وَسَهِّلْ مَخْرَجَهُ. اَللّهُمَّ اشْدُدْ أَزْرَهُ وَقَوِّ ظَهْرَهُ وَطَوِّلْ عُمْرَهُ وَاعْمُرِ اللّهُمَّ بِهِ بِلادَکَ وَأَحْیِ بِهِ عِبادَکَ فَإِنَّکَ قُلْتَ وَقَوْلُکَ الحَقُّ، ظَهَرَ الفَسادُ فِی البَرِّ وَالبَحْرِ بِما کَسَبَتْ أَیْدِی النّاسِ، فَأَظْهِرِ اللّهُمَّ لَنا وَلِیَّکَ وَابْنَ بِنْتِ نَبِیِّکَ المُسَمّی بِاسْمِ رَسُولِکَ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ حَتّی لا یَظْفَرَ بِشَیْءٍ مِنَ الباطِلِ إِلّا مَزَّقَهُ وَیُحِقَّ اللّهُ الحَقَّ بِکَلِماتِهِ وَیُحَقِّقَهُ. اَللّهُمَّ اکْشِفْ هذِهِ الغُمَّهَ عَنْ هذِهِ الأُمَّهِ بِظُهُورِهِ إِنَّهُمْ یَرَوْنَهُ بَعِیداً وَنَرَیهُ قَرِیباً، وَصَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ»؛ بار خدایا! به مولای ما صاحب الزمان، هر کجا که هست و به هر سوی رو می کند از مشارق و مغارب زمین، هموار ها و ناهموار های آن، از طرف من و والدینم و فرزندانم و برادرانم تحیّت و سلام برسان، به تعداد خلق خدا و به وزن عرش الهی و آنچه کتابش شمارش نموده، و علمش به آن احاطه کرده است، پروردگارا! من در صبح این روز و تا زنده هستم در همه روزهای زندگانی ام پیمان و عقد و بیعتی از برای او در گردنم تجدید

ص:۱۴

و تـازه می کنم که نه از آن روی گردانم و نه هیـچ گـاه آن هـا را بشـکنم، پروردگـارا! مرا از یـاران و مـدافعان از حریمش، و فرمانبرداران اوامر و نواهی آن بزرگوار در ایام حکومتش و شـهید شدگان در پیشگاهش قرار ده. بار ا لها! اگر میانه من و او با مرگ که بر بنـدگانت امر قطعی و حتمی تقدیر فرموده ای، جدایی افتاد پس [هنگام ظهورش مرا از قبر بیرون آور در حالی که کفنم را به کمر بسته و شمشیرم را کشیده و نیزه ام را برهنه نموده باشم، دعوت آن دعوت کننده حق را در شهر و بیابان لبیک گویم. پروردگـارا! آن رخسـار زیبـای رشـید و[صاحب]جبین سـتوده را نشانم ده، و دیـده ام را با سـرمه نگاهی به او روشـنایی بخش، و فرجش را تعجیـل و برنـامه قیامش را آسان فرمای. پروردگارا! به او نیرو عطا کن و پشـتش را محکم ساز و عمرش را طولانی نمای و به وجود او سرزمین هایت را آباد گردان و بندگانت را حیات ده که تو فرموده ای و قول تو حق است: فساد در خشـکی و دریـا بر اثر کردارهـای مردم آشـکار شـد پس ای پروردگار! آشـکار کن ولیّ خودت و فرزنـد دختر پیامبرت را که همنـام او است تا از باطل چیزی باقی نگـذارد، و خداونـد حق را با کلمات خویش اثبات و محقَّق دارد. بار الها! این غم بزرگ [غیبت]را بـا ظهور او و از این امت برطرف ساز، که آن ها (مخالفین) ظهورش را دور می پندارنـد و ما آن را نزدیک می بینیم و درود خداوند بر محمد و آل او باد.

مؤلّف می گوید: نظیر این دعا در بخش هشتم ان شاء اللّه تعالی خواهد آمد.

و از جمله شواهد بر تأکید داشـتن دعا برای فرج آن حضرت، پس از هر نماز واجب روایتی است که در مکارم الاخلاق آمده، روایت است که هر کس این دعا را بعد از هر نماز واجب بخواند و بر آن مواظبت نماید، آن قدر عمر

خواهـد کرد تا از زنـدگی سیر شود، و به دیـدار حضـرت صاحب الامر - عجّل اللّه فرجه الشـریف - مشـرّف خواهـد شد، دعا چنیـن اسـت: «اَللّهُـمَّ صَـلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. اَللّهُمَّ إنَّ رِسُولَـکَ الصّـادِقَ المُصَـدَّقَ صَـلَواتُکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ قـالَ إنَّکَ قُلْتَ ما تَرَدَّدْتُ فِی شَـی ءٍ أَنَا فـاعِلُهُ کَتَرَدُّدِی فِی قَبْضِ رُوحِ عَبْـدِیَ المُؤْمِنِ یَکْرَهُ المَوْتَ وَأَنَا أَکْرَهُ مَسآئَتَهُ. اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ لِأَوْلِیآئِکَ الفَرَجَ وَالنَّصْـرَ وَالعافِیَهَ وَلا تَسُؤْنِی فِی نَفْسِـی وَلا فِی فُلانٍ. قالَ: وَتَذْکُرُ مَنْ شِئْتَ»؛(۱) خدایا! بر محمد و آل محمد درود فرست، پروردگارا! به درستی که رسول راستگوی تصدیق شده تو - که درود تو بر او و آلش باد - فرمود که تو فرموده ای: من در هیـچ امری که انجام دهنده آنم، تردّد نکرده ام همچون تردّد در قبض روح بنده مؤمن خودم، او مرگ را اکراه دارد و من خوش ندارم او را ناراحت کنم. پروردگارا! پس بر محمد و آل محمد درود فرست و برای اولیای خودت فرج و نصـرت و عافیت را تعجیل فرمای، و مرا نه در مورد خودم و نه در مورد فلانی بـدی مرسان. فرمود: و به جای کلمه فلانی هر کسی را بخواهی نام می بری.(۲)

می گویم: و علامـه مجلسـی در بخش صـلاه «بحار» به نقل از کتاب «فلاح السائل» عالم ربّانی سـید علی بن طاووس آورده که گفته: از مهمّـات برنامه های مسـتحبّی برای کسـی که طول عمر می خواهـد این که بعـد از هر نماز از تعقیباتش این باشـد: که ابومحمد هارون بن موسی از ابوالحسین علی بن یعقوب عجلی کسایی از علی بن الحسن بن فضال از جعفر بن محمد بن

۱- ۴. مکارم الاخلاق، طبرسی، ۳۳۱.

۲- ۵. مکارم الاخلاق، طبرسی، ۲۸۴.

حکیم از جمیل بن درّاج روایت کرده که گفت: مردی بر حضرت ابوعبداللَّه صادق علیه السلام وارد شد و عرض کرد: ای آقای من! سنّم بالا رفته و خویشانم مرده اند، و من می ترسم که مرگ مرا دریابد در حالی که کسی را نداشته باشم تا با او انس بگیرم و به او مراجعه نمایم.

امام علیه السلام فرمود: از برادران ایمانی تو کسی هست که از قرابت نسب یا سبب به تو نزدیک تر است، و أُنس تو به او از أُنست به خویشانت بیشتر است، با این حال بر تو باد دعا، و این که پس از هر نماز بگویی: «اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. اَللَّهُمَّ إِنَّ الصّادِقَ الأَمِینَ علیه السلام قالَ: إِنَّکَ قُلْتَ: ما تَرَدَّدْتُ فِی شَیْ ءٍ أَنَا فاعِلُهُ کَتَرَدُّدِی فِی قَبْضِ رُوح عَبْدِیَ المُؤْمِنِ یَکْرَهُ المَوْتَ وَأَکْرَهُ مَسآئَتَهُ. اَللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ لِأَوْلِیائِکَ الفَرَجَ وَالنَّصْرَ وَالعافِیَهَ وَلا تَسُؤْنِی فِی نَفْسِی وَلا فِی أَحَدٍ مِنْ أَحِبَّتِی»؛ و اگر خواهی یک یک بستگانت را نام ببر، و یا به طور پراکنده یا همه را یک جا یاد کن. آن مرد می گوید: به خدا قسم! آن قدر عمر کردم تا این که از زندگی خسته شدم.

ابومحمد هارون بن موسی گوید: محمد بن الحسن بن شمون بصری این دعا را می خواند و صد و بیست و هشت سال با فراخی عمر کرد. تا از زندگی ملول شد و این دعا را ترک کرد، سپس از دنیا رفت، خدایش رحمت کند.(۱)

و نیز مجلسی به نقل از «دعوات راوندی» و «مکارم الاخلاق» و «مصباح شیخ طوسی» و «جنّه الامان» و «بلد الامین» این عبارت را آورده: روایت شده

۱- ۶. بحار الانوار، ۸۶ / ۷، فلاح السائل، ۱۶۷.

که هر کس این دعا را بعد از هر نماز فریضه به جای آورد و بر آن مواظبت نماید، آن قدر زنده می ماند که از زندگی ملول گردد.

می گویم: در بخش گذشته؛ مکرمت بیست و هشتم، جهت این که این دعا درخواست تعجیل فرج مولایمان حضرت حجت علیه السلام است را بیان نمودیم، و دلایل این مطلب را آوردیم.

توضیح

این که فرمود: «ما تَرَدَّدْتُ فِی شَیْ ءٍ أَنَا فاعِلُهُ»؛ نظیر این تعبیر در چند روایت در «اصول کافی» و غیر آن آمده. شیخ بهایی در «شرح الاربعین» گفته: نسبت تردّد خاطر، به خدای تعالی که این حدیث متضمن آن است، چنان که مخفی نیست محتاج به توجیه و تأویل است و بر چند وجه تأویل آن کرده اند:

اول

در دلِ عبارت کلامی باشد که در ظاهر کلام نیامده، [اصطلاحاً آن را مقدَّر گویند]بدین صورت: «لَوْ جازَ عَلَیَّ التَّرَدُّدُ ما تَرَدَّدْتُ فِی شَیْ ءٍ ... »؛ اگر بر من تردّد [و تردید] روا می بود، تردُّد [و آمد و شد خاطر]نمی داشتم هرگز در چیزی مثل تردّدی که در وفات مؤمن می داشتم.

دوم

آن که چون عادت بر این جاری شده است که در مسائه [و ناخشنود کردن]کسی که احترام و عزّت او را لازم دانند، و خاطر را تعلق به او باشد، مثل دوست نزدیک و یار موافق تردّد خاطر به هم رسد و در ناخشنودی کسی که او را نزد این شخص قدر و منزلتی نباشد مثل دشمن و مار و عقرب و امثال آن تردّد خاطر به هم نرسد، بلکه چون به خاطر بگذرد که بدی به او رسیده، در خاطر جای می یابد بی آن که تردد و آمد و شد خاطری دست دهد، می تواند بود که تعبیر کنند از توقیر و احترام او، به حصول تردّد در حال مسائه او، و از

خواری و مـذلّت او، به عـدم حصول تردّد در آن حال، بنابراین می توانـد بود که مراد حضـرت عزّت تعالی شأنه از این کلام - واللَّه اعلـم - آن باشـد که هیـچ کس از مخلوقـات مرا نزد من قـدر و منزلت و حرمـتی نیست مثـل قـدر و منزلت بنـده مـؤمن و حرمت او؛ پس کلام از قبیل استعاره تمثیلیه تواند بود که معنی آن ضمن شرح بعض احادیث سابق یاد شده است.

سوم

در حـدیث از طریق خاصّه و عامّه وارد است که خـدای تعالی در وقت احتضار بنـده مؤمن، لطف و نوازش و بشارت به دخول بهشت و امثـال آن، آن قـدر بر او ظـاهر می سـازد که کراهت مرگ از طبیعت او زایـل می شود و او را رغبت تمام به انتقال از این عالم فانی به عالم باقی به هم می رسد، و به سـبب آن ایذا و تشویش او از درد مرگ و سـختی های آن کاسـته می شود به گونه ای که او را نهـایت رضـا به مردن به هم می رسـد و رغبت تمـام به آن حاصـل می گردد، پس تشـبیه کرده است خـدای تعالی این معامله را به معامله کسی که اراده کرده باشد به دوست خود سختی برساند به قصد آن که در پی آن، نفع عظیمی به او عایـد شود، پس تردد داشـته باشد در آن که به چه نحو این اَلَم و رنج را به او رساند که به او آزار بسـیاری نرسد، و همیشـه مرغّبات و محسّـِنات می گفته باشد، و نفعی که آن اَلَم در عقب دارد، ذکر می کرده باشد تا آن که او را به آن، رغبت تمام به هم رسد و اَلَم مذکور را بر خود راحت انگارد، و در این صورت نیز کلام از قبیل استعاره تمثیلیه خواهد بود.(1)

1- 7. شرح الاربعین / 417.

و نیز بر مقصود دلالت دارد آنچه در کتاب «جمال الصالحین» از مولای ما حضرت صادق علیه السلام روایت آمده که فرمود: از جمله حقوق ما بر شیعیان این است که بعد از فریضه، دست بر چانه بگیرند و سه مرتبه بگویند: «یا رَبَّ مُحَمَّدٍ عَجِّلْ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ، یا رَبَّ مُحَمَّدٍ احْفَظْ غَیْبَهَ مُحَمَّدٍ، یا رَبَّ مُحَمَّدٍ انْتَقِمْ لِابْنَهِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ» (۱)؛ ای پروردگار محمد! فرجِ آل محمد را زودتر گردان. ای پروردگار محمد! [دینت را در]پنهانی محمد حفظ کن. ای پروردگار محمد! برای دختر محمد انتقام بگیر.

تتمّه ای پرسود

اکنون که از روایات نقل شده دلالت بر مقصود بیان گشت، بدان که سرّ مطلب در این است که حقیقت عبادت و اصل آن و شرط قبولی اش معرفت امام علیه السلام و دوستی او است، پس لازم است که مؤمن بعد از هر نماز حقیقت ایمان خود و راستی ولایش را نسبت به مولایش ابراز دارد، و با دعا برای او و تقاضای تعجیل فرجش از درگاه خدای - عزّوجل - ارادتش را اظهار نماید، تا نمازش با سبب قبولی مقترن گردد، و آنچه در بخش اول و پنجم آوردیم و نیز آنچه در بخش هشتم خواهد آمد بر این مطلب دلالت دارد، اضافه بر روایاتی که در تفسیر فرموده خدای تعالی: «أَلْیَوْمَ أَکْمَلْتُ لَکُمْ دِینَکُمْ» (۲)؛ امروز دین شما را کامل ساختم. و نیز فرموده خدای تعالی: «أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ یا حَسْرَتی عَلی ما فَرَّطْتُ فِی جَنْبِ اللَّهِ» (۳)؛ این که کسی بگوید دریغا بر

۱- ۸. جمال الصالحین، تعقیبات مشترکه - خطی -.

۲- ۹. قرآن کریم؛ سوره مائده، آیه ۳.

۳- ۱۰. سوره زمر، آیه ۵۶.

آنچه در جنب اللّه کوتاهی ورزیدم. و تفسیر آیات دیگر آمده - که جمع آوری و ضبط همه آن ها دشوار یا غیر ممکن است - و همین طور است در روزه و حج و عبادت های دیگر، لذا صلوات بر محمد و آل اوعلیهم السلام و دعا برای فرج مولایمان علیه السلام در روزها و شب های ماه رمضان وارد شده است.

در اینجا خوش دارم حدیث شریفی که در تفسیر «البرهان» روایت شده بیاورم که در تفسیر فرموده خدای تعالی: «أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ یا حَسْرَتی عَلی ما فَرَّطْتُ فِی جَنْبِ اللَّهِ» به سند خود از حضرت ابوجعفر باقرعلیه السلام آمده که فرمود: ما جنب اللّه هستیم، و ما برگزیده خداوند می باشیم، و ما اختیار شده الهی هستیم، و میراثهای پیغمبران به ما سپرده شده، و ما اُمنای خدای - عزّوجلّ - می باشیم، و ماییم حجت های الهی و ماییم ریسمان خداوند [حبل اللّه]و ماییم رحمت خداوند بر خلق او و ماییم کسانی که خداوند به ما [آفرینش]را آغاز کرده و به ما ختم فرماید، و ما هستیم امامان هدایت، و ماییم چراغ های [زداینده]تاریکی، و روشن کنندگان راه هدایت، و ماییم نشانه ای که برای اهل دنیا معروف است، و ماییم پیشی گرفتگان و ماییم آخرین [اولیا] هر آن که به ما تمسک جُست، به مقصد رسید و هر کس از ما کناره گرفت در [طوفان بلا]غرق شد و ماییم رهبران روسفیدان و ماییم محرم [راز]خداوند، و ما هستیم راه و صراط مستقیم به سوی خدای - عزّوجلّ - و ماییم کسانی که خداوند بر خلق خود نعمت بخشیده و ماییم شیوه [حق پرستی] و ماییم کانون نبوّت، و ما هستیم جایگاه رسالت و ماییم اصول دین و به سوی ما فرشتگان آمد

ص:۲۱

و شـد کننـد، و ماییم چراغ برای کسـی که به ما روشـنی جوید و ماییم راه برای هر آن کس که به ما اقتدا کند و ماییم هدایت کننـدگان به بهشت، و ما هستیم گیره های اسـلام و ماییم پُل ها و ماییم گـذرگاه هایی که هر کس بر شـیوه ما سـیر کند برنده است و هر کس از مـا عقب بیفتـد نـابود شـده است، و مـا هستیم رکن اعظم و مـاییم کسـانی که رحمت به وجودمان نازل می گردد و به سـبب مـا باران بر شـما می بارد و ماییم کسانی که خداونـد به خاطر ما عـذاب را از شـما برطرف می سازد؛ پس هر کس نسبت به ما بینش یافت و ما و حقّ ما را شناخت و به امر ما ملتزم شد، پس او از ما است و به ما باز می گردد.(۱)

سرّ دیگری نیز برای تأکید دعا کردن در آن حال برای آن حضـرت - عجّل اللّه فرجه الشریف - به خاطر می رسد، این که در روایات متعددی آمده که: هر مؤمنی را پس از هر نماز واجب دعای مستجاب شده ای است.

ایـن روایـات در کتـاب وسائـل الشـیعه و کتب دیگری آمـده است، پس شایسـته است مـؤمن کامـل که مولاـیش را از جـان و فرزندانش عزیزتر می داند آن دعای مستجاب را درباره او قرار دهد، و آن حضرت را بر خود مقدَّم دارد.

۲ - بعد از نماز ظهر

۲ - بعد از نماز ظهر

از اوقـاتی که دعـا برای تعجیل فرج مولایمان صاحب الزمان - عجل اللّه فرجه الشـریف - تأکیـد بیشتری دارد بعـد از نماز ظهر است: دلیل و شاهد بر این معنی

۱- ۱۱. تفسیر البرهان، ۴ / ۸۰.

روایتی است که در «بحار» و «مستدرک» و «جمال الصالحین» از امام صادق علیه السلام آمده: هر کس بعد از نماز صبح و ظهر بگوید: «اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ»، نمی میرد تا این که قائم علیه السلام را دیدار کند.(۱) این حدیث در بخش سابق نیز گذشت.

و نیز بر این معنی دلالت دارد آنچه در بخش صلاه بحار به نقل از «فلاح السائل» سیّد اجل علی بن طاووس قدس سره آمده، سیّد فرمود: از مهمّات در تعقیب نماز ظهر اقتدا کردن به امام صادق علیه السلام است در دعا برای حضرت مهدی علیه السلام که رسول خداصلی الله علیه وآله در روایات صحیح مژده به آمدنش داده و این که در آخر الزمان ظهور خواهد کرد. چنان که ابومحمد هارون الدنبلی، از ابوعلی محمد بن الحسن بن محمد بن جمهور قمی، از پدرش محمّد بن جمهور، از احمد بن الحسین سُکّری، از عبّاد بن محمد مداینی روایت کرده که گفت: بر حضرت ابوعبد اللَّه امام صادق علیه السلام در مدینه وارد شدم، هنگامی که از نماز واجب ظهر فراغت یافت در حالی که دست هایش را به سمت آسمان بلند کرده بود می گفت: «أَیْ سامِعَ کُلِّ صَوْتٍ، أَیْ جامِعَ کُلِّ فَوْتٍ، أَیْ بارِئَ کُلِّ نَفْسٍ بَعْدَ المَوْتِ، أَیْ باعِثُ، أَیْ وارِثُ، أَیْ سَیِّدَ السّاداتِ، أَیْ إلهَ الآلِهَهِ، أَیْ جَبّارَ الجَبابِرَهِ، أَیْ مالِکَ (مَلِکَ) الدُّنْیا وَالآخِرَهِ، أَیْ رَبَّ الأَرْبابِ، أَیْ مَلِکَ المُلُوکِ، أَیْ بَطّاشُ، أَیْ ذَا البَطْشِ الشَّدیدِ، أَیْ فَعّالاً لِما یُرِیدُ، أَیْ مُحْصِیَ عَدَدَ الأَنْفاسِ وَنَقْلَ الأَقْدامِ، أَیْ مَنِ السِّرُّ عِنْدَهُ عَلانِیَهٌ، أَیْ مُبْدِئُ، أَیْ مُعِیدُ! أَسْأَلُکَ بِحَقِّکَ عَلی خِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ،

۱- ۱۲. بحار الانوار، ۸۶ / ۷۷.

وَبِحَقِّهِمُ الَّذِی أوْجَبْتَ لَهُمْ عَلی نَفْسِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ وَأَنْ تَمُنَّ عَلَیَّ السّاعَهَ بِفَکاکِ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ وَأَنْجِزْ لِوَلِیِّکَ وَابْنِ نَبِیِّکَ الدّاعِی إلَیْکَ بِإذْنِکَ وَأَمِینِکَ فِی خَلْقِکَ وَعَیْنِکَ فِی عِبادِکَ وَحُجَّتِکَ عَلی خَلْقِکَ عَلَیْهِ صَلَواتُکَ وَبَرَکاتُکَ وَعْدَهُ، اَللّهُمَّ أَیِّدْهُ بِنَصْرِکَ وَانْصُرْ عَبْدَکَ وَقَوِّ أَصْحابَهُ وَصَبِّرْهُمْ وَافْتَحْ لَهُمْ مِنْ لَدُنْکَ سُلْطاناً نَصِیراً وَعَجِّلْ فَرَجَهُ وَأَمْکِنْهُ مِنْ أَعْدآئِکَ وَأَعْدآءِ رَسُولِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ» (1)؛ ای شنونده هر صدا! ای جمع کننده هر از دست رفته! ای برآورنده هر جنبنده پس از مرگ! ای برانگیزنده! ای وارث! ای آقای آقایان! ای خدای خداوندگاران! ای درهم شکننده جبّاران! ای مالک (پادشاه) دنیا و آخرت! ای پروردگار پروردگاران! ای پادشاه پادشاهان! ای سخت کوبنده! ای به شدّت مؤاخذه کننده! ای آن که هر چه بخواهد انجام دهد! ای شمارنده نفس های خلق و گام زدن ها! ای کسی که سرّ نزد او آشکار است! ای پدید آورنده موجودات! ای بازگرداننده آن ها! از تو می خواهم به حقّ خودت بر برگزیدگان خلقت و به حقّی که برای آنان بر خودت واجب شمرده ای که بر محمد و خاندانش درود فرستی و همین حالا بر من منت نهی و گردنم از آتش رها گردد، و وعده ولیّ خود و فرزند پیامبرت دعوت کننده به سویت و به اجازه ات، و امین تو در خلایق و چشم تو در بندگانت و حجّت تو بر خلقت که درود و برکاتت بر او باد، وعده ای را که به او داده ای وفا کن، بار الها! به نصرتت تأییدش کن، و بنده ات را یاری فرما و یارانش را نیرو بخش

۱- ۱۳. بحار الانوار، ۸۶ / ۶۲: فلاح السائل، ۱۷۰.

و شکیبایشان گردان و برای آنان از جانب خود حجّتی قرار ده که همیشه یار شان باشد و فرجش را تعجیل کند، و بر دشمنانت و دشمنان پیامبرت توانایی بخش، ای بخشنده ترین بخشندگان!

راوی گفت: فدایت شوم! آیا چنین نیست که برای خودت دعا کردی؟ فرمود: برای نور آل محمدعلیهم السلام و سابق ایشان و انتقام گیرنده از دشمنانشان به امر خداوند، دعا کردم. عرضه داشتم: خداوند مرا فدایت سازد، هنگام خروجش کی خواهد بود؟ فرمود: هرگاه کسی که خلق و امر به دست او است (= خدا) بخواهد. گفتم: پس آیا نشانه ای پیش از آن هست؟ فرمود: آری. نشانه های متعددی دارد. گفتم: مانند چه؟ فرمود: بیرون شدن پرچمی از مشرق و پرچمی از مغرب و فتنه ای که اهل زوراء(۱) را فرا می گیرد، و خروج مردی از فرزندان عمویم زید در یمن، و غارت شدن پرده کعبه. و خداوند آنچه بخواهد انجام می دهد.

علاّمه مجلسی در «بحار» گفته(۲)، و در «مصباح شیخ طوسی» و «بلد الامین» و «جنّه الامان» و «الاختیار» آمده: از اموری که به تعقیب نماز ظهر اختصاص دارد: «یا سامِعَ کُلِّ صَوْتٍ ... » تا آخر دعا می باشد، و در همه این منابع به جای (أَیْ) (یا) آمده است.

می گویم: هر چند که سند حدیث به حسب اصطلاح ضعیف است ولی به

۱- ۱۴. زورا نام بغداد است، گاهی به ری هم اطلاق شده است.

۲- ۱۵. بحار الانوار، ۸۶ / ۶۳.

مقتضای قاعده تسامح (= آسان گرفتن در دلایل اعمال مستحبی) که در اصول فقه به اثبات رسیده، انجام آن به جا است، به همین جهت است که مشایخ علمای ما - که نامشان برده شد - بر آن اعتماد کرده اند.

به هر حال ازاین حدیث و دعای یاد شده چند مطلب استفاده می شود:

اول

استحباب دعا درباره حضرت حجت علیه السلام و درخواست تعجیل فَرَج آن حضرت بعد از نماز ظهر.

دوم

مستحب بودن بلند کردن دست ها هنگام دعا کردن برای آن حضرت علیه السلام.

سوم

استحباب شفاعت خواستن از امامان علیهم السلام و درخواست خود را با سوگند دادن به حق ایشان پیش از دعا و تقاضای حاجت.

چهارم

استحباب مقدم داشتن حمد و ثنای الهی پیش از عرض حاجت.

پنجم

استحباب مقدم داشتن درود و صلوات بر محمد و آل او علیه السلام پیش از طلب حاجت.

ششم

پاک کردن دل از گناهان به وسیله استغفار و مانند آن، تا از لوث آلودگی ها پاکیزه شود و آماده اجابت گردد، که درخواست مغفرت و آزادی از آتش بر این امر دلالت دارد. و امّا امامان علیهم السلام در مواردی درخواست مغفرت می کرده اند با این که - به دلایل عقلی و نقلی و به اجماع - معصوم بودنشان ثابت است. وجوهی در توجیه آن بیان کرده اند که این جا مجال ذکر آن ها نیست.

هفتم

این که منظور از ولی - هرگاه که به طور مطلق یاد شود - در سخنان و دعاهای امامان علیهم السلام وجود مقدس مولایمان صاحب الزمان علیه السلام است، در بخش پنجم نیز دلالت بر این معنی گذشت.

هشتم

استحباب دعا کردن درباره اصحاب و یاران آن حضرت علیه السلام.

نهم

این که امام علیه السلام شاهد و ناظر کارها و افعال بندگان است، و همیشه آن ها را مشاهده می کند، دلیل بر این معنی جمله: «وَعَيْنِكَ فِي عِبادِكَ» می باشد، شواهد دیگری بر این مطلب نیز قبلاً گذشت.

دهم

این که از جمله القاب مولایمان حضرت حجت علیه السلام: نور آل محمدعلیهم السلام می باشد، در روایات نیز شواهدی بر این امر هست که محقق نوری برخی از آن ها را در کتاب «النجم الثاقب» (۱) خود آورده است.

یازدهم

این که امام عصر - عجّل اللّه فرجه الشریف - پس از امیرالمؤمنین و امام حسن و امام حسین، از همه امامان - صلوات اللّه علیهم اجمعین - افضل است، بعضی از روایات نیز این مطلب را تأیید می کند.

دوازدهم

این که خداوند متعال زمان آن حضرت را تأخیر انداخته و او را برای انتقام گرفتن از دشمنان خود و دشمنان پیغمبرش ذخیره نموده، و روایات در این باره در حدّ تواتر است.

سیزدهم

این که زمان ظهور آن جناب از امور مخفی است که مصلحت الهی مقتضی پنهان بودن آن است، روایات در این مورد نیز به تواتر رسیده است.

۱- ۱۶. النجم الثاقب، ۶۳.

چهاردهم

نشانه های یادشده در این حدیث از علائم حتمیّه نیست، زیرا که امام صادق علیه السلام در آخر سخن خود فرموده اند: و خداوند آنچه بخواهد انجام می دهد.

۳ – بعد از نماز عصر

سومین وقتی که دعا برای تعجیل فرج حضرت صاحب الامر – عجّل اللّه فرجه الشریف – تأکید شده بعد از نماز عصر است.

و دلیل بر این معنی روایتی است که در کتاب «فلاح السائل» سیّد اجل علی بن طاووس قدس سره آمده، مرحوم سید فرموده: از مهمّات پس از نماز عصر، اقتدا کردن به مولایمان موسی بن جعفر امام کاظم علیه السلام در دعا کردن برای مولایمان حضرت مهدی – صلوات اللّه علیه – است، چنان که محمد بن بشیر ازدی، از احمد بن عمر بن موسی کاتب، از حسن بن محمد بن جمهور قمی، از پدرش محمد بن جمهور، از یحیی بن الفضل نوفلی روایت کرده که گفت: در بغداد بر حضرت ابوالحسن موسی بن جعفرعلیهما السلام وارد شدم هنگامی که نماز عصر را پایان داده بود، آن گاه دست هایش را به سوی آسمان بلند کرد و شنیدم که می گفت: «أَنْتَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلّا أَنْتَ الأَوَّلُ وَالآخِرُ وَالظّاهِرُ وَالباطِنُ، وَأَنْتَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلّا أَنْتَ إِلَيْکَ زِیادَهُ الأَشْیآءِ وَنُقْصانُها، وَأَنْتَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلّا أَنْتَ خَلَقْتَ الخَلْقَ بِغَیْرِ مَعُونَهٍ مِنْ غَیْرِکَ وَلا حاجَهٍ إِلَیْهِمْ، وَأَنْتَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلّا أَنْتَ مِنْکَ المَشِیَّهُ وَإِلَیْکَ البَدْءُ، وَأَنْتَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلّا أَنْتَ قَبْلُ القَبْلِ و خالِقُ القَبْلِ، وَأَنْتَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلّا أَنْتَ بَعْدُ البَعْدِ و خالِقُ

الْبَعْیدِ، وَأَنْتَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلّا أَنْتَ تَمْحُو ما تَشآءُ وَتُثْبِتُ وَعِنْدَکَ أَمُّ الكِتابِ، وَأَنْتَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلّا أَنْت غایَهُ کُلِّ شَیْ ءٍ وَوارِثُهُ، وَأَنْتَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلّا أَنْتَ لا یَعْزُبُ عَنْکَ الدَّقِیقُ وَلَا الجَلِیلُ، وَأَنْتَ اللَّهُ لا إِلهَ إِلّا أَنْت لا تَخْفی عَلَیْکَ اللُّغاتُ وَلا تَتَشابَهُ عَلَیْکَ الأَصْواتُ، کُلَّ یَوْمٍ أَنْتَ فِی شَأْنٍ لا یَشْغَلُکَ شَأْنٌ عَنْ شَأْنٍ، عالِمُ الغَیْبِ وَأَخْفی دَیّانُ الدِّینِ، مُدَبِّرُ الأُمُورِ، باعِثُ مَنْ فِی القُبُورِ، مُحْیِی العِظامِ وَهِیَ رَمِیمٌ. أَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ المَکْنُونِ المَخْزُونِ الحَیِّ القَیُّومِ الَّذِی لا یُخَیِّبُ مَنْ سَأَلَکَ بِهِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَأَنْ تُعَجِّلَ فَرَجَ المُنْتَقِمِ لَکَ مِنْ أَعْدآئِکَ وَأَنْجِزْ لَهُ ما وَعَدْتَهُ، یا ذَا الجَلالِ وَالإِکْرامِ»

تویی خداوند هیچ معبود حقّی غیر از تو نیست، اوّل و آخر و ظاهر و باطن هستی؛ و تویی خداوند هیچ معبود حقّی جز تو نیست، زیاد و کم اشیاء به تو برمی گردد؛ و تویی خداوند هیچ خدایی غیر از تو نیست، مخلوقات را آفریدی بی آن که از غیر خودت کمک بگیری یا نیازی به آن ها داشته باشی؛ تویی خداوند هیچ خدایی جز تو نیست، مشیّت از تو و ابتدا کردن از تو است؛ و تویی خداوند هیچ معبودی جز تو نیست، پیش از قبل و آفریننده قبل هستی؛ و تویی خداوند هیچ معبودی جز تو نیست، بعد از بعد و آفریننده بعدی، آنچه را بخواهی محو می کنی و آنچه را می خواهی اثبات می نمایی، و نزد تو است اُمّ الکتاب؛ تویی خداوند هیچ خدایی جز تو نیست، پایان و وارث هر شی ء هستی؛ تویی خداوند هیچ معبودی جز تو نیست، هیچ کم و زیاد و ریز و درشتی از تو پنهان نمی باشد؛ تویی خداوند هیچ معبودی جز تو نیست، لغت ها بر تو مخفی نمی ماند و صداها بر تو مشتبه نمی شود، هر روز تو در کاری هستی و هیچ کاری از کار

دیگر تو را مشغول نمی دارد، غیب و پنهان تر از آن را دانا هستی، نگهبان دین و تدبیر کننده امور، برانگیزنده مردگان از قبرها، زنده کننده استخوان های پوسیده ای؛ از تو می خواهم به نام در پرده مخزون حیّ قیّومت که هر کس تو را به آن بخواند ناامید نمی شود؛ این که بر محمد و آل او درود بفرستی و فرج انتقام گیرنده برای تو از دشمنانت را به زودی برسانی و آنچه به او وعده کرده ای وفا فرمایی، ای صاحب جلال و اکرام.

راوی گوید: عرض کردم: دعا برای چه کسی بود؟ فرمود: او مهدی آل محمدعلیهم السلام است. سپس فرمود: پدرم قربان آن فربه شکم، پیوسته ابرو، باریک ساق، که شانه هایش پهن است، گند م گونی که باوجود آن از اثر شب زنده داری به زردی نیز آمیخته است، پدرم فدای کسی که شب خود را با رکوع و سجود به شمارش ستارگان می گذارند، پدرم قربان کسی که در راه خدا هیچ ملامت کننده ای بر او اثر نمی کند، چراغ تاریکی، پدرم فدای کسی باد که قائم به امر خداوند است.

عرضه داشتم: خروج او کی اتفاق می افتد؟ فرمود: هرگاه سپاهیان را در انبار در کرانه فرات و دجله مشاهده کردی، و پل کوفه منهدم و بعضی از خانه های کوفه سوزانده شد، پس هرگاه آن ها را دیدی خداوند آنچه خواهد انجام دهد، هیچ چیز بر امر خداوند غالب و چیره نگردد، و هیچ حکم او را تأخیر نیندازد.(۱)

ص:۳۰

۱- ۱۷. فلاح السائل، ۱۹۹.

۴ – بعد از نماز صبح

از مواقعی که دعا برای تعجیل فرج تأکید بیشتری دارد، پس از نماز صبح است و دلیل بر این معنی – اضافه بر آنچه در بعد از نماز ظهر گذشت – روایتی است که مجلسی در کتاب «مقباس» در تعقیب نماز صبح آورده که: پس از نماز صبح پیش از آن که حرفی بزند صدبار بگوید: «یا رَبِّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَ آلِ مُحَمّدٍ وَأَعْتِقْ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ»

پروردگارا! بر محمد و آل او درود فرست و گشایش کار آل محمد را زودتر برسان و گردنم را از آتش [دوزخ]رهایی بخش.

۵ – بعد از هر دو رکعت از نماز شب

شاهد بر این است یاد شدن خصوص این عنوان در دعایی که علمای بزرگوار ما – که خدای شان رحمت کند – در تعدادی از کتاب های معتبر آن را روایت کرده اند و بعضی از اصحاب این دعا را ضمن دعاهایی که بعد از دو رکعت اول نماز شب وارد شده آورده اند. دعا این است: «اَللّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ وَلَمْ یُسْأَلْ مِثْلُکَ، أَنْتَ مَوْضِعُ مَسْأَلَهِ السّائِلِینَ وَمُنْتَهی رَغْبَهِ الرّاغِبِینَ، أَدْعُوکَ وَلَمْ یُدْعَ مِثْلُکَ، وَأَرْغَبُ إِلَیْکَ وَلَمْ یُرْغَبْ إِلی مِثْلِکَ، أَنْتَ مُجِیبُ دَعْوَهِ الْمُضْطَرِّینَ وَأَرْحَمُ الرّاحِمِینَ. أَسْأَلُکَ بِأَفْضَلِ الْمَسائِلِ وَأَنْجَحِها وَأَعْظَمِها، یا اَللّهُ یا رَحْمنُ یا رَحِیمُ، وَبِأَسْماَئِکَ الْحُسْنی وَأَمْثالِکَ الْعُلْیا وَنِعَمِکَ الَّتِی لا تُحْصی وَبِأَکْرَمِ أَسْماَئِکَ عَلَیْکَ وَأَحَبِّها إِلَیْکَ وَأَقْرَبِها مِنْکَ وَسِیلَهً وَأَشْرَفِها عِنْدَکَ مَنْزِلَهً وَأَجْزَلِها لَدَیْکَ ثَواباً

وَأَسْرَعِها فِی الأُمُورِ إجابَهً، وَبِاسْمِکَ المَکْنُونِ الأَکْبَرِ الأَعَزِّ الأَجَلِّ الأَعْظَمِ الأَکْرَمِ الَّذِی تُحِبُّهُ وَتَهْویهُ وَتَرْضی بِهِ عَمَّنْ دَعاکَ بِهِ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ دُعآئَهُ، وَحَقٌّ عَلَیْکَ أَنْ لا تَحْرِمَ سآئِلَکَ وَلا تَرُدَّهُ وَبِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ فِی التَّوْریهِ وَالإِنْجیلِ وَالزَّبُورِ وَالقُرْآنِ العَظِیمِ وَبِکُلِّ اسْمٍ دَعاکَ بِهِ حَمَلَهُ عَرْشِکَ وَمَلآئِکَتُکَ وَأَنْبِیآؤُکَ وَرُسُلُکَ وَأَهْلُ طاعَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُعَجِّلَ فَرَجَ وَلِیِّکَ وَابْنِ وَلِیِّکَ، وَتُعَجِّلَ خِزْیَ أَعْدآئِهِ»

پروردگارا! من از تو سؤال می کنم و همچون تویی سؤال نشده (مثلی برای تو نیست تا سؤال گردد)، تو در خواستگاه سؤال کنندگان و آخرین مورد روی آوردن توجّه کنندگانی. تو را می خوانم و هیچ کس چون تو خوانده نشده. و به تو امید می بندم که مثل تویی نیست تا به او توجه گردد. تو اجابت کننده دعای بیچارگانی و مهربان ترین مهربانانی. از تو درخواست می کنم به برترین و مقبول ترین و عظیم ترین مسایل، ای خدا! ای بخشنده! ای مهربان! و به نیکوترین اسم هایت و برترین نمونه هایت و نعمت های بیرون از شمارت و به گرامی ترین اسم هایت و محبوب ترین آن ها نزد تو و نزدیک ترین آن ها از جهت وسیله به سوی تو و والاترین آن ها از لحاظ منزلت نزد تو و پربارترین آن ها از جهت ثواب و پاداش تو و سریع ترین آن ها در اجابت امور. و تو را سوگند به اسم مکنونت! آن اسم اکبر اعزّ اجلّ اکرم که آن را دوست می داری و به آن توجّه و عنایت داری و به آن از هرکه تو را بخواند راضی می شوی و دعایش را مستجاب فرمایی و بر تو است که سائلت را محروم ننمایی و او را رد نکنی. و تو را سوگند! به هر اسمی که برای تو است در تورات و انجیل و زبور و قرآن عظیم و به هر اسمی که حاملان

عرشت و فرشتگانت و پیامبرانت و فرستادگانت و فرمانبرداران از آفریدگانت تو را به آن می خوانند که بر محمد و آل محمد درود بفرستی و این که فرج و گشایش کار ولیّ خود و فرزند ولیّ ات را زود برسانی و در خواری و رسوایی دشمنانش تعجیل فرمایی و ما را از اصحاب و یارانش قرار دهی و به وجود او امیدمان را روزی فرمایی و به برکت عنایت او دعای مان را مقرون به اجابت نمایی.

می گویم: در کتاب «جمال الصالحین» جملاتی اضافه بر این در دعای فوق دیدم: «وَتَجْعَلَنا مِنْ أَصْحابِهِ وَأَنْصارِهِ وَتَرْزُقَنا بِهِ رَجائَنا وَتسْتَجِیبَ بِهِ دُعائَنا»؛

۶ – در قنوت نمازها

۶ – در قنوت نمازها

شاهد بر این دعاهای امامان علیهم السلام برای تعجیل فرج، در تعدادی از قنوت هایی است که از آن ها روایت شده، ما آنچه در این باره از ایشان علیهم السلام به دست ما رسیده در این جا می آوریم، توفیق از خدا است:

یک

سید اجل علی بن طاووس قدس سره در کتاب «مهج الدعوات» ضمن حدیثی که از ترس طولانی شدن مطلب از آوردن آن خودداری کردیم، از امام زین العابدین علیه السلام چنین آورده: «اللَّهُمَّ إنَّ جِبِلَّهَ البَشَرِیَّهِ وَطِباعَ الإِنْسانِیَّهِ وَما جَرَتْ عَلَیْهِ تَرْکِیباتُ النَّفْسِیَّهِ وَانْعَقَدَتْ بِهِ عُقُودُ النَّشَئَهِ تَعْجزُ عَنْ حَمْلِ وارِداتِ الأَقْضِیَهِ إلّا ما وَفَّقْتَ لَهُ أَهْلَ الاِصْطِفآءِ وَأَعَنْتَ عَلَیْهِ ذَوِی الاِجْتِباءِ. اَللَّهُمَّ وَإِنَّ القُلُوبَ فِی قَبْضَتِکَ وَالمَشِیَّهَ لَکَ فِی مِلْکَتِکَ وَقَدْ تَعْلَمُ أَیْ رَبِّ مَا الرَّغْبَهُ إلَیْهِ فِی کَشْفِهِ واقِعَهٌ لِأَوْقاتِها بِقُدْرَتِکَ وَاقِفَهٌ بِحَدِّکَ مِنْ إِرادَتِکَ وَإِنِّی لَأَعْلَمُ أَنَّ لَکَ دارَ جَزآءٍ مِنَ الخَیْرِ وَالشَّرِّ مَثُوبَهً وَعُقُوبَهً، وَأَنَّ لَکَ یَوْماً تَأْخُذُ فِیهِ بِالحَقِّ وَأَنَّ أَناتَکَ

أَشْبَهُ الأشْيآءِ بِكَرَمِکَ وَأَلْيَقُها بِما وَصَفْتَ بِهِ نَفْسَکَ فِی عَطْفِکَ وَتَرَؤُّفِکَ وَأَنْتَ بِالمِرْصادِ لِکَلِّ ظالِمٍ فِی وَخِيمِ عُقْباهُ وَسُوءِ مَثْواهُ اَللَّهُمَّ و اَنَّکَ قَدْ أوْسَعْتَ خَلْقَکَ رَحْمَهُ و حِلْماً و قَدْ بُدِّلَتْ أحکامُکَ و غُيِّرَتْ سُنَنُ نَبِيِّکَ وَتَمَرَّدَ الظّالِمُونَ عَلی خُلَصآئِکَ وَاسْتَباحُوا حَرِيمَکَ وَرَکِبُوا مَراکِبَ الاِسْتِمْرارِ عَلَی الجُرْأَهِ عَلَيْکَ. اَللَّهُمَّ فَبادِرْهُمْ بِقَواصِفِ سَخَطِکَ وَعَواصِفِ تَنْکِيلاتِکَ وَاجْتِثاثِ غَضَبِکَ، وَطَهِّرِ البِلادَ مِنْهُمْ وَاعْفُ عَنْها آثارَهُمْ وَاحْطُطْ مِنْ قاعاتِها وَمَظانِّها مَنارَهُمْ وَاصْطَلِمْهُمْ بِبَوارِکَ حَتّی لا تُبْقِ مِنْهُمْ دِعامَهً لِناجِمٍ وَلا عَلَماً لِآمٍّ وَلا مَناصاً لِقاصِدٍ وَلا رائِداً لِمُرْتادٍ. اَللَّهُمَّ امْحُ آثارَهُمْ وَاطْمِسْ عَلی أَمْوالِهِمْ وَدِيارِهِمْ وَامْحَقْ أَعْقابَهُمْ وَافْکُکْ أَصْلابَهُمْ وَعَجِّلْ إلی عَذابِکَ السَّرْمَدِ انْقِلابَهُمْ وَأَقِمْ لِلْحَقِّ مَناصِبَهُ وَاقْدَحْ لِلرُّشادِ زِنادَهُ وَأَثِرْ لِلثّارِ مُثيرَهُ وَأَيِّدْ بِالعَوْنِ مُرْتادَهُ وَوَفِّرْ مِنَ النَّصْرِ زادَهُ حَتّی يَعُودَ الحَقُّ بِجِدَّتِهِ وَيُنِيرَ مَعالِمَ مَقاصِدِهِ وَيَسْلُکَهُ أَهْلُهُ بِالأَمَنَهِ حَقَّ سُلُوکِهِ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ»

پروردگارا! به راستی که اصل خلقت بشری و طبیعت انسانی، و آنچه ترکیبات نفسانی بر آن نهاده شده و بندهای آفرينش به آن بسته است، از تحمل آنچه از قضا ها فرا می رسد عاجزند، مگر آنچه برگزیدگانت را بدان موفق فرموده و نخبگانت را بر پذيرش آن ياری داده ای. پروردگارا! همانا دل ها در قبضه قدرت تو است، مشيّت و خواست در اختيار تو. و ای پروردگار! تو می دانی که توجه ما به درگاهت از برای برطرف کردنش (=قضا) در جای خودش از قدرت تو واقع نيست، و در محدوده اراده و خواست تو نيفتاده است، [شرايط و زمينه های لازم برای برطرف کردنش فراهم نمی باشد]، و من می دانم که تو را سرای جزا دادن هر خير و شرّی هست، پاداش و کيفر، و تو را روزی است که در آن به خاطر حق مؤاخذه خواهی فرمود، و همانا بردباری تو،

شبیه ترین چیزها به کَرَمت و سزاوارترین شی ء به آنچه خودت را در عطف و رأفت وصف کرده ای می باشد. و تو در کمین هر ستمگری هستی که عاقبت کارش وخیم و منزلگاهش سخت خواهد بود. پروردگارا! و به راستی که تو رحمت و بردباری ات را بر تمامی خلقت فراگیر ساخته ای، در حالی که احکام و دستوراتت عوض شد، و سنّت های فرستاده ات تغییر کرد، و ستمگران بر خالصانت سرکشی کردند، و هتک حریمت را مباح شمردند، و پیوسته با تجرّی بر ساحت کبریایی تو تاختند. پروردگارا! پس با خشم شکننده ات و طوفان های عقوبتت و غضب ریشه کن کننده ات آن ها را برگیر، و جهان را از لوث وجودشان پاک گردان، و آثارشان را از آن محو کن، و از صحنه ها و مخفیگاه های زمین نشانه های آنان را بر افکن، و با هلاک خویش آن ها را از بیخ برکَن، تا برای آن ها هیچ زمینه ای برای روییدن باقی نگذاری و نشانی برای رهروی به سوی آنان نگه نداری و راه خلاصی برایش ننهی و جایی برای جوینده ای ترک نگویی، پروردگارا! آثارشان را محو فرمای و ثروت ها و دیار شان را نابود ساز، و جانشینانشان را هلاک گردان، و اصلاب شان را از هم جدا کن، و به عذاب جاودانی ات افتادنشان را زودتر برسان و مناصب حق را بر پایدار، و آتش راهنمایی را فروزان دار، و برای خونخواهی تهییج کننده آن را برانگیز، و خواسته آن را با کمک خویش تأیید کن، و نصرتش را افزون فرمای تا حق با همان تازگی اش باز گردد، و نشانه های پیمودنش روشن شود، و اهل حق با ایمنی راه آن را بپیمایند، و حقّ پیمودنش را ادا نمایند، به راستی که تو بر هر چیزی توانایی.(۱)

۱- ۱۸. مهج الدعوات، ۴۹.

می گویم: بر پژوهنده روشن بین مأنوس با کلمات ائمه اطهارعلیهم السلام پوشیده نیست که این دعا برای ظهور مولای غایب از نظرمان حضرت مهدی - ارواحنا فداه - می باشد، و درخواست فرج آن بزرگوار از درگاه پروردگار است، قرائن متعددی نیز در آن هست که اهل اعتبار آن ها را می شناسند.

اگر بگویید: شاید منظور از عبارت: «وبرای خونخواهی تهییج کننده آن را برانگیز» مختار باشد.

می گویم: بی تردید مراد از آن، حضرت صاحب الزمان است، دعاها و اخبار چندی نیز بر آن دلالت می کند که در قنوت روایت شده از آن بزرگوار - که خداوند فرجش را نزدیک فرماید - خواهد آمد.

دو

قنوتی که در حدیث مزبور از مولایمان ابو جعفر باقرعلیه السلام روایت شده: «یا مَنْ یَعْلَمُ هَواجِسَ السَّرائِرِ وَمَکامِنَ الضَّمآئِرِ وَحَقآئِقَ الخَواطِرِ، یَا مَنْ هُوَ لِکُلِّ غَیْبٍ حاضِرٌ وَلِکُلِّ مَنْسِیٍّ ذاکِرٌ، وَعَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قادِرٌ وَإِلَی الکُلِّ ناظِرٌ، بَعُدَ المَهَلُ وَقَرُبَ الأَجَلُ وَضَعُفَ العَمَلُ وَأَرابَ الأَمَلُ وَآنَ المُنْتَقَلُ، وَأَنْتَ یا اَللَّهُ الآخِرُ کَما أَنْتَ الأَوَّلُ مُبیدُ ما أَنْشَأْتَ وَمُصَیِّرُهُمْ إِلَی البِلی وَمُقَلِّدُهُمْ أَعْمَالَهُمْ وَمُحَمِّلُها ظُهُورَهُمْ إِلی وَقْتِ نُشُورِهِمْ مِنْ بَعْثَةِ قُبُورِهِمْ عِنْدَ نَفْخَةِ الصُّورِ و انْشِقاقِ السَّماءِ بِالنُّورِ و الْخُرُوجِ بِالمَنْشَرِ إِلی ساحَةِ الَمحْشَرِ لا تَرْتَدُّ إِلَیْهِمْ أَبْصارُهُمْ وَأَفْئِدَتُهُمْ هَوآءٌ مُتَراطِمِینَ فِی غُمَّةٍ مِمّا أَسْلَفُوا و مُطالَبِینَ بِما احْتَقَبُوا و مُحاسَبِینَ هُناکَ عَلی ما ارْتَکَبُوا، اَلصَّحائِفُ فِی الأَعْناقِ مَنْشُورَةٌ وَالأَوْزارُ عَلَی الظُّهُورِ مَأْزُورَةٌ لَا انْفِکاکَ وَلا مَناصَ وَلا مَحِیصَ عَنِ القِصَاصِ، قَدْ أَفْحَمَتْهُمُ الحُجَّةُ وَحَلُّوا فِی حَیْرَةِ المَحَجَّةِ

وَهَمْسِ الضَّجَّهِ، مَعْدولٌ بِهِمْ عَنِ الَمحَجَّهِ إِلّا مَنْ سَبَقَتْ لَهُ مِنَ اللَّهِ الحُسْنی فَنَجا مِنْ هَوْلِ المَشْهَدِ وَعَظِيمِ المَوْرِدِ وَلَمْ يَكُنْ مِمَّنْ فِی الدُّنْيا تَمَرَّدَ وَلا عَلی أَوْلِيآءِ اللَّهِ تَعَنَّدَ وَلَهُمُ اسْتَعْبَدَ وَعَنْهُمْ بِحُقُوقِهِمْ تَفَرَّدَ، اللَّهُمَّ فَإِنَّ القُلُوبَ قَدْ بَلَغَتِ الحَناجِرَ، وَالنُّفُوس قَدْ عَلَتِ التَّراقِيَ، وَالأَعْمارَ قَدْ نَفِدَتْ بِالاِنْتِظارِ لا عَنْ نَقْصِ اسْتِبْصارٍ وَلا عَنْ اِتِّهام مِقْدارٍ وَلٰكِنْ لِما تُعانِی مِنْ رُكُوبِ مَعاصِيكَ وَالخِلافِ عَلَيْكَ فِی أَوامِرِكَ وَنَوَاهِيكَ وَالتَّلَعُّبِ بِأَوْلِيآئِكَ وَمُظَاهَرَهِ أَعْدآئِكَ. اَللَّهُمَّ فَقَرِّبْ ما قَدْ قَرُبَ، وَأَوْرِدْ ما قَدْ دَنی وَحَقِّقْ ظُنُونَ المُوقِنِينَ، وَبَلِّغِ المُؤْمِنِينَ تَأْمِيلَهُمْ مِنْ إِقامَهِ حَقِّكَ وَنَصْرِ دِينِكَ وَإِظْهارِ حُجَّتِكَ وَالاِنْتِقامِ مِنْ أَعْدآئِكَ»

ای کسی که می داند چه در دل همی گذرد، و چه در باطن ها همی پنهان گردد و در خاطره ها چه نهفته است، ای آن که هر پنهانی را شاهد و ناظر، و هر فراموش شده ای را ذاکر، و بر هر کاری قادر، و به همه چیز ناظر هستی! مدارا به طول انجامید و اجل نزدیک گردید، و عمل به سستی گرایید، و امید به نهایت رسید، و هنگام منتقل شدن فرا رسید. و تو ای پروردگار! آخِری چنان که اول هستی، آنچه ایجاد فرموده ای فنا دهنده ای، و خلایق را به فرسودگی می رسانی، و کارهای شان را به عهده شان وا می گذاری، و مسؤولیت شان را بر پشتشان قرار می دهی، تا وقت پراکنده شدنشان در برانگیخته شدن از قبرهای شان هنگام دمیدن در صور، و شکفته شدن آسمان به نور، و بیرون گشتن با پراکندگی به صحنه محشر، در حالی که چشم هایشان خیره مانده و دل های شان در اضطراب افتاده باشد. از کارهای گذشته خود در غم فرومانده و از گناهانی که بر دوش دارند بازخواست شوند، و آنجا است که از آنچه مرتکب

ص:۳۷

گردیده اند پای حساب روند، پرونده ها در گردن آویخته، و سنگینی معاصی بر پشت ها فرو ریخته، نه از او جدا گردد و نه راه خلاصی هست و نه گریزی از قصاص، به راستی که دلایل، لب هایشان را بسته باشد، و در سرگردانی بین راه، و پنهانی ناله، وامانده و از راه میانه دور افتاده اند، مگر آن که پیش تر نیکی به او رسیده باشد. که از هول آن صحنه و بزرگی حادثه ورود به آن نجات خواهد یافت، [و نیز باید که]در دنیا سرکشی نکرده و با اولیای خدا لجاجت نورزیده و از آن ها دوری ننموده و حقوقشان را از آن خود نشمرده باشد. بار الها! به راستی که دل ها به گلو ها رسید، و جان ها بر لب آمد، و عمرها در انتظار پایان یافت، و این نه از کمی بینش و نه از جهت متّهم ساختن تقدیر است، بلکه به خاطر آنچه از گناهانی که واقع می شود و با تو در اوامر و نواهی ات مخالفت می گردد، و به بازی گرفتن دوستانت و چیرگی دشمنانت می باشد؛ پروردگارا! پس آنچه نزدیک شده نزدیک تر گردان و آنچه نزدیک رسیده برسان، و آرزوهای باور داران را تحقّق بخش و امید مؤمنین را از برپایی حقّت و یاری دینت و آشکار نمودن حجّتت و انتقام گرفتن از دشمنانت به ثمر برسان.(۱)

سه

قنوت حضرت ابوجعفر محمد بن علی جواد - که درود خداوند بر او و پدران و فرزندان گرامی اش باد - در حدیث یاد شده آمده است: «مَنائِحُکَ مُتَتابِعَهٌ وَأَیادِیکَ مُتوالِیَهٌ وَنِعَمُکَ سابِغَهٌ، وَشُکْرُنا قَصِیرٌ وَحَمْدُنا یَسِیرٌ، وَأَنْتَ بِالتَّعَطُّفِ عَلی مَنِ اعْتَرَفَ جَدِیرٌ. اَللّهُمَّ وَقَدْ غُصَّ أَهْلُ الحَقِّ بِالرِّیقِ وَارْتَبَکَ أَهْلُ الصِّدْقِ فِی المَضِیقِ، وَأَنْتَ اللّهُمَّ بِعِبادِکَ وَذَوِی الرَّغْبَهِ إِلَیْکَ شَفِیقٌ وَبِإِجابَهِ دُعائِهِمْ وَتَعْجِیلِ الفَرَجِ عَنْهُمْ

ص:۳۸

۱- ۱۹. مهج الدعوات؛ ۵۱.

حَقِیقٌ. اَللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَبادِرْنا مِنْکَ بِالعَوْنِ الَّذِی لا خِذْلانَ بَعْدَهُ وَالنَّصْرِ الَّذِی لا باطِلَ یَتَکَأدَهُ وَأَتِحْ لَنا مِنْ لَدُنْکَ مَتاحاً فَیّاحاً یَأْمَنُ فِیهِ وَلِیُّکَ وَیُخَیَّبُ فِیهِ عَدُوُّکَ وَتُقَامُ فِیهِ مَعالِمُکَ وَتَظْهَرُ فِیهِ أَوامِرُکَ وَتَنْکَفُّ فِیهِ عَوادِی عِداتِکَ. اَللَّهُمَّ بادِرْنا مِنْکَ بِدارَ الرَّحْمَهِ وَبادِرْ أَعْدآئَکَ مِنْ بَأْسِکَ بِدارَ النَّقِمَهِ. اَللَّهُمَّ أَعِنّا وَأَغِثْنا وَارْفَعْ نِقْمَتَکَ عَنّا وَأَحِلَّها بِالقَوْمِ الظّالِمِینَ»

موهبت هایت پی در پی و عنایت هایت پیوسته و نعمت هایت تمام و شکر ما کوتاه و حمد ما اندک و تو بر بذل عطوفت بر کسی که اقرار کند، شایسته ای. پروردگارا! و البتّه اهل حق را گلو ها بسته شد و اهل صدق در تنگنا پریشان گردیدند. و تو ای پروردگار! به بندگان و رغبت کنندگان به سویت مهربان هستی و به اجابت دعای آن ها و زود رسانیدن گشایش بر آن ها شایسته ای. پروردگارا! پس بر محمد و آل محمد درود فرست و به زودی از جانب خود کمکی به ما رسان که پس از آن خواری نباشد، و نصرتی عطا کن که هیچ باطلی آن را دشوار نسازد، و از سوی خود برای ما زمینه فراخی فراهم فرمای تا در آن ولیّ تو در امان و دشمنت ناامید شود، و در آن، فراخ نای نشانه هایت بر پای گشته، و اوامرت آشکار شده و دشمنی های دشمنانت ترک گردد. پروردگارا! از جانب خود به رحمت پیشی گیر، و با نقمت خویش از عذابت بر دشمنانت مبادرت ورز. پروردگارا! ما را یاری فرمای و به فریاد مان برس و عقوبت خویش را از ما بردار و بر قوم ستمگران فرود آور.(۱)

می گویم: شاهد بر این که دعای فوق از برای تعجیل فرج مولایمان

ص:۳۹

۱- ۲۰. مهج الدعوات؛ ۵۹.

صاحب الزمان – که درود خدا بر او و خاندانش باد – می باشد؛ این است که امور یاد شده در آن جز با ظهور آن جناب و آشکار شدن آن آفتاب تحقّق نخواهد یافت. چنان که در اخبار و احادیث این معنی بیان شده است. آری در زمان حکومت آن حضرت تقیّه برداشته می شود و اولیای خدا امنیّت یابند و دشمنان ناامید گردند و معالم دین خدا برقرار و اوامرش آشکار می شود.

چهار

قنوت دیگری از همان حضرت علیه السلام در حدیث مشارالیه آمده، و آن مشتمل است بر دعا برای منتظرین ظهور صاحب الامر – عجّل اللّه فرجه الشریف – و دوستان و دعاکنندگان در حقّ آن حضرت، قنوت چنین است: «اَللَّهُمَّ أَنْتَ الأَوَّلُ بِلا أَوَّلِیَّةٍ مَعْدُودَةٍ، وَالآخِرُ بِلا آخِرِیَّةٍ مَحْدُودَةٍ، أَنْشَأْتَنا لا لِعِلَّةٍ اِقْتِساراً، وَاخْتَرَعْتَنا لا لِحاجَةٍ اِقْتِداراً، وَابْتَدَعْتَنا بِحِکْمَتِکَ اخْتِیاراً، وَبَلَوْتَنا بِأَمْرِکَ وَنَهْیِکَ اخْتِباراً وَأَیَّدْتَنا بِالآلاتِ، وَمَنَحْتَنا بِالأَدَواتِ، وَکَلَّفْتَنَا الطّاقَةَ وَجَشَّمْتَنَا الطّاعَةَ، فَأَمَرْتَ تَخْییراً وَنَهَیْتَ تَحْذِیراً وَخَوَّلْتَ کَثِیراً وَسَأَلْتَ یَسِیراً، فَعُصِیَ أَمْرُکَ فَحَلُمْتَ وَجُهِلَ قَدْرُکَ فَتَکَرَّمْتَ، فَأَنْتَ رَبُّ العِزَّةِ وَالبَهآءِ وَالعَظَمَةِ وَالکِبْرِیآءِ وَالإِحْسانِ وَالنَّعْمآءِ وَالمَنِّ وَالآلآءِ وَالإِنْجازِ وَالوَفآءِ، لا تُحِیطُ القُلُوبُ لَکَ بِکُنْهٍ وَلا تُدْرِکُ الأَوْهامُ لَکَ صِفَةً وَلا یُشْبِهُکَ شَیْءٌ مِنْ خَلْقِکَ وَلا یُمَثَّلُ بِکَ شَیْءٌ مِنْ صَنِیعَتِکَ، تَبارَکْتَ أَنْ تُحَسَّ أَوْ تُمَسَّ أَوْ تُدْرِکَکَ الحَواسُّ الخَمْسُ وَأَنّی یُدْرِکُ مَخْلُوقٌ خالِقَهُ وَتَعالَیْتَ یا إِلٰهی عَمّا یَقُولُ الظّالِمُونَ عُلُوّاً کَبِیراً. اَللَّهُمَّ أَدِلْ لِأَوْلِیآئِکَ مِنْ أَعْدآئِکَ الظّالِمِینَ الباغِینَ النّاکِثِینَ القاسِطِینَ المارِقِینَ الَّذِینَ أَضَلُّوا عِبادَکَ وَحَرَّفُوا کِتابَکَ وَبَدَّلُوا أَحْکامَکَ وَجَحَدُوا حَقَّکَ وَجَلَسُوا مَجالِسَ أَوْلِیآئِکَ جُرْأَةً عَلَیْکَ وَظُلْماً مِنْهُمْ

لِأَهْلِ بَيْتِ نَبِيِّکَ عَلَيْهِمْ سَلامُکَ وَصَلَواتُکَ وَرَحْمَتُکَ وَبَرَکاتُکَ، فَضَلُّوا خَلْقَکَ وَهَتَکوا حِجابَ سِتْرِکَ عَنْ عِبادِکَ، وَاتَّخَذُوا اللّهُمَّ مالَکَ دُوَلاً وَعِبادَکَ خَوَلاً، وَتَرَکُوا اللّهُمَّ عالَمَ أَرْضِکَ فِی بَکْماءَ عَمْیاءَ ظَلْماءَ مُدْلَهِمَّهٍ، فَأَعْيُنُهُمْ مَفْتُوحَهٌ وَقُلُوبُهُمْ مَعْمِيَّهٌ وَلَمْ تُبْقِ لَهُمُ اللّهُمَّ عَلَيکَ مِنْ حُجَّهٍ لَقَدْ حَذَّرْتَ اللّهُمَّ عَذابَکَ وَبَيَّنْتَ نَکالَکَ وَوَعَدْتَ المُطِيعِينَ إحْسانَکَ وَقَدَّمْتَ إِلَيْهِمْ بِالنُّذُرِ، فَآمَنَتْ طآئِفَهٌ. فَأَيِّدِ اللّهُمَّ الَّذِينَ آمَنُوا عَلى عَدُوِّکَ وَعَدُوِّ أَوْلِيآئِکَ فَأَصْبَحُوا ظاهِرِينَ وَإِلَى الحَقِّ داعِينَ وَلِلإمامِ المُنْتَظَرِ القآئِمِ بِالقِسْطِ تابِعِينَ. وَجَدِّدِ اللّهُمَّ عَلى أَعْدآئِکَ وَأَعْدائِهِمْ نارَکَ وَعَذابَکَ الَّذِی لا تَدْفَعُهُ عَنِ القَوْمِ الظّالِمِينَ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَقَوِّ ضَعْفَ الْمُخْلِصِينَ لَکَ بِالَمحَبَّهِ، المُشايِعِينَ لَنا بِالمُوالاهِ، المُتَّبِعِينَ لَنا بِالتَّصْدِيقِ وَالعَمَلِ، المُوازِرِينَ لَنا بِالمُواساهِ فِينا، الُمحِبِّينَ ذِکْرَنا عِنْدَ اجْتِماعِهِمْ. وَشُدَّ اللّهُمَّ رُکْنَهُمْ وَسَدِّدْ لِهُمُ اللّهُمَّ دِينَهُمُ الَّذِی ارْتَضَيْتَهُ لَهُمْ وَأَتْمِمْ عَلَيْهِمْ نِعْمَتَکَ وَخَلِّصْهُمْ وَاسْتَخْلِصْهُمْ، وَسُدَّ اللّهُمَّ فَقْرَهُمْ، وَالْمُمِ اللّهُمَّ شَعْثَ فاقَتِهِمْ وَاغْفِرِ اللّهُمَّ ذُنُوبَهُمْ وَخَطاياهُمْ، وَلا تُزِغْ قُلُوبَهُمْ بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَهُمْ وَلا تُخَلِّهِمْ يا رَبِّ بِمَعْصِيَتِهِمْ وَاحْفَظْ لَهُمْ ما مَنَحْتَهُمْ مِنَ الطَّهَارَهِ بِوِلايَهِ أَوْلِيآئِکَ وَالبَرآئَهِ مِنْ أَعْدآئِکَ إِنَّکَ سَمِيعٌ مُجِيبٌ وَصَلَّى اللّهُ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّيِّبِينَ الطّاهِرِينَ»

پروردگارا! تو اوّل هستی بی آن که اوّلیّتِ تو از جهت عدد باشد و آخر هستی (بازگشت همه چیز به تو است) بی آن که آخریّتِ تو را حدّ و مرزی باشد. ما را ایجاد فرمودی نه به خاطر علّتی، بدون این که اختیاری در آن داشته باشیم و ما را آفریدی نه از روی نیاز [به ما و با آن]، قدرت نمایی کردی و با حکمت خویش ما را از روی اختیار

پدیـد آوردی و به جهت آزمایش ما به اوامر و نواهی ات دچار مان ساختی و با ابزارها تأییـد مان کردی. و وسایل به ما عنایت نمودی، و به مقـدار توانمان تکلیف دادی، و فرمانبرداری از دسـتوراتت را بر عهده مان نهادی. پس با اختیار دادن [نه به اجبار] امر فرمـودی و بـه جهـت هشـدار دادن نهی کردی، و بسـیار نعمـت بخشـیدی، و[عبـادت]انـدکی خواسـتی، آن گـاه دسـتورت سرپیچی شـد پس بردبـاری کردی، و قـدر تو ناشـناخته مانـد و بزرگواری نمودی، پس تو پروردگار عزّت و تابش و عظمت و کبریـا و احسان و نعمت و نیکی و مواهب معنوی و بخشـش ها و عطا ها، و برآوردن و وفا کردن هستی، دل ها هیـچ نهایتی از تو را نیابند، و اوهام صـفتی از تو درک ننمایند، و هیچ چیز از آفریدگانت به تو شباهت ندارد، و هیچ چیزی از ساخته هایت به توماننـد نگردد، برتر از آنی که احساس یا لمس شوی یا حوّاس پنجگانه تو را درک نمایـد، و کی می شود مخلوقی آفریننـده اش را درک کنـد، و خـدایا تو بسـیار منزه تر و برتر از آنی که سـتمگران می گویند، بار الها! دوسـتانت را بر دشـمنانِ سـتمگر تبهکار پیمان شـکن بیدادگرت یاری کن بر آن هایی که بندگانت را گمراه و کتابت را تحریف [و معنی آن را بر خلاف واقع توجیه و احکامت را تغییر دادند [و برخلاف آن عمل کردند]و حقّت را انکار نمودند و با تجرّی نسبت به تو به جای اولیای تو نشسـتند و به خاندان پیامبرت - که سـلام و درود و رحمت و برکاتت بر آن ها باد - ظلم کردند، پس گمراه شده و خلق تو را به گمراهی کشاندند، و پرده پوشـشت را از بندگانت بر گرفتند. و ای پروردگار! مال تو را در میان خود گردانیدند و بندگانت را به بردگی کشانیدنـد. و ای پروردگار جهان! زمینت را در گنگی و کوری و تاریکی سـخت رها نمودند، چشم هایشان باز و دل های شان نابینا

است، و ای پروردگـار برای آن هـا دلیلی علیه خـودت بـاقی نگـذاشتی، پروردگـارا عـذابت را هشـدار دادی و عقـابت را بیـان فرمودی و به فرمانبرداران، احسانت را وعده کردی، و بیم دهندگان را به سوی آنان فرسـتادی پس عده ای ایمان آوردند، پس ای پروردگار! ایمان آورنـدگان را بر دشـمنت و دشـمن اولیائت تأیید فرمای تا آشـکار گردند و به حق دعوت کنند، و از امامِ مُنتَظَرِ برپـا کننـده عـدل و داد پیروی نماینـد. و ای پروردگـار! آتشـت را و عـذابت را که از گروه سـتمگران دور نمی داری بر دشمنانت و دشمنان آن ها تجدید کن. پروردگارا! بر محمد و آل محمد درود فرست و ناتوانی اخلاص داران در محبت تو که با همـدردی با ما از ما پیروی کننـد که هنگام گردهم آیی شان یاد ما را دوست می دارنـد، ناتوانی اینان را نیرو بخش، خـدایا! ارکـان شـان را محکم گردان. خـدایا! دینی که برای آنـان پسـندیده ای بر ایشان اسـتوار ساز و نعمتت را بر آنان تمام فرمای و آنان را [از دست ستمگران]خلاص کن و[برای خویش] برگزین. خدایا! فقر آن ها را ببرند. خدایا! پریشان حالی نیازمندی شان را به سامان رسان. خدایا! گناهانشان را بیامرز و خطا هایشان ببخشای و پس از آن که هدایتشان کرده ای دل هایشان را از حق بَر متابان. و ای پروردگار! آن ها را در [منجلاب]معصیتت رها مگردان و آنچه به آن ها عنایت فرموده ای از پاکیزگی به سبب ولایت اولیائت و بیزاری از دشـمنانت برای آنان نگهدار. تو شـنوای اجابت کننده هستی. درود خداوند بر محمد و آل پاکیزه و بی آلایشش باد.(۱)

پنج

قنوت مولایمان ابوالحسن علی بن محمـد امام هادی علیهما السـلام که در همان حـدیث روایت شـده، و آن چنین است: «یا مَنْ تَفَرَّدَ بِالرُّبُوبِیَّهِ وَتَوَحَّدَ بِالوَحْدانِیَّهِ،

۱- ۲۱. بحارالانوار، ۸۵ / ۲۲۵ و ۲۲۶.

يا مَنْ أَضاَءَ باسْمِهِ النَّهارُ وَأَشْرَقَتْ بِهِ الأنْوارُ وَأَظْلَمَ بِأَمْرِهِ حِنْدِسُ اللَّيْلِ وَهَطَلَ بِغَيْثِهِ وابِلُ السَّيْلِ، يا مَنْ دَعاهُ الْمُضْطَرُّونَ فَأَجابَهُمْ وَلَجَأَ إِلَيْهِ الخآئِفُونَ فَآمَنَهُمْ وَعَبَدَهُ الطّآئِعُونَ فَشَكَرَهُمْ وَحَمِدَهُ الشّاكِرُونَ فَأَثابَهُمْ ما أَجَلَّ شَأْنَكَ وَأَعْلا سُلْطانَكَ وَأَنْفَذَ أَحْكامَكَ، أَنْتَ الخالِقُ بِغَيْرِ تَكَلُّفٍ وَالقاضِى بِغَيْرِ تَحَيُّفٍ، حُجَّتُكَ البالِغَهُ وَكَلِمَتُكَ الدّامِغَهُ بِكَ اعْتَصَمْتُ وَتَعَوَّذْتُ مِنْ نَفَثاتِ العَنَدَهِ وَرَصَداتِ المُلْحِدَهِ الَّذِينَ أَلْحَدُوا فِى أَسْمآئِكَ وَرَصَدُوا بِالمَكارِهِ لِأَوْلِيآئِكَ وَأَعانُوا عَلى قَتْلِ أَنْبِيآئِكَ وَأَصْفِيآئِكَ وَقَصَدُوا لِإِطْفآءِ نُورِكَ بِإِذاعَهِ سِرِّكَ وَكَذَّبُوا رُسُلَكَ وَصَدُّوا عَنْ آياتِكَ وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِكَ وَرَسُولِكَ وَدُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَهً رَغْبَهً عَنْكَ، وَعَبَدُوا طَواغِيتَهُمْ وَجَوابِيتَهُمْ أَوْلِيَتَهُمْ بَدَلاً مِنْكَ فَمَنَنْتَ عَلى أَوْلِيآئِكَ بِعَظِيمِ نَعْمآئِكَ وَجُدْتَ عَلَيْهِمْ بِكَرِيمِ آلآئِكَ وَأَتْمَمْتَ لَهُمْ ما أَوْلَيْتَهُمْ بِحُسْنِ جَزآئِكَ حِفْظاً لَهُمْ مِنْ مُعانَدَهِ الرُّسُلِ وَضَلالِ السُّبُلِ وَصَدَقَتْ لَهُمْ بِالعُهُودِ أَلْسِنَهُ الإِجابَهِ وَخَشَعَتْ لَكَ بِالعُقُودِ قُلُوبُ الإِنابَهِ. أَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ الَّذِى خَشَعَتْ لَهُ السَّمواتُ وَالأَرْضُ وَأَحْيَيْتَ بِهِ مَواتَ الأَشْيآءِ وَأَمَتَّ بِهِ جَمِيعَ الأَحْيآءِ وَجَمَعْتَ بِهِ كُلَّ مُتَفَرِّقٍ وَفَرَّقْتَ بِهِ كُلَّ مُجْتَمِعٍ وَأَتْمَمْتَ بِهِ الكَلِماتَ وَأَرَيْتَ بِهِ كُبْرَى الآياتِ وَتُبْتَ بِهِ عَلَى التَّوّابِينَ وَأَخْسَرْتَ بِهِ عَمَلَ المُفْسِدِينَ فَجَعَلْتَ عَمَلَهُمْ هَبآءً مَنْثُوراً وَتَبَّرْتَهُمْ تَتْبِيراً أَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَآل مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَجْعَلَ شِيعَتِى مِنَ الَّذِينَ حُمِّلُوا فَصَدَّقُوا وَاسْتُنْطِقُوا فَنَطَقُوا آمِنِينَ مَأْمُونِينَ. اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ لَهُمْ تَوْفِيقَ أَهْلِ الهُدى وَأَعْمالَ أَهْلِ اليَقِينِ وَمُناصَحَهَ أَهْلِ التَّوْبَهِ وَعَزْمَ أَهْلِ الصَّبْرِ وَتَقِيَّهَ أَهْلِ الوَرَعِ وَكِتْمانَ الصِّدِّيقِينَ حَتّى يَخافُوكَ اللَّهُمَّ مَخافَهً تَحْجُزُهُمْ عَنْ مَعاصِيكَ، وَحَتّى يَعْمَلُوا بِطاعَتِكَ لِينالُوا كَرامَتَكَ، وَحَتّى يُناصِحُوا لَكَ وَفِيكَ

خَوْفاً مِنْکَ، وَحَتّی یُخْلِصُوا لَکَ النَّصِیحَهَ فِی التَّوْبَهِ حُبّاً لَکَ فَتُوجِبَ لَهُمْ مَحَبَّتَکَ الَّتِی أَوْجَبْتَها لِلتَّوّابِینَ، وَحَتّی یَتَوَکَّلُوا عَلَیْکَ فِی أُمُورِهِمْ کُلِّهَا حُسْنَ ظَنٍّ بِکَ، وَحَتّی یُفَوِّضُوا إِلَیْکَ أُمُورَهُمْ ثِقَهً بِکَ اللَّهُمَّ لا تُنالُ طاعَتُکَ إِلّا بِتَوْفِیقِکَ وَلا تُنالُ دَرَجَهٌ مِنْ دَرَجاتِ الخَیْرِ إِلّا بِکَ. اَللَّهُمَّ یا مالِکَ یَوْمِ الدِّینِ العالِمَ بِخَفایا صُدُورِ العالَمِینَ. طَهِّرِ الأَرْضَ مِنْ نَجَسِ أَهْلِ الشِّرْکِ وَاخْرِصِ الخَرّاصِینَ عَنْ تَقَوُّلِهِمْ عَلی رَسُولِکَ الإِفْکَ. اَللَّهُمَّ اقْصِمِ الجَبّارِینَ وَأَبِرِ المُفْتَرِینَ وَأَبِدِ الأَفّاکِینَ الَّذِینَ إِذا تُتْلی عَلَیْهِمْ آیاتُ الرَّحْمنِ قالُوا أَساطِیرُ الأَوَّلِینَ وَأَنْجِزْ لِی وَعْدَکَ إِنَّکَ لا تُخْلِفُ المِیعادَ وَعجِّلْ فَرَجَ کُلِّ طالِبٍ مُرْتادٍ إِنَّکَ لَبِالمِرْصادِ لِلْعِبادِ وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ کُلِّ لَبْسٍ مُلْبُوسٍ وَمِنْ کُلِّ قَلْبٍ عَنْ مَعْرِفَتِکَ مَحْبُوسٍ وَمِنْ کُلِّ نَفْسٍ تَکْفُرُ إِذا أَصابَها بُؤْسٌ، وَمِنْ کُلِّ واصِفِ عَدْلٍ عَمَلُهُ عَنِ العَدْلِ مَعْکُوسٌ، وَمِنْ طالِبٍ لِلْحَقِّ وَهُوَ عَنْ صِفاتِ الحَقِّ مَنْکُوسٌ، وَمِنْ مُکْتَسِبِ إِثْمٍ بِإِثْمِهِ مَرْکُوسٌ، وَمِنْ وَجْهٍ عِنْدَ تَتابُعِ النِّعَمِ عَلَیْهِ عَبُوسٌ، أَعُوذُ بِکَ مِنْ ذلِکَ کُلِّهِ، وَمِنْ نَظِیرِهِ وَأَشْباهِهِ وَأَمْثالِهِ، إِنَّکَ عَلِیٌّ عَلِیمٌ حَکِیمٌ» (۱)

ای کسی که در پروردگاری بی مانند ی و در یگانگی یکتا هستی. ای آن که به نام او روز روشنی یافت و نور ها به او درخشید و به فرمان او شب را تاریکی فرا گرفت و به باران او سیل شدید جاری شد. ای آن که بیچارگان او را خواندند، پس آن ها را اجابت فرمود و ترسناکان به او پناهنده شدند، پس آن ها را در امان قرار داد و اهل طاعت او را عبادت کردند، پس آن ها را پاداش عنایت کرد و شکرگزاران حمد او را به جای آوردند، پس به آن ها ثواب داد. چه شأن بزرگ و قلمرو وسیع و دستورات نافذی داری. تو

ص:۴۵

۱- ۲۲. مهج الدعوات؛ ۶۱ و ۶۲.

آفریدگاری بدون رنج، و قضاوت کننده بدون ستم هستی. دلیلت رسا و کلمه ات هلاک کننده است. به تو تمسُّک جستم و پناهنده شدم از دم های اهل عناد و کمینگاه های صاحبان الحاد؛ آنان که در اسماء تو ملحد شدند و برای اذیت به اولیائت کمین کردند و بر کشتن پیامبران و برگزیدگانت همدیگر را یاری دادند و با افشای سرّ تو قصد خاموش کردن نورت را نمودند و فرستادگانت را تکذیب کردند و از آیاتت جلوگیری نمودند و غیر تو و فرستاده ات و غیر مؤمنین را برای خود برگزیدند، به خاطر روی گرداندن از تو و طاغوت های خود و جبت هایشان را به جای تو پرستیدند، پس تو بر اولیای خویش نعمت های بزرگ را منّت نهادی و مواهب گرامی خود را بر آن ها بخشیدی، و آنچه به آن ها عطا فرموده ای با پاداش نیکت تمام کردی، تا آن ها را از مخالفت با فرستادگانت و گم شدن در راه ها حفظ نمایی و زبان اجابت آن ها به راستی پیمان های تو را پذیرا شده و دل های متوجه شان قرارها را با خشوع برگرفته. خداوندا! تو را می خوانم به آن اسمت که آسمان ها و زمین برایش خشوع کرده و به آن، مرده های اشیاء را زنده فرموده ای و تمام زندگان را می میرانی و هر پراکنده ای را جمع و هر جمع شده ای را پراکنده سازی، و به آن، کلمات را تمام کرده ای و آیات بزرگ را نشان داده ای و با آن، بر توبه کنندگان بازگشته ای و عمل مفسدین را تباه ساخته ای پس عمل آن ها را همچون غبار پراکنده ای و آن ها را هلاک نموده ای. [تو را به این اسمت می خوانم]که بر محمد و آل محمد درود فرستی و شیعیانم را از کسانی قرار دهی که مسؤولیت برعهده شان نهاده شد، پس تصدیق کردند و استنطاق گشته، آن گاه نطق نمودند، در امان و مورد اطمینان باشند. پروردگارا! من از تو برای آن ها توفیق اهل

هـدایت و کارهـای اهـل یقین و اخلاـص اهـل توبه و قصـد اهل صبر و تقیّه اهل ورع و پرهیزکاری و پنهان کاری صـدّیقین را خواهانم تا از تو ای پروردگار! چنان بترسـند که آنان را از گناهانت بازدارد، و تا به طاعت تو عمل کنند که به گرامی داشـتت نایـل آینـد، و تـا این که برای تو و در راه تو از ترس تو اخلاـص و خیرخواهی کننـد، و تا این که در توبه نصوح خود به خاطر محبّت تو از راه خلوص نیّت درآینـد، پس دوستی آن ها را [بر خودت]واجب فرمایی آن دوستی ات را که برای توبه کنندگان واجب سـاخته ای، و تـا این که از روی حسن ظنّ به تـو در تمـامی امورشـان بر تـو توکّـل نماینـد و از روی اطمینـان به تو همه شؤون خود را به تو واگـذار کنند. بار الها! طاعت تو جز به توفیقت به دست نیاید و هیچ درجه ای از درجات خیر جز به عنایت تو تحصـیل نگردد. پروردگـارا! ای مالک روز جزا! دانای به آنچه در سـینه های عالمیان نهفته! زمین را از نجاست اهل شـرک پـاک سـازی کن و دروغگویـان را از جهت این که بر فرسـتاده ات تهمت زننـد، از میـان بردار. بار خـدایا! سـتمگران را درهم بشـکن و مفتریـان را نابود گردان و تهمت زننـدگان را هلاک فرمای؛ آنان را که هرگاه آیات خـدای رحمان بر ایشان تلاوت شود گویند: داستان های پیشینیان است و وعده ام را تحقّق بخش، به درستی که تو وعده را خلاف نمی کنی و فرج و گشایش امر هر خواهند ه تلاشگر را [که پیوسته مترقّب فرجش هست]زودتر برسان که برای بندگانت در کمین هستی. پناه به تو می برم از هر شبهه ای که واقع را بپوشاند، و از هر دلی که از شناخت تو زندان شده باشد، و از نفسی که چون سختی و رنج ببیند کفر می ورزد، و از هر توصـیف کننـده عـدالتی که عملش برعکس عدالت است، و از هر طلب کننده حقّی که از صـفات حق دور باشد، و از مرتکب گناهی که در گناهش واژگونه

است، و از چهره ای که هنگـام تـداوم نعمت هـا بر او عبوس و گرفته است. به تو پناه می برم از همه این ها و از نظیر و اشـباه و امثال این امور، به راستی که تو والای دانای حکیم هستی.

شش

قنوت مولایمان ابومحمد امام حسن عسـکری علیه السـلام که در همان حدیث روایت شده، و شـیخ طوسی آن را در مستحبّات قنوت نمـاز وتر ذکر کرده، ولی از حـدیث مشـار إلیه معلوم می شود و به دست می آیـد که از دعاهای مطلق باشـد که به وقت معیّنی اختصاص ندارند. سیّد ابن طاووس در مهج الدعوات گفته: «و او علیه السلام در قنوت خود چنین دعا نموده و به اهل قم امر فرموده آن را بخوانند، هنگامی که از موسـی بن بغی شکایت کردند». این قنوت را ان شاء اللَّه تعالی در بخش آینده کتاب خواهیم آورد.

هفت

قنوت مولای عزیزمان حضـرت حجّت - عجّل اللَّه فرجه الشریف - که در همان حدیث آمده است: اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَکْرِمْ أَوْلِیآئَکَ بِإنْجازِ وَعْدِکَ وَبَلِّغْهُمْ دَرْکَ ما یُأَمِّلُونَهُ مِنْ نَصْرِکَ، وَاکْفُفْ عَنْهُمْ بَأْسَ مَنْ نَصَبَ الخِلافَ عَلَیْکَ وَتَمَرَّدَ بِمَنْعِکَ عَلی رُکُوبِ مُخالَفَتِکَ وَاسْتَعانَ بِرِفْدِکَ عَلی فَلِّ حَدِّکَ وَقَصَدَ لِکَیْدِکَ بِأَیْدِیکَ وَوَسِعْتَهُ حِلْماً لِتَأْخُذَهُ عَلی جَهْرَةٍ أَوْ تَسْتَأْصِلَهُ عَلی غَرَّةٍ، فَإِنَّکَ اللَّهُمَّ قُلتَ وَقَوْلُکَ الحَقُّ: حَتّی إِذَا أَخَذَتِ الأَرْضُ زُخْرُفَها وَازَّیَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُها أَنَّهُمْ قادِرُونَ عَلَیْها أَتاها أَمْرُنـا لَیْلاً أَوْ نَهاراً فَجَعَلْناها حَصِیداً کَأَنْ لَمْ تَغْنَ بِالأَمْسِ کَذلِکَ نُفَصِّلُ الآیاتِ لِقَوْمٍ یَتَفَکَّرُونَ، وَقُلْتَ: فَلَمّا آسَفُونا انْتَقَمْنا مِنْهُمْ وَإِنَّ الغایَةَ عِنْدَنَا قَدْ تَناهَتْ وَإِنّا لِغَضَبِکَ غاضِبُونَ، وَإِنّا عَلی نَصْرِ الحَقِّ مُتَعاضِبُونَ، وَإِلی وُرُودِ أَمْرِکَ

مُشْتاقُونَ، وَلِانْجازِ وَعْدِکَ مُرْتَقِبُونَ، وَلِحُلُولِ وَعِیدِکَ بِأَعْدآئِکَ مُتَوَقِّعُونَ. اللَّهُمَّ فَأْذَنْ بِذلِکَ وَافْتَحْ طُرُقاتِهِ وَسَهِّلْ خُرُوجَهُ وَوَطِّئ مَسالِکَهُ وَاشْرَعْ شَرایِعَهُ وَأَیِّدْ جُنُودَهُ وَأَعْوانَهُ وَبادِرْ بَأْسَکَ الْقَوْمَ الظّالِمِینَ، وَابْسُط سَیْفَ نَقِمَتِکَ عَلی أَعْدآئِکَ الْمُعانِدِینَ، وَخُذْ بِالثّارِ إِنَّکَ جَوادٌ مَکّارٌ»؛ خدایا! بر محمد و آل محمد درود فرست و اولیائت را با منجّز نمودن وعده ات گرامی بدار، و آن ها را به آنچه از یاری ات امید دارند برسان، و زیان کسانی را که برخلاف تو برخیزند از ایشان دور گردان، و اذیت کسی را که بر ممنوعیّت ارتکاب مخالفتت سرکشی نموده و با کمک عنایات و نعمت های تو درصدد از هم گسستن حدّ تو برآمده و با همان نعمت های تو قصد نیرنگ با تو کرده از آن ها بازدار، که تو او را با بردباری فرا گرفته ای تا او را آشکارا برگیری، یا در حالی که مغرور شده باشد از ریشه برآوری، که البتّه ای پروردگار! تو فرموده ای و فرموده ات حقّ است: «تا این که زمین سبزی و زینت به خود گرفت و اهل آن پنداشتند که بر آن توان دارند، امر ما در شب یا روز آن را فرا رسید، پس آن را درو کردیم انگار که دیروزش هیچ سبزه ای نداشته، این چنین آیات را برای قومی که اندیشه کنند تفصیل می دهیم» و نیز فرموده ای: «پس چون ما را به خشم آوردند، از آن ها انتقام گرفتیم» و به راستی که آخرین فرصت نزد ما به سر آمده و ما برای خشم تو غضبناک هستیم، و ما بر یاری حق هم داستانیم و به آمدن فرمانت مشتاقیم و برای تحقّق یافتن وعده ات در انتظاریم و حلول عذابت را بر دشمنانت متوقّعیم. بار الها! پس در آن امر ما را اذن بده و راه هایش را بگشای و نحوه بیرون شدنش را آسان کن و زمینه های پیمودنش را فراهم ساز و راه های آیین هایش را بگشای و سپاهیان و یاورانش را تأیید

فرمای و عذابت را به ستمگران زودتر برسان و شمشیر نقمتت را بر دشمنان معاندت بگستران و خونخواهی کن که تو بخشنده بسیار مکر کننده ای.

هشت

قنوت دیگری نیز از همان حضرت در همان حدیث آمده: «اللَّهُمَّ مالِکَ المُلْکِ تُؤْتِی المُلْکَ مَنْ تَشَآءُ وَتَنْزِعُ المُلْکَ مِمَّنْ تَشآءُ، وَتُعِزُّ مَنْ تَشآءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشآءُ، بِیَدِکَ الخَیْرُ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، یا ماجِدُ یا جَوادُ یا ذَا الجَلالِ وَالإِکْرام، یا بَطّاشُ یا ذَا البَطْشِ الشَّدِیدِ، یا فَعّالاً لِما یُرِیدُ، یا ذَا القُوَّهِ المَتِینِ، یا رَؤُوفُ یا رَحِیمُ، یا لَطِیفُ یَا حَیُّ حِینَ لا حَیَّ، أَسْأَلُکَ باسْمِکَ الَمخْزُونِ الحَیِّ القَیُّوم الَّذِی اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِی عِلْم الغَیْبِ عِنْدَکَ لَمْ یَطَّلِعْ عَلَیْهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ، وَأَسْأَلُکَ باسْمِکَ الَّذِی تُصَوِّرُ بِهِ خَلْقَکَ فِی الأَرْحام کَیْفَ تَشآءُ وَبِهِ تَسُوقُ إِلَیْهِمْ أَرْزاقَهُمْ فِی أَطْباقِ الظُّلُماتِ مِنْ بَیْنِ العُرُوقِ وَالعِظام، وَأَسْأَلُکَ باسْمِکَ الَّذِی أَلَّفْتَ بِهِ بَیْنَ قُلُوبِ أَوْلِیآئِکَ وَبِهِ أَلَّفْتَ بَیْنَ الثَّلْجِ وَالنَّارِ، لا هذا یُذِیبُ هذا وَلا هذا یُطْفِی ءُ هذا، وَأَسْأَلُکَ باسْمِکَ الَّذِی کَوَّنْتَ بِهِ طَعْمَ المِیاهِ، وَأَسْأَلُکَ باسْمِکَ الَّذی أَجْرَیْتَ بِهِ المآءَ فِی عُرُوقِ النَّباتِ بَیْنَ أَطْباقِ الثَّری وَسُقْتَ المآءَ إِلی عُرُوقِ الأَشْجارِ بَیْنَ الصَّخْرَهِ الصَّمّآءِ، وَأَسْأَلُکَ باسْمِکَ الَّذِی کَوَّنْتَ بِهِ طَعْمَ الِّثمارِ وَأَلْوانِها، وَأَسْأَلُکَ باسْمِکَ الَّذِی بِهِ تُبْدِئُ وَتُعِیدُ، وَأَسْأَلُکَ باسْمِکَ الفَرْدِ الواحِدِ المُتَفَرِّدِ بِالوَحْدانِیَّهِ المُتَوَحِّدِ بِالصَّمَدانِیَّهِ، وَأَسْأَلُکَ باسْمِکَ الَّذِی فَجَّرْتَ بِهِ المآء مِنَ الصَّخْرَهِ الصَّمّاء وَسُقْتَهُ مِنْ حَیْثُ شِئْتَ، وَأَسْأَلُکَ باسْمِکَ الَّذِی خَلَقْتَ بِهِ خَلْقَکَ وَرَزَقْتَهُمْ کَیْفَ شِئْتَ وَکَیْفَ شآؤُا، یا مَنْ لا تُغَیِّرُهُ الأَیّامُ وَاللَّیالِی أَدْعُوکَ بِما دَعاکَ بِهِ نُوحٌ حِینَ ناداکَ فَأَنْجَیْتَهُ وَمَنْ مَعَهُ وَأَهْلَکْتَ قَوْمَهُ وَأَدْعُوکَ بِما دَعاکَ بِهِ إِبْراهِیمُ خَلِیلُکَ حِینَ ناداکَ فَأَنْجَیْتَهُ

وَجَعَلْتَ النّارَ عَلَيْهِ بَرْداً وَسَلاماً وَأَدْعُوكَ بِما دَعاكَ بِهِ مُوسی كَلِيمُكَ حِينَ ناداكَ فَفَلَقْتَ لَهُ البَحْرَ فَأَنْجَيْتَهُ وَبَنِی اِسْرائِيلَ وَأَغْرَقْتَ فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ فِی اليَمِّ و أَدْعُوكَ بِما دَعاكَ بِهِ عِيسی حِينَ ناداكَ فَنَجَّيْتَهُ مِنْ أَعْدَائِهِ، وَإِلَيْكَ رَفَعْتَهُ وَأَدْعُوكَ بِما دَعاكَ بِهِ حَبِيبُكَ وَصَفِيُّكَ وَنَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ، وَمِنَ الأَحْزَابِ نَجَّيْتَهُ وَعَلی أَعْدآئِكَ نَصَرْتَهُ وَأَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِی إِذا دُعِيتَ بِهِ أَجَبْتَ، يا مَنْ لَهُ الخَلْقُ وَالأَمْرُ، يا مَنْ أَحاطَ بِكُلِّ شَیْ ءٍ عِلْماً وَأَحصی كُلَّ شَیْ ءٍ عَدَداً، يا مَنْ لا تُغَيِّرُهُ الأَيّامُ وَاللَّيالِی وَلا تَتَشابَهُ عَلَيْهِ الأَصْواتُ وَلا تَخْفی عَلَيْهِ اللُّغاتُ وَلا يُبْرِمُهُ إِلْحاحُ المُلِحِّينَ، أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی جَمِيعِ النَّبِيِّينَ وَالمُرْسَلِينَ الَّذِينَ بَلَّغُوا عَنْكَ الهُدی وَأَعْقَدُوا لَكَ المَواثِيقَ بِالطّاعَهِ، وَصَلِّ عَلی عِبادِكَ الصّالِحِينَ، يا مَنْ لا يُخْلِفُ المِيعادَ أَنْجِزْ لِی ما وَعَدْتَنِی وَاجْمَعْ لِی أَصْحابِی وَصَبِّرهُمْ وَانْصُرْنِی عَلی أَعْدآئِكَ وَأَعْدآءِ رَسُولِكَ، وَلا تُخَيِّبْ دَعْوَتی فَإِنِّی عَبْدُكَ ابْنُ عَبْدِكَ ابْنُ أَمَتِكَ أَسِيرٌ بَيْنَ يَدَيْكَ، سَيِّدِی أَنْتَ الَّذِی مَنَنْتَ عَلَیَّ بِهذَا المَقامِ وَتَفَضَّلْتَ بِهِ عَلَیَّ دُونَ كَثِيرٍ مِنْ خَلْقِكَ، أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأنْ تُنجِزَ لِی مَا وَعَدْتَنِی إِنَّكَ أَنْتَ الصّادِقُ لا تُخْلِفُ المِيعادَ وَأَنْتَ عَلی كُلِّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ» (۱)

پروردگارا! ای صاحب ملک هستی! مُلک و سلطان به هر کسی بخواهی می دهی و جامه ملک از هر که خواهی بیرون می کنی و هر کس را بخواهی عزیز میگردانی و هر آن که را خواهی ذلیل سازی، خیر و نیکی در دست تو است، به راستی که تو بر هر چیزی توانایی، ای بزرگوار! ای جواد! ای صاحب جلال و عظمت و احسان و کرامت!

ص:۵۱

۱- ۲۳. مهج الدعوات: ۶۸.

ای بسیار سخت گیرنـده و صاحب بَطشِ شدید! ای آن که هر چه اراده کند انجام دهد! ای صاحب قدرت و نیروی ابدی! ای رؤوف و ای مهربان! ای زنده هنگامی که هیچ زنده ای نباشد! از تو می خواهم به آن اسم پنهان و مستور زنده پاینده ابدی که در عـالم غیب نزد خودت قرار داده ای، که هیـچ کس از خَلْقَت بر آن اطلاع نیافته، و از تو می خواهم به آن اسم تو که به آن، خلا‌یقت را هر طور که خواهی در رحم ها شکل می دهی و به آن اسم، روزی هایشان را در چنـد طبقه تاریکی از میان رگ ها و استخوان ها می فرستی، و از تو می خواهم به آن نامت که با آن میان دل های دوستانت الفت داده ای و بین یـخ و آتش الفت داده ای که نه این آن را آب می کنـد و نه آن این را خـاموش می سازد، و تو را می خوانم به آن اسـمت که به آن، مزه آب ها را ایجاد کرده ای، و تو را می خوانم به آن نامت که با آن، آب را به رگ و ریشه درختان در میان سنگ خارا فرستاده ای، و از تو درخواست دارم به حقّ آن نـامت که به آن، مزه میوه هـا و رنـگ هـای آن ها را پرداخته ای، و از تو می خواهم به آن نامی که با آن ایجاد نموده و باز میگردانی، و تو را می خوانم به آن اسم یکتای بی همتای تو که در وحدانیّت یکتا است و در بی نیـازی بی همتا، و تو را می خوانم به آن نامت که با آن، آب را از سـنگ سـخت شـکافته و از هر جا خواسـته ای جاری سـاخته ای، و تـو را می خوانم به آن اسـمت که بـا آن، خلقت را آفریـدی و هر گونه که خواسـته ای و هر طور که خواسـته اند روزی شان داده ای، ای کسـی که روزها و شب ها او را تغییر ندهنـد، تو را می خوانم به آنچه نوح تو را به آن خواند هنگامی که نـدایت کرد پس او و هر که بـا او بود نجات دادی، و قومش را هلاک کردی، و دعایت می کنم به آنچه ابراهیم خلیلت تو را به آن دعا نمود، هنگامی که تو را خواند پس او را

نجات دادی و آتش را بر وی سرد و سلامت ساختی، و تو را می خوانم به آنچه موسی کلیمت، تو را به آن خواند، پس دریا (رود نیل) را شکافتی آن گاه او و بنی اسرائیل را نجات دادی و فرعون و قومش را در دریا غرق ساختی، و تو را می خوانم به آنچه عیسی روح تو به آن، تو را خواند آن گاه که به درگاهت ندا کرد، پس از دشمنانش نجاتش دادی و به سوی خودت بالا یش بردی، و تو را می خوانم به آنچه حبیب تو و برگزیده و پیامبرت محمدصلی الله علیه وآله تو را به آن خواند، پس دعایش را به اجابت رساندی و از حزب ها نجاتش دادی و بر دشمنانت یاری اش دادی، و از تو می خواهم به آن اسمت که هرگاه به آن خوانده شوی اجابت می فرمایی، ای کسی که خَلْق و امر از آن تو است، ای آن که علمش همه چیز را فراگرفته، ای آن که شماره همه چیز را می داند، ای آن که روزها و شب ها او را تغییر ندهند و صداها بر او مشتبه و لغت ها بر او پوشیده نماند، و اصرار اصرار کنندگان او را به ستوه نیاورد.

از تو درخواست می کنم که درود بفرستی بر محمد و آل محمدعلیهم السلام برگزیدگان از خلقت، پس با برترین درودهایت بر آن ها درود فرست، و بر تمام پیغمبران و فرستادگان درود فرست که هدایت را از جانب تو تبلیغ کردند و پیمان های اطاعتت را محکم بستند، و بر بندگان صالحت درود فرست ای آن که وعده خلافی نمی کنی وعده ای که به من داده ای تحقق بخش و اصحابم را برایم جمع گردان و صبر شان ده، و مرا بر دشمنانت و دشمنان فرستاده ات یاری بخش و دعایم را ناامید مگردان، که من بنده تو، فرزند بنده ات، فرزند کنیزت هستم، اسیر درگاه توام، ای آقای من! تو هستی که این مقام را بر من منّت نهاده ای و از میان بسیاری از خلایقت بر من تفضّل فرموده ای. از

تو درخواست دارم که بر محمـد و آل محمدعلیهم السـلام درود فرستی و آنچه به من وعده کرده ای تحقق بخشـی، به درستی که تو راستگوی هستی و خُلف وعده ننمایی و تو بر هر چیزی توانایی.

نُه

مؤلّف کتاب «مستدرک» به نقل از کتاب «الذکری» اثر شیخ شهید نقل کرده و گفته است: ابن ابی عقیل برگزیده دعایی را که از امیرالمؤمنین علیه السـلام در قنوت روایت شـده که آن حضـرت چنین دعـا می کرد: «اَللَّهُمَّ إِلَیْکَ شُخِصَتِ الأَبْصارُ وَنُقُلَتِ الأَقْدامُ وَرُفِعَتِ الأَیْدِی وَمُدَّتِ الأَعْناقُ وَأَنْتَ دُعِیتَ بالأَلْسُنِ وَإِلَیْکَ سِرُّهُمْ وَنَجْویهُمْ فِی الأَعْمالِ، رَبَّنَا افْتَحْ بَیْنَنا وَبَیْنَ قَوْمِنا بِالحَقِّ وَأَنْتَ خَیْرُ الفاتِحِینَ، اَللَّهُمَّ إِنّا نَشْکُوا إِلَیْکَ فَقْدَ نَبِیِّنا وَغَیْبَهَ إِمامِنا وَقِلَّهَ عَدَدِنا وَکَثْرَهَ أَعْدآئِنا وَتَظاهُرَ الأَعْدآءِ عَلَیْنا وَوُقُوعَ الفِتَنِ بِنا، فَفَرِّجْ ذَلِکَ اللَّهُمَّ بِعَدْلٍ تُظْهِرُهُ وَإِمامِ حَقٍّ نَعْرِفُهُ إِلهَ الحَقِّ آمِینَ رَبَّ العالَمِینَ» (۱)

خـدایا! دیـده ها به سوی تو (به منظور عفو و رحمت) بازمانـده و گام ها به جانب تو برداشـته شـده و دست ها بلنـد گردیـده و گردن ها کشـیده شده و تو به زبان ها خوانده شدی و سرّ و پنهانی بندگان نزد تو (آشکار است) که چه می کنند، پروردگارا! بین مـا و قوم مـان به حق حکم فرمـای که تو بهترین حکم کننـدگانی، بار خـدایا! راستی که ما به تو شـکایت می کنیم فقـدان پیامبرمان و غایب بودن امام مان و کمی افرادمان و بسـیاری دشـمنانمان و دست به هم دادنشان را بر ما و افتادن فتنه ها در میان مان را؛ پس ای پروردگارا! گشایش

۱- ۲۴. مستدرک الوسائل، ۱ / ۳۱۹ {چاپ جدید، ۴/۴۰۴} الذکری، ۱۸۴.

این ها را با عدالتی که آشکار سازی و امام بر حقّی که می شناسیم فراهم گردان، ای خدای حق اجابت فرما.

وی گفته: و به من رسیده که امام صادق علیه السلام شیعیانش را امر می کرد این دعا را در قنوت نماز بعد از کلمات فرج «= لا إله إلّا اللَّهُ الحلیم الکریم ... » بخوانند.

۵۵

در همان کتاب به نقل از «مصباح» شیخ طوسی آورده: و مستحب است که در نماز صبح بعد از قرائت و پیش از رکوع، قنوت به جای آورد و بگوید: «لا إله إلَّا اللَّهُ الحَلِیمُ الکَرِیمُ لا إلهَ إلاَّ اللَّهُ العَلِیُّ العَظِیمُ، سُبْحانَ اللَّهِ رَبِّ السَّمواتِ السَّبْعِ وَرَبِّ الأَرَضِینَ السَّبْعِ وَما فِیهِنَّ وَما بَیْنَهُنَّ وَرَبِّ العَرْشِ العَظِیمِ، وَالحَمْدُ للَّهِ رَبِّ العالَمِینَ. یا اللَّهُ الَّذِی لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْ ءٌ وَهُوَ السَّمِیعُ العَلِیمُ، أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُعَجِّلَ فَرَجَهُمْ. اَللَّهُمَّ مَنْ کانَ أَصْبَحَ وَثِقَتُهُ وَرَجآؤُهُ غَیْرُکَ فَأَنْتَ ثِقَتِی وَرَجآئِی فِی الأُمُورِ کُلِّها، یا أَجْوَدَ مَنْ سُئِلَ وَیا أَرْحَمَ مَنِ اسْتُرْحِمَ، اِرْحَمْ ضَعْفِی وَقِلَّةَ حِیلَتِی، وَامْنُنْ عَلَیَّ بِالجَنَّةِ طَوْلاً مِنْکَ، وَفُکَّ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ، وَعافِنِی فِی نَفْسِی وَفِی جَمِیعِ أُمُورِی کُلِّها، بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ» (۱)

هیچ خدایی نیست جز خدای حلیم کریم، هیچ معبودی نیست جز خدای والای بزرگ، منزّه است خداوند، پروردگار آسمان های هفتگانه و پروردگار زمین های هفتگانه و آنچه داخل آن ها و آنچه مابین آن ها است و پروردگار عرش باعظمت، و حمد مخصوص خداوند پروردگار عالمیان است، ای خدایی که هیچ چیز مثل او

۱- ۲۵. مستدرک الوسائل، ۱ / ۳۱۹؛ {چاپ جدید، ۴/۴۰۵}؛ مصباح المتهجد، ۱۷۶.

نیست و او است شـنوای دانا! از تو سؤال می کنم که بر محمد و آل محمدعلیهم السـلام درود فرستی و این که گشایش کار و فرج آن هـا را زودتر برسـانی. بار الها! هر کس صـبح کنـد در حالی که امیـد و پشتیبان دیگری جز تو گرفته باشـد، تو در همه امور پشت و امید منی، ای بخشـنده ترین سؤال شوندگان و ای رحم کننده ترین کسی که از او رحم خواسته شده، به ناتوانی و کمی چاره ام رحم کن و به فضل خویش به بهشت بر من منّت گـذار و گردنم را از [یوغ]آتش بگشای و مرا در نفس و وجود خودم و همه امورم نگهداری کن به رحمت خود، ای مهربان ترین مهربانان.

یازده

شیخ صدوق در «من لا یحضره الفقیه» برای قنوت وِتر و جمعه آورده است، وی گفته: امام باقرعلیه السلام فرمود: قنوت در روز جمعه تمجیـد خداوند و درود فرسـتادن بر پیغمبر خداصـلی الله علیه وآله و کلمات فرج است، سـپس این دعا،و قنوت نماز وتر همچـون قنـوت روز جمعـه ات می باشـد و پیش از آن که برای خـودت دعـا کنی می گـویی: «اَللّٰهُمَّ تَمَّ نُـورُکَ فَهَـدَیْتَ فَلَکَ الحَمْدُ، رَبَّنا وَعَظُمَ حِلْمُکَ فَعَفَوْتَ فَلَکَ الحَمْدُ، رَبَّنا وَبَسَـطْتَ یَدَیْکَ فَأَعْطَیْتَ فَلَکَ الحَمْدُ، رَبَّنا وَجْهُکَ أَکْرَمُ الوُجُوهِ وَجاهُکَ أَکْرَمُ الجاهِ وَجِهَتُکَ خَیْرُ الجِهاتِ وَعَطِیَّتُکَ أَفْضَلُ العَطِیّاتِ وَأَهْنَؤُها تُطاعُ، رَبَّنا فَتُشْکَرُ وَتُعْصی رَبَّنا فَتَغْفِرُ لِمَنْ شِئْتَ فَلَکَ الحَمْدُ، تُجِیبُ المُضْـطَرَّ وَتَکْشِفُ الضُّرَّ وَتُنْجی مِنَ الکَرْبِ العَظِیم وَتَقْبَلُ التَّوبَهَ وَتَشْـفِی السَّقِیمَ وَتَعْفُو عَنِ المُـذْنِبِ لا یَجْزی أَحَدٌ بِآلآئِکَ وَلا یَبْلُغُ نَعْمآئَکَ [نَعْماکَ]قَوْلُ قائلٍ، اَللّٰهُمَّ إِلَیْکَ رُفِعَتِ الأَصْواتُ وَنُقِلَتِ الأَقْدامُ وَمُدَّتِ الأَعْناقُ وَرُفِعَتِ الأَیْدِی وَدُعِیتَ بِالأَلْسُنِ وَتُقُرِّبَ إِلَیْکَ بِالأَعْمالِ، رَبَّنا فَاغْفِرْ لَنا وَارْحَمْنا وَافْتَحْ بَیْنَنا وَبَیْنَ قَوْمِنا

ص:۵۶

بِالحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الفاتِحِينَ. اَللَّهُمَّ إِلَيْکَ نَشْکو فَقْدَ نَبِيِّنا وَغَيْبَهَ وَلِيِّنا وَشِدَّهَ الزَّمانِ عَلَيْنا وَوُقُوعَ الفِتَنِ وَتَظاهُرَ الأَعْداءِ وَکَثْرَهَ عَدُوِّنا وَقِلَّهَ عَدَدِنا، فَافْرُجْ ذلِکَ يا رَبِّ عَنّا بِفَتْحٍ مِنْکَ تُعَجِّلُهُ وَنَصْرٍ مِنْکَ تُعِزُّهُ وَإِمامِ عَدْلٍ تُظْهِرُهُ إِلهَ الحَقِّ آمِينَ» (۱)

پروردگارا! نور تو در حدّ تمام رسید که هدایت کردی. حمد تو را است پروردگارا! و حلم تو بزرگ است که عفو نموده ای. حمد تو را است پروردگارا! ذات تو گرامی ترین ذات ها و عظمت تو برترین عظمت ها و جهت [راه به سوی تو]بهترین جهت ها است و بخشش تو از ارزنده ترین عطایا و گوارا ترین آن ها می باشد. پروردگارا! اطاعت می شوی آن گاه [به اطاعت کننده]احسان می کنی و چون معصیت شوی ای پروردگار ما! هر کس را بخواهی میبخشی، پس حمد تو را است! به فریاد [شخص]ناچاری می رسی و گرفتاری را برطرف می سازی و از اندوه بزرگ نجات می دهی و توبه را می پذیری و بیمار را شفا میبخشی و از گنهکار می گذری، احدی را توان سپاس نعمت های تو نیست و آن ها را شماره نتوان کرد و به زبان نشود آورد. بار خدایا! صداها به سوی تو بالا رفته و گام ها در راهت برداشته شد و گردن ها کشیده و دست ها بلند و به زبان ها خوانده شده ای و با اعمال به درگاهت تقرب جسته ایم. پروردگارا! پس ما را بیامرز و بر ما رحمت آور و میان ما و قوم مان به حق حکم فرمای که تو بهترین حکم کنندگانی. بار الها! به تو شکوه می کنیم فقدان پیامبرمان و غایب بودن ولیّ مان و سختی زمانه بر ما و افتادن فتنه ها در میانمان و همدستی دشمنان و بسیاری دشمنانشان و کمی افرادمان، پس این ها را از ما برطرف گردان ای پروردگار! با فتح و پیروزی از سوی

۱- ۲۶. من لایحضره الفقیه، ۱ / ۴۸۷ و جمال الاسبوع، ۴۱۵.

خودت به زودی بر ما گشایشی ده و یاری ای که از تو آن را عزّت بخشی و امام عادلی که آشکار سازی فرج برسان. ای خدای حق! مستجاب فرمای.

پس از آن هفتاد مرتبه می گویی: «أَسْتَغْفِرُ اللّهَ وَأَتُوبُ إِلَیْهِ».

می گویم: این دعا را به روایت سیّد اجل ابن طاووس آوردم چون کامل تر و تمام تر است.

دوازده

قنوتی است که سیّد اجل در کتاب «جمال الأسبوع بکمال العمل المشروع»، از مقاتل بن مقاتل(۱) آورده که گفت: حضرت ابوالحسن الرضاعلیه السلام فرمود: در قنوت نماز جمعه چه می گویید؟ عرض کردم: آنچه مردم می گویند. امام علیه السلام به من فرمود: آنچه آن ها می گویند تو مگوی، ولی بگو: «اَللّهُمَّ أَصْلِحْ عَبْدَکَ وَخَلِیفَتَکَ بِما أَصْلَحْتَ بِهِ أَنْبیآئَکَ وَرُسُلَکَ وَحُفَّهُ بِمَلآئِکَتِکَ وَأَیِّدْهُ بِرُوحِ القُدُسِ مِنْ عِنْدِکَ وَاسْلُکْهُ مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَداً یَحْفَظُونَهُ مِنْ کُلِّ سُوءٍ وَأَبْدِلْهُ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِ أَمْناً یَعْبُدُکَ لا یُشْرِکُ بِکَ شَیْئاً وَلا تَجْعَلْ لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ عَلی وَلِیِّکَ سُلْطاناً وَائْذَنْ لَهُ فِی جِهادِ عَدُوِّکَ وَعَدُوِّهِ وَاجْعَلْنِی مِنْ أَنْصارِهِ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ» (۲)

بار خدایا! کار [ظهور] بنده و خلیفه ات [امام مهدی] را سامان ده به آنچه کار پیامبران و فرستادگانت را سامان دادی و فرشتگانت را پیرامونش قرار ده و او را به روح

۱- ۲۷. می گویم: از این حدیث استفاده می شود که مقاتل بن مقاتل واقفی نبوده. روایت دیگری نیز بر این معنی دلالت دارد که در کتاب رجال کبیر آمده است. {مؤلف}

۲- ۲۸. جمال الاسبوع، ۴۱۳.

القدس از سوی خویش تأیید فرمای و از پیش روی و پشت سرش نگهبانان بگمار که او را از هر بدی حفاظت کنند، و پس از دوران ترس، او را در عوض امنیتی فراهم آور که تو را بپرستد و هیچ گونه شرکی نسبت به تو نداشته باشد، و برای هیچ یک از خلقت بر ولیّ ات تسلّطی قرار مده و او را برای جهاد دشمنت و دشمن خودش رخصت فرمای و مرا از یارانش قرار ده، به درستی که تو بر هر چیزی توانایی.

می گویم: از روایات یاد شده روشن گشت که دعا برای حضرت صاحب الزمان علیه السلام در مطلق قنوت ها تأکید دارد، چون از جمله حالت هایی است که در آن ها امید می رود دعاها مستجاب گردد، به ویژه در قنوت جمعه و وتر و نماز صبح از خدای تعالی می خواهیم که توفیق آن را به ما عنایت فرماید و با این عمل اجر بزرگی به ما روزی نماید.

۷ – در حال سجده

هفتمین هنگامی که دعا برای تعجیل فَرَج تأکید بیشتری دارد حالت سجده برای خدای متعال است، زیرا که نزدیک ترین حالات به خدای قاضی الحاجات است، چنان که روایات از امامان برحق علیهم السلام در این باره رسیده، پس شایسته است که بنده در حال سجده مهم ترین حاجت ها را بخواهد و به آن اهتمام ورزد، به خصوص در سجده شکر به جهت توجه داشتن و ملتفت بودن به این که هر چه خداوند به ما نعمت بخشیده به برکت مولایمان صاحب الزمان است – که درود خداوند بر او و پدران پاکیزه اش باد – و به خاطر این که دعا برای

ولی نعمت و واسطه فیض و رحمت، از مهم ترین اقسام شکر می باشد، چنان که در بخش گذشته بیان داشتیم و شاهد بر این، روایتِ آن در خصوص سجده شکر است در کتاب «تحفه الابرار» به نقل از «مقنعه» شیخ مفیدرحمه الله آمده: آنچه در سجده شکر گفته می شود این دعا است: «اَللَّهُمَّ إِلَيْكَ تَوَجَّهْتُ وَبِكَ اعْتَصَمْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، اَللَّهُمَّ أَنْتَ ثِقَتِی وَرَجآئِی فَاكْفِنِی ما أَهَمَّنِی وَما لَمْ يُهِمُّنِی وَما أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّی، عَزَّ جارُكَ وَجَلَّ ثَنآؤُكَ وَلا إِلهَ غَيْرُكَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ ... »

پروردگارا! به سوی تو روی آوردم و به تو پیوستم و بر تو تکیه و اعتماد کردم. پروردگارا! تو پناه و امید منی، پس کفایت کن آنچه مرا اندوهگین ساخته و آنچه اندوهگین نساخته و آنچه تو بهتر از من، آن را می دانی؛ پناهنده به تو عزّت یافت و ثنای تو والا است و هیچ خدایی جز تو نیست، بر محمد و آل محمدعلیهم السلام درود فرست و گشایش امر آن ها را زودتر برسان ...

اضافه بر این که این کار تأسّی جستن و اقتدا کردن به خود آن حضرت - که درود و سلام خداوند بر او باد - می باشد، چنان که در اخبار با صراحت آمده که آن بزرگوار برای این امر هنگام ولادتش در سجده دعا کرده، که این کار بر اهمیّت آن و تعلیم به دوستان و شیعیانش دلالت دارد.

رئیس محدثین شیخ صدوق در کتاب کمال الدین به سند خود از جناب حکیمه ضمن حدیثی طولانی آورده که گفت: ناگهان او (= نرجس والده امام عصر) را دیدم آنچنان نوری او را فراگرفته که دیدگانم را پوشانید، و ناگهان

دیدم نوزاد - که بر او و پدرانش سلام باد - صورتش را به حالت سجده بر زمین نهاده و بر زانو تکیه داده و دو انگشت سبّابه اش را بلند کرده و می گوید: گواهی می دهم که جز «اللّه» خدایی نیست و این که جدّم محمد رسول خدا است و پدرم امیر مؤمنان است. سپس یک یک امامان را بر شمرد تا به خودش رسید، آن گاه گفت: خدایا آنچه به من وعده داده ای انجام ده، و کار و برنامه ام را به مرحله تمام برسان، و گامم را استوار گردان و زمین را به [ظهور] من پر از عدل و داد فرمای(۱) ...

۸ - در سجده شکر

پس از رکعت چهارم نماز شب: یکی از علمای ما در کتاب آداب نماز شب گفته: از آداب آن چنین است که در سجده بعد از رکعت چهارم صد بار گفته شود: ما شآءَ اللَّهُ. سپس بگوید: «یا رَبِّ أَنْتَ اللَّهُ ما شِئْتَ مِنْ أَمْرٍ یَکُونُ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْ لِی فِیما تَشآءُ أَنْ تُعَجِّلَ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَعَجِّلْ فَرَجِی وَفَرَجَ إِخْوانِی مَقْرُوناً بِفَرَجِهِمْ وَتَفْعَلَ بِی ما أَنْتَ أَهْلُهُ»

پروردگارا! تو خدایی، هر چه می خواهی می شود، پس بر محمد و آل محمدعلیهم السلام درود فرست و از آنچه خواسته باشی برایم قرار ده، این که گشایش کار آل محمد را زودتر برسانی و گشایش کار من و برادران [دینی ام]را مقارن با فرج آن ها تعجیل فرمایی و آنچه از تو سزاوار است با من انجام دهی.

ص:۶۱

۱- ۲۹. کمال الدین، ۲ / ۴۲۸.

۹ – هر صبح و شام

عقل و نقل بر پسندیده بودن این دعا در هر صبح و شام گواهند، که هر عاقل عارفی بدون تردید خوبی اهتمام ورزیدن به این عمل را می داند تا اندکی از حقوق آن جناب را ادا نموده باشد و پرونده اعمال خویش را هر شب و روز نزد حافظان گرامی زینت دهد، چنان که می بینید بردگان و خدمت گزاران چگونه هر بامداد و شبانگاه نزد آقایان و ارباب های خود حاضر می شوند و مراتب خدمت گزاری و سپاس گزاری را به جای می آورند، پس ما سزاوارتریم که چنین برنامه ای داشته باشیم، زیرا که می دانیم تمام آنچه خدای – عزّوجلّ – از نعمت های گوناگون و احسان های از حدّ برون به ما عنایت فرموده به برکت مولایمان صاحب الزمان علیه السلام است چنان که با دلایل روشنی این مطلب را به اثبات رساندیم، پس شایسته است که خود را با تمام وجود، هر صبح و شام در خدمتش حاضر نمایی، و بدانی که تو از چشم و گوش او دور نیستی.

چنان که نامه آن حضرت به شیخ مفید این مطلب را بازگو می کند که ضمن سخنان خود فرموده: «إِنّا غَيْرُ مُهْمِلِينَ لِمُراعاتِكُمْ وَلا ناسِينَ لِذِكْرِكُمْ، وَلَوْلا ذلِكَ لَنَزَلَ بِكُمُ اللَّأْواءُ وَاصْطَلَمَكُمُ الأَعْداءُ ... »؛ و همانا ما شما را وا نمی گذاریم و یاد شما را فراموش نمی کنیم، و اگر این نبود البته که گرفتاری ها شما را فرا می گرفت و دشمنان ریشه کن تان می کردند ...

پس گوش های دلت را باز کن و آماده خدمتگزاری اش باش و فرمانش را

ص:۶۲

اطاعت نمای که به خاطر اجابت دعوتش به تو امر فرموده، چنان که در بخش گذشته آوردیم که آن حضرت علیه السلام به دوستانش دستور فرموده: «وَأَكْثِرُوا الدُّعآءَ بِتَعْجِيلِ الفَرَجِ فَإِنَّ ذلِکَ فَرَجُكُمْ ... »؛ و بسیار دعا کنید برای تعجیل فرج، که همان فرج شما است. همین مقدار تذکّر در این باره بس است، و خداوند تعالی خود راهنما و هادی بندگان می باشد.

و اما دلیل نقل: این امر در دعای مخصوص به هر صبح و شام از مولایمان حضرت صادق علیه السلام وارده شده، که ثقه الاسلام کلینی رحمه الله در اصول کافی به سند خود از فرات بن الأحنف از حضرت ابی عبد اللّه صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: هر چه را واگذاری این را ترک مکن که در هر صبح و شام بگویی: «اَللّٰهُمَّ إِنِّی أَصْبَحْتُ أَسْتَغْفِرُکَ فِی هذَا الصَّباحِ وَفِی هذَا الیَوْمِ لِأَهْلِ رَحْمَتِکَ وَأَبْرَءُ إِلَيْکَ مِنْ أَهْلِ لَعْنَتِکَ. اَللّٰهُمَّ إِنِّی أَصْبَحْتُ أَبْرَءُ إِلَيْکَ فِی هذَا الیَوْمِ وَفِی هذَا الصَّباحِ مِمَّن نَحْنُ بَيْنَ ظَهْرانِيهِمْ مِنَ المُشْرِكِينَ وَمِمّا كانُوا يَعْبُدُونَ، إِنَّهُمْ كانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فاسِقِينَ. اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ ما أَنْزَلْتَ مِنَ السَّمآءِ إِلَى الأَرْضِ فِی هذَا الصَّباحِ وَفِی هذَا اليَوْمِ بَرَكَةً عَلى أَوْلِيآئِکَ وَعِقاباً عَلى أَعْدآئِکَ. اَللّٰهُمَّ والِ مَنْ والاکَ وَعادِ مَنْ عاداکَ. اَللّٰهُمَّ اخْتَمْ لِی بِالأَمْنِ وَالإِيمانِ كُلَّما طَلَعَتْ شَمْسٌ أَوْ غَرُبَتْ. اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِی وَلِوالِدَیَّ وَارْحَمْهُما كَما رَبَّيانِی صَغِيراً. اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالمُؤْمِناتِ وَالمُسْلِمِينَ وَالمُسْلِماتِ اَلأَحْيآءِ مِنْهُمْ وَالأَمْواتِ. اَللّٰهُمَّ إِنَّکَ تَعْلَمُ مُنْقَلَبَهُمْ وَمَثْواهُمْ. اَللّٰهُمَّ احْفَظْ إِمامَ المُسْلِمِينَ بِحِفْظِ الإِيمانِ وَانْصُرْهُ نَصْراً عَزِيزاً وَافْتَحْ لَهُ فَتْحاً يَسِيراً وَاجْعَلْ لَهُ وَلَنا مِنْ لَدُنْکَ سُلْطاناً نَصِيراً. اَللّٰهُمَّ الْعَنْ فُلاناً وَفُلاناً وَالفِرَقَ

الُمخْتَلِفَهَ علی رَسُولِکَ وَوُلاهِ الأمْرِ بَعْدَ رَسُولِکَ وَالأئِمَّهِ مِنْ بَعْدِهِ وَشِيعَتِهِمْ، وَأَسْأَلُکَ الزِّيادَهَ مِنْ فَضْلِکَ وَالإقْرارَ بِما جآءَ بِهِ مِنْ عِنْدِکَ وَالتَّسْلِيمَ لِأَمْرِکَ وَالُمحافَظَهَ عَلی ما أَمَرْتَ بِهِ لا أَبْتَغِی بِهِ بَدَلاً وَلا أَشْتَرِی بِهِ ثَمَناً قَلِيلاً. اَللَّهُمَّ اهْدِنِی فِيمَنْ هَدَيْتَ وَقِنِی شَرَّ ما قَضَيْتَ، إِنَّکَ تَقْضِی وَلا يُقْضی عَلَيْکَ وَلا يَذِلُّ مَنْ والَيْتَ تبارَکْتَ وَتَعالَيْتَ، سُبْحانَکَ رَبَّ البَيْتِ تَقَبَّلْ مِنِّی دُعآئِی، وَما تَقَرَّبْتُ بِهِ إِلَيْکَ مِنْ خَيْرٍ فَضاعِفْهُ لِی أَضْعافاً کَثِيرهً وَآتِنا مِنْ لَدُنْکَ [رَحْمَهً وَ]أَجْراً عَظِيماً، رَبِّی ما أَحْسَنَ مَا ابْتَلَيْتَنِی وَأَعْظَمَ ما أَعْطَيْتَنِی وَأَطْوَلَ ما عافَيْتَنِی وَأَکْثَرَ ما سَتَرْتَ عَلَیَّ، فَلَکَ الحَمدُ يا إِلهی کَثِيراً طَيِّباً مُبارَکاً عَلَيْهِ مِلْ ءَ السَّمواتِ وَمِلْ ءَ الأَرْضِ وَمِلْ ءَ ما يَشآءُ رَبِّی کَما يُحِبُّ وَيَرْضی وَکَما يَنْبَغِی لِوَجْهِ رَبِّی ذِی الجَلالِ وَالإِکْرامِ»

خداوندا! من صبح کردم در حالی که در این صبح و در این روز برای اهل رحمتت از تو مغفرت می خواهم و از اهل لعنتت به سوی تو بیزاری می جویم. بار خدایا! من صبح کردم در حالی که در این صبح گاه به سوی تو بیزاری می جویم از مشرکانی که ما در لابلای آن ها هستیم و از آنچه آن ها می پرستند، به درستی که آنان مردمان بد فاسقی می باشند. بار خدایا! آنچه در این صبح و در این روز از سوی آسمان به زمین نازل فرموده ای بر دوستانت برکت و بر دشمنانت عقوبت قرار ده. خداوندا! هر آن که تو را دوست می دارد با او دوستی کن و با هر که با تو دشمنی می ورزد دشمنی کن. خداوندا! عاقبت کار مرا هرگاه که آفتاب برآید یا غروب کند، با امن و ایمان به پایان رسان. خداوندا! مرا و والدینم را بیامرز و آن ها را رحم کن همچنان که از کودکی پرورشم دادند. بار خدایا! تو خود می دانی که چه دگرگونی ها یابند و عاقبت کارشان چه خواهد

شد. خداوندا! امام مسلمانان را به حفظ ایمان نگاهدار و او را به پیروزی شکست ناپذیری برسان و برای او راه فتح و ظفر را به آسانی بگشای و برای او و ما از سوی خویش حکومت یاری شده ای قرار ده. خداوندا! فلانی و فلانی و گروه های مخالف علیه فرستاده ات و علیه والیان امر بعد از رسولت، و علیه امامان پس از او و شیعیانشان را لعنت کن، و از تو می خواهم که از فضل خود بر من بیفزای و[توفیق]اقرار به آنچه از سوی تو آمده و تسلیم امر تو بودن و رعایت آنچه فرمان داده ای که چیز دیگری جای آن نپذیرم و آن را به قیمت اندک نگیرم به من عطا کنی. خداوندا! مرا در میان آن کس که هدایت کرده ای هدایت فرمای و از شرّ آنچه آفریده ای مصون بدار، به درستی که تو حتم می کنی و بر تو حتم نمی شود و هر آن که را سرپرستی کرده ای خوار نگردد، تو بزرگوار و والاـ هستی، منزّهی ای پروردگار خانه [کعبه]! دعایم را از من بپذیر و به هر خیری که به آن به سوی تو تقرّب جسته ام به چندین برابر بیفزای و از سوی خویش به ما رحمت و اجر عظیم عنایت فرمای. ای پروردگار! چه نیکو مرا آزموده ای و چه بزرگ است آنچه به من عطا فرموده ای و زمانی طولانی عافیتم داده ای و بسیار [خطا هایم]را بر من پوشانده ای، پس حمد تو را است ای خدای من! حمد بسیار پاکیزه بابرکت [به مقداری که] آسمان ها را پُر کند و زمین را فرا گیرد و آنچه را که پروردگارم بخواهد پُر کند همچنان که دوست می دارد و می پسندد و چنان که شایسته پروردگار صاحب جلال و بزرگواری من است.

می گویم: و نیز شاهد بر آنچه یاد کردیم دعای عهد است که در بخش هشتم این کتاب ان شاء اللّه تعالی خواهد آمد، و نیز مؤیّد آن است آنچه در

ص:۶۵

مورد دعا برای تعجیل فرج بعد از نماز صبح گذشت. (دقت کنید)

هم چنین مؤیّد آن است آنچه درباره عرضه کردن اعمال در هر صبح و شام بر امامان علیهم السلام و دعای آنان در آن هنگام برای شیعیانشان وارد شده، بنابراین شایسته است که مؤمن نیز به دعا کردن در حق امام علیه السلام اشتغال ورزد، روایت در این باره بسیار است که در کافی و بصائر و البرهان و کتاب های دیگر علمای بزرگوار مان آمده است. و نیز مؤیّد آن است آنچه در مورد تشویق بر ذکر و دعا هنگام صبح و شام وارد گردیده؛ زیرا که این دعا از بهترین انواع دعاها است، به جهت دلایلی که در مطالب گذشته این کتاب توجّه داده ایم و خداوند به راه راست و شیوه درست هدایت می کند.

۱۰ – آخرین ساعت از هر روز

باید توجّه داشت که روز به دوازده قسمت تقسیم می شود و هر قسمت را یک ساعت نامیده اند که هر ساعت آن منسوب به یکی از امامان برحق علیهم السلام است، و به جهت توسّل و عرض حاجت به آن امامی که ساعت منسوب به او است دعای مخصوصی دارد، این دعاها را علمای نیکوکار ما در کتاب هایی که برای بیان اعمال شب و روز تألیف نموده اند آورده اند، و یادآور شده اند که ساعت آخر به امام عصر و پیشوای غایب از نظر – عجّل اللّه فرجه الشریف – اختصاص دارد و این دعا را برای آن ساعت ذکر کرده اند: «یا مَنْ تَوَحَّدَ بِنَفْسِهِ عَنْ خَلْقِهِ، یا مَنْ غَنی عَنْ خَلْقِهِ بَصُنْعِهِ، یا مَنْ عَرَّفَ نَفْسَهُ خَلْقَهُ بِلُطْفِهِ، یا مَنْ سَلَکَ

بِأَهْلِ طاعَتِهِ مَرْضاتِهِ، يا مَنْ أَعانَ أَهْلَ مَحَبَّتِهِ عَلى شُكْرِهِ، يا مَنْ مَنَّ عَلَيْهِمْ بِدِينِهِ وَلَطُفَ لَهُمْ بِنائِلِهِ، أَسْأَلُکَ بِحَقِّ وَلِيِّکَ الخَلَفِ الصّالِحِ بَقِيَّتِکَ فِی أَرْضِکَ المُنْتَقِمِ لَکَ مِنْ أَعْدائِکَ وَأَعْداءِ رَسُولِکَ وَبَقِیَّهِ آبائِهِ الصّالِحِينَ «مُحَمَّدِ بْنِ الحَسَنِ» وَأَتَضَرَّعُ إِلَيْکَ بِهِ وَأُقَدِّمُهُ بَيْنَ يَدَیْ حَوائِجِی وَرَغْبَتِی إِلَيْکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا وَأَنْ تُدْرِکَنِی وَتُنْجِيَنِی مِمّا أَخافُ وَأَحْذَرُ وَأَلْبِسْنِی بِهِ عافِيَتَکَ وَعَفْوَکَ فِی الدُّنْیا وَالآخِرَهِ، وَکُنْ لَهُ وَلِیّاً وَحافِظاً وَناصِراً وَقائِداً وَکالِئاً وَساتِراً حَتّی تُسْکِنَهُ أَرْضَکَ طَوْعاً وَتُمَتِّعَهُ فِيها طَوِيلاً يا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّهَ إِلّا بِاللّهِ العَلِیِّ العَظِيمِ، فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ العَلِيمُ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أُولِی الأَمْرِ الَّذِينَ أَمَرْتَ بِطاعَتِهِمْ، وَأُولِی الأَرْحامِ الَّذِينَ أَمَرْتَ بِصِلَتِهِمْ، وَذَوِی القُرْبَی الَّذِينَ أَمَرْتَ بِمَوَدَّتِهِمْ، وَالمَوالِی الَّذِينَ أَمَرْتَ بِعِرْفانِ حَقِّهِمْ، وَأَهْلَ البَيْتِ الَّذِينَ أَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهِيراً أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِی کَذا وَکَذا»؛(۱) ای آن که به خود از خلقش یگانه است! ای [خدایی] که به صنع خویش از آفریدگانش بی نیاز است! ای آن که از روی لطف خود را به خلقش شناسانید! ای آن که اهل طاعتش را به راهی که رضای او است بُرد! ای آن که اهل محبتش را بر شکرش یاری فرمود! ای کسی که بر آن ها با فرستادن دینش منّت نهاد و با بخشندگی اش به آنان لطف کرد! از تو می خواهم به حق ولیّ ات، خلف صالح بازمانده تو در زمینت و منتقم برای تو از دشمنانت و دشمنان فرستاده ات و سایر پدران صالحش، - محمد بن الحسن - و به سوی تو به او زاری می نمایم و او را به پیشگاه تو برای

۱- ۳۰. بحار الانوار، ۸۶ / ۳۴۰.

درخواست حوایج و خواسته هایم پیش می آورم این که بر محمد و آل محمد درود فرستی و با من چنین و چنان(۱) نمایی و مرا در یابی و از آنچه می ترسم و دوری می جویم نجات دهی، به حقّ او جامه عافیت و گذشتت را در دنیا و آخرت بر من بپوشانی و او را ولیّ و نگهدار و یار و پیشوا و حمایت کننده و پوشاننده باش تا (وقتی که) او را در زمینت با طوع و رغبت سکونت [و حکومت]دهی و مدّتی طولانی او را در زمین بهره مند سازی، ای مهربان ترین مهربانان! و هیچ جنبش و توانایی نیست مگر به خدای بزرگ باعظمت. پس خداوند از [شرّ و اذیت] آن ها (دشمنان) شما را در امان می دارد که او شنوای دانا است، خدایا درود فرست بر محمد و آل محمد، والیان امرت که دستور داده ای اطاعت شوند و اهل رَحِم (خویشاوندان نزدیک) که امر فرموده ای (مردم) پیوند شان را حفظ کنند و ذوی القربی (= نزدیکان و خاصّان پیغمبر) که حکم کرده ای به مودّت شان، و آقایانی که دستور داده ای حقّشان شناخته شود و اهل البیت که پلیدی را از آنان دور ساخته ای و آن ها را کاملاً پاک نموده ای [از تو می خواهم]این که بر محمد و آل محمد درود فرستی و در حقّ من چنین و چنان کنی.(۲)

۱۱ – روز پنج شنبه

شاهد بر اهتمام در آن به دعا کردن برای تعجیل فرج مولایمان صاحب الزمان - علیه الصلاه والسلام - روایتی است که سیّد ابن طاووس در کتاب «جمال

۱- ۳۱. در این دو جا، به جای چنین و چنان حوائج خود را یاد کن {محمد موسوی}.

۲- ۳۲. در این دو جا، به جای چنین و چنان حوائج خود را یاد کن {محمد موسوی}.

الاسبوع» آورده: و از وظایف روز پنج شنبه این که مستحبّ است انسان بر پیغمبر - که درود خداوند بر او و خاندانش باد - هزار بار صلوات بفرستد، و مستحبّ است که بگوید: «اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ»؛ خدایا بر محمد و آل محمد درود فرست و گشایش امر حکومتشان را زودتر برسان. وی افزوده: و در روایت دیگری است که: صد بار می گویی که فضیلت بسیار دارد: «اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ وَأَهْلِكْ عَدُوَّهُمْ مِنَ الجِنِّ وَالإِنْسِ مِنَ الأَوَّلِينَ وَالآخِرِين»

بار خدایا! بر محمد و آل محمد درود فرست و فرج آن ها را زودتر برسان و دشمنانشان را از جنّ و انس از اوّلین و آخرین هلاک گردان.(1)

و نیز شاهد بر این مطلب است آن که در اخبار آمده: روز پنج شنبه کارها بر پیغمبر و امامان معصوم - علیهم الصلاه والسلام - عرضه می شود، و در بعضی از آن اخبار است که: امام برای دوستان خودش دعا می کند.

می گویم: پس شایسته است که شخص مؤمن در برابر احسان مولا یش همان طور رفتار کند و در دعا کردن به آن بزرگوار اقتدا نماید و اخبار عرضه اعمال بر پیغمبر و امامان بسیار است که در اصول کافی و بصائر الدرجات و تفسیر البرهان و کتاب های دیگر(2) آمده، از بیم طولانی شدن مطلب از ذکر آن ها خودداری کردیم.

1- 33. جمال الاسبوع، 179.

2- 34. کافی، 1 / 219، بصائر الدرجات، 424، تفسیر البرهان، 2 / 157.

۱۲ – شب جمعه

۱۲ – شب جمعه

تأکید و اهتمام دعا برای امام منتظَرعلیه السلام در آن از چند مطلب استفاده می شود:

یکم

اختصاص روز جمعه به آن حضرت از چند جهت که ان شاء اللّه تعالی به آن ها اشاره خواهیم کرد، بنابراین شایسته است که در شب آن، برای آن جناب دعا شود.

دوم

شب جمعه، شبِ عرضه شدن اعمال می باشد، بنا به روایتی که مؤلّف کتاب «لطائف المعارف» آورده است.

سوم

در بعضی از کتاب های معتبر شیعه امامیه روایت آمده که از جمله اعمال شب جمعه آن است که صد بار گفته شود: «اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ وَأَهْلِكْ عَدُوَّهُمْ مِنَ الجِنِّ وَالإِنْسِ مِنَ الأَوَّلِینَ وَالآخِرِین» (۱) و شیخ ابوجعفر طوسی رحمه الله در کتاب «مختصر المصباح» هنگام یادآوری وظایف شب جمعه گوید: و بر پیغمبرصلی الله علیه وآله چنین درود می فرستی: «اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ وَأَهْلِكْ عَدُوَّهُمْ مِنَ الجِنِّ وَالإِنْسِ مِنَ الأَوَّلِینَ وَالآخِرِین» صد بار یا آن قدر که امکان داشته باشد.

چهارم

آنچه حاجی نوری در کتاب «النجم الثاقب» نقل کرده که خواندن دعای ندبه در شب جمعه – همچون صبح جمعه – مستحبّ است(۲).

پنجم

اخباری که سفارش و تأکید و ترغیب دارند که شب جمعه دعا شود،

۱– ۳۵. بحارالانوار، ۸۹ / ۲۸۹.

۲– ۳۶. النجم الثاقب، ۴۶۷.

به ضمیمه آنچه در استحباب مقدم داشتن مؤمن مولایش را در دعا دلالت دارند.

ششم

فحوای روایاتی که در مورد امر کردن به دعا برای مؤمنین و مؤمنات در آن شب رسیده این است که آن حضرت علیه السلام از همه مؤمنین سزاوارتر است که درباره اش دعا کنند.

۱۳ – روز جمعه

۱۳ – روز جمعه

در تمام ساعت های آن به طور عموم و به خصوص پس از نماز صبح و هنگام ظهر و هنگام رفتن به مسجد و بعد از نماز عصر و در قنوت نماز ظهر آن روز و در قنوت نماز جمعه و در خطبه نماز جمعه و در آخرین ساعت روز جمعه، گواه بر آنچه گفتیم آن است که دعا برای آن حضرت در آن اوقات مخصوص از امامان معصوم علیهم السلام وارد شده است:

الف) بعد از نماز صبح

در بحار دعای طولانی ای هست که در کتاب «ابواب الجنّات فی آداب الجمعات» آن را آورده ایم، و آن دعای شریفی است که سزاوار است بر آن مداومت گردد و محلّ شاهد از آن این عبارت ها است: «اَللَّهُمَّ وَکُنْ لِوَلِیِّکَ فِی خَلْقِکَ وَلِیّاً وَحافِظاً وَقآئِداً وَناصِراً حَتّی تُسْکِنَهُ أَرْضَکَ طَوْعاً وَتُمَتِّعَهُ مِنْها (فِیها) طَوِیلاً وَتَجْعَلَهُ وَذُرِّیَّتَهُ فِیهَا الأَئِمَّةَ الوارِثِینَ، وَاجْمَعْ لَهُ شَمْلَهُ وَأَکْمِلْ لَهُ أَمْرَهُ وَأَصْلِحْ لَهُ رَعِیَّتَهُ وَثَبِّتْ رُکْنَهُ وَأَفْرِغِ الصَّبْرَ [النَّصْرَ]مِنْکَ عَلَیْهِ حَتّی یَنْتَقِمَ فَیَشْتَفِی وَیَشْفِی حَزازاتِ قُلُوبٍ نَغِلَهٍ وَحَراراتِ صُدُورٍ وَغِرَهٍ وَحَسَراتِ

ص:۷۱

أَنْفُسٍ تَرِحَةٍ مِنْ دِمآءٍ مَسْفُوكَةٍ وَأَرْحامٍ مَقْطُوعَةٍ وَطاعَةٍ مَجْهُولَةٍ قَدْ أَحْسَنْتَ إِلَيْهِ البَلآءَ وَوَسَّعْتَ عَلَيْهِ الآلآءَ وَأَتْمَمْتَ عَلَيْهِ النَّعْمآءَ فِي حُسْنِ الحِفْظِ مِنْكَ لَهُ. اَللَّهُمَّ اكْفِهِ هَوْلَ عَدُوِّهِ وَأَنْسِهِمْ ذِكْرَهُ وَأَرِدْ مَنْ أَرادَهُ وَكِدْ مَنْ كادَهُ وَامْكُرْ بِمَنْ مَكَرَ بِهِ وَاجْعَلْ دائِرَةَ السَّوْءِ عَلَيْهِمْ ... » و در آخر آن آمده: «اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ» اگر می توانی هزار مرتبه بگو.

بار الها! و برای ولیّ خود در بین خلایقت [امام قائم - عجّل اللّه فرجه الشریف -]سرپرست و نگهدار و پیشوا و یاور بوده باش تا او را بر سراسر زمین، فرمانروای مطاع گردانی و دورانی دراز او را از آن (در آن) بهره مند سازی و او و ذرّیه اش را در آن رهبران وارث قرار دهی و پراکندگی اش را جمع فرمای و امر (حکومتش) را کامل گردان و رعیّتش را برای وی فراهم ساز و شوکتش را استوار کن و صبر و بردباری از سوی خودت بر او فرو ریز، تا انتقام گرفته و دلش آرام یابد و دردهای قلوب کینه گرفته ای را شفا بخشد و داغ های سینه های گداخته ای را سرد گرداند و حسرت جان های اندوهبار را پایان دهد، از جهت خون های بناحق ریخته شده و پیوندهای گسسته و طاعت مجهول مانده [جهل و بی خبری از وجوب اطاعت امامان برحق علیهم السلام]گرفتاری را بر او نیکو گردانیدی و مواهب خویش را بر او گستردی و نعمت هایت را بر او تمام نمودی با نگهداری نیکویت نسبت به او. خداوندا! هراس از دشمن را از او دور گردان و یادش را از خاطره آنان (دشمنان) محو ساز و هر آن که برای او بدی خواهد با او بدی کن و هر که برای او حیله می کند با آن فرد حیله کن و بدی را برای ایشان قرار ده.

می گویم: به شهادت روایاتی که سابقاً آوردیم گشایش امر امامان علیهم السلام

و بلکه فرج تمام اولیای خداوند فقط با فرج و ظهور آن حضرت - صلوات اللّه علیه - انجام می گردد، اضافه بر این پیش تر آوردیم که مستحبّ است هر روز بعد از نماز صبح و نماز ظهر گفته شود: «اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ».

ب) هنگام زوال ظهر

شاهد بر این مطلب، حدیث شریفی است که در مکرمت بیست و سوم روایت آوردیم مشتمل بر این که: حضرت خاتم النبیین و ائمه معصومین علیهم السلام هنگام زوال جمعه برای امر قیام حضرت مهدی - عجّل اللّه فرجه الشریف - دعا می کنند.

ج) هنگام رفتن به مسجد

آنچه هنگام رفتن به نماز عید (فطر و قربان) مستحب است، در موقع به مسجد رفتن روز جمعه نیز وارد شده که مشتمل بر دعا برای امام قائم علیه السلام است، و به خواست خداوند در همین باب در جای خود آن دعا را خواهیم آورد.

د) بعد از نماز عصر

در کتاب «جمال الاسبوع» به سند خود از عبد اللّه بن سنان روایت کرده که حضرت ابی عبد اللّه (امام صادق علیه السلام) فرمود: چون روز قیامت شود خدای تعالی روزها را برانگیزاند و پیشاپیش آن ها روز جمعه را همچون عروس با کمال و جمالی که برای شخص صاحب دین و مال برند مبعوث سازد، آن گاه بر درب بهشت می ایستد و روزها پشت سرش می ایستند، پس برای هر کس که در آن روز بر محمّد و آل محمّدعلیهم السلام بسیار درود فرستاده شفاعت می نماید. ابن سنان گوید: پرسیدم: در این مورد چه

مقدار، بسیار است؟ و در کدام وقت روز جمعه بهتر است؟ فرمود: صد بار و بعد از عصر باشد. پرسیدم: چگونه درود فرستم؟ فرمود: می گویی: «اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ» صد مرتبه این را می گویی.(۱)

و نیز گفتار سیّد اجل علی بن طاووس قدس سره در کتاب «جمال الاسبوع» هنگام روایت، دعایی که از شیخ جلیل عثمان بن سعید رضی الله عنه آورده، بر این مطلب دلالت دارد که به خواست خدای تعالی در بخش آینده خواهیم آورد.

ه) در قنوت ظهر و نماز جمعه

در بحث تأکید دعا برای آن حضرت در قنوت، آنچه بر این مطلب دلالت دارد گذشت.

و) در خطبه نماز جمعه

گواه بر تأکید آن، روایت محمد بن مسلم از امام ابوجعفر باقرعلیه السلام می باشد. به کتاب های «کافی» و «وافی» (۲) در این باره مراجعه و دقت شود.

ز) آخرین ساعت روز جمعه

بر این معنی دلالت دارد این که در بعضی از دعاها که خواندنشان پس از دعای سمات وارد شده خصوص این دعا آمده است، چنان که در کتاب «جمال الصالحین» این دعا ذکر شده: «اللّٰهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِحُرْمَةِ هذا الدُّعآءِ وَبِما فاتَ مِنْهُ مِنَ الأَسْمآءِ وَبِما يَشْتَمِلُ عَلَيْهِ مِنَ التَّفْسيرِ وَالتَّدْبيرِ الَّذی لا يُحِيطُ بِهِ إلاّ أَنْتَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلی مُحَمَّدٍ و آلِ محمَّدٍ وَأَنْ تُعَجِّلَ فَرَجَهُمْ فِی عافِيَةٍ وَتُهْلِكَ أَعْدآئَهُمْ فِی الدُّنْيا وَالآخِرَهِ، وَأَنْ تَرْزُقَنا بِهِمْ خَيْرَ ما نَرْجُو وَخَيْرَ ما لا نَرْجُو وَتَصْرِفَ بِهِمْ عَنّا أَعْدآئَهُمْ فِی الدُّنْيا وَالآخِرَهِ، وَأَنْ تَرْزُقَنا بِهِمْ خَيْرَ

۱- ۳۷. جمال الاسبوع، ۴۵۰.

۲- ۳۸. کافی، ۳ / ۴۲۲؛ الوافی، ۸ / ۱۱۴۹.

مـا نَرْجُو وَخَيْرَ ما لا نَرْجُو وَتَصْـرِفَ بِهِمْ عَنّا شَرَّ ما نَحْـذَرُ وَشَرَّ ما لا نَحْـذَرُ، إِنَّکَ عَلى کُلِّ شَـیْ ءٍ قَـدِیرٌ وَأَنْتَ أَکْرَمُ الأَکْرَمِینَ»؛ خدایا! تو را به حُرمت این دعا و به آنچه از نام ها در آن گذشت و به آنچه از تفسیر و تدبیر دربر گرفته که جز تو کسی بر آن ها احاطه نـدارد، سوگنـد! از تو می خواهم که بر محمد و آل محمدعلیهم السـلام درود فرستی و فرج آن ها را با عافیت زودتر برسانی و دشمنانشان را در دنیا و آخرت هلاک (و عذاب) نمایی و به (برکت) آن ها بهترین چیزهایی که امید داریم و بهترین چیزهایی که امیـد نـداریم به ما روزی فرمایی و به خاطر آن ها بـدی هایی که از آن ها بیم داریم و آنچه بیم نـداریم از ما دور سازی، به درستی تو بر هر چیزی توانایی و تو گرامی ترین کریمانی.

و در بعضـی از کتـاب های معتبر دعای دیگری یاد شـده که پس از دعای سـمات خوانـده شود، و در آن بر مطلب مورد بحث دلالت هست، آن دعا چنین است: «اَللّهُمَّ بِحَقِّ هذَا الدُّعآءِ وَبِحَقِّ هذِهِ الأَسْـمآءِ الَّتِی لا یَعْلَمُ تَفْسِـیرَها وَلا یَعْلَمُ باطِنَها غَیْرُکَ اِفْعَلْ بِی ما أَنْتَ أَهْلُهُ وَلا تَفْعَلْ بِی ما أَنَا أَهْلُهُ وَانْتَقِمْ لِی مِنْ ظالِمِی وَعَجِّلْ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ وَهَلاکَ أَعْـدآئِهِمْ مِنَ الجِنِّ وَالإِنْسِ، وَاغْفِرْ لِی ما تَقَـدَّمَ مِنْ ذَنْبِی وَما تَأَخَّرَ وَوَسِّعْ عَلَیَّ مِنْ حَلالِ رِزْقِکَ وَاکْفِنِی مَؤُنَهَ اِنْسانِ سَوْءٍ وَشَـیْطانِ سَوْءٍ، إِنَّکَ عَلى کُلِّ شَـیْ ءٍ قَدِیرٌ، وَالحَمْـدُ لِلّهِ رَبِّ العالَمِینَ»؛ خـدایا! تو را سوگنـد می دهم به حقّ این دعا و به حقّ این نام ها که تفسـیر آن ها و باطن آن ها را جز تو کسـی نمی داند، آنچه تو شایسته آنی با من کن و به آنچه سزای من است با من رفتار منمای و برای من از ستم کننده به من انتقـام بگیر و گشـایش امر [حکومت]آل محمـدعلیهم السـلام را زودتر برسـان و دشـمنانشان را از جنّ و انس هرچه زودتر هلاک گردان و گناه دور

و نزدیک مرا بر من ببخش و روزی حلالت را بر من توسعه دِه و رنـج آدمِ بد و شـیطان پلید را از من دور گردان که به راستی تو بر هر چیز توانایی و حمد خدای را که پروردگار عالمیان است.

و بر تأکیـد دعا برای آن حضـرت علیه السـلام در روز جمعه دلالت می کنـد، ورود خوانـدن دعای نـدبه در این روز و دو عید (فطر و قربـان) که ان شـاء اللّٰه تعـالی در بـاب آتی، آن را خواهیم آورد، و بسـا کسـی که در کتـاب های اخباری که از امامان معصوم علیهم السـلام آمـده کاوش کنـد، شواهـد دیگری برای این مطلب به دست آرد، و خداونـد به شـیوه راست هدایت می کند.

تکمیل

بدان که روز جمعه از چند جهت به مولایمان حضرت حجّت علیه السلام اختصاص و انتساب دارد، که مقتضی اهتمام ورزیدن بیشتر در این روز به دعـا کردن برای آن بزرگوار است، مـا آن جهـات را در کتـاب «ابواب الجنّات فی آداب الجمعات» آورده ایم، در اینجا نیز برای تذکر اهل خِرَد به آن ها اشاره می کنیم:

اوّل: واقع شدن ولادت باسعادت آن حضرت در این روز.

دوم: در این روز مقام مقدّس امامت به او - روحی فداه - منتقل گردیده.

سوم: ظهور و آشکار شدن آن جناب در این روز واقع خواهد شد.

چهارم: در این روز بر دشمنانش پیروز می گردد.

پنجم: در این روز خداوند برای آن بزرگوار و پدران گرامی اش پیمان گرفته است.

ششم: روزی است که خدای تعالی آن حضرت را، به لقب قائم اختصاص داد.

هفتم: این کلمه از جمله القاب شریف آن جناب می باشد. وجوه دیگری

نیز در آن کتاب آورده ایم که هر کس مایل است از آن ها مطلع گردد به آن مراجعه کند.(۱)

۱۴ – روز نوروز

روز نوروز هم از جمله اوقاتی است که در آن ها، دعا برای آن حضرت علیه السلام و درخواست ظهور و فرجش از درگاه خداوند تأکید گردیده است، روایت معلی بن خنیس - که در بحار(۲) و زاد المعاد(۳) مذکور می باشد - بر این معنی دلالت دارد، و تأکید آن از جاهای مختلف آن روایت استفاده می شود، که دقت در آن به خواست خداوند تعالی مطلب را روشن می سازد.

۱۵ – روز عرفه

شاهد بر آن، دعای امام چهارمین حضرت سیّد الساجدین علیه السلام است که در صحیفه سجّادیه یاد شده، و نیز دعای مولایمان حضرت صادق علیه السلام است که در کتاب های «اقبال» (۴) و «زاد المعاد» روایت آمده است.

۱۶ – روز عید فِطر

شاهد بر آن، ورود این معنی در دعایی است که در کتاب «اقبال» (۵) هنگام

۱- ۳۹. ابواب الجنّات فی آداب الجمعات {آیین جمعه} ۳۳۹.

۲- ۴۰. بحارالانوار، ۵۲ / ۳۰۸.

۳- ۴۱. زاد المعاد، ۵۲۳.

۴- ۴۲. اقبال الاعمال، ۳۵۰؛ زاد المعاد، ۲۸۰

۵- ۴۳. اقبال الاعمال، ۲۸۳.

مهیا شدن برای رفتن به نماز عید فطر یا قربان روایت شده است، و آن را به زودی خواهیم آورد. و نیز دعایی که در اثنای رفتن به نماز عید فطر روایت گردیده، گواه بر این است. سید ابن طاووس رحمه الله گفته: فصلی در آنچه از دعاهای بین راه ذکر می کنیم: بیرون شدنت را با این دعا آغاز کن، تا آن گاه که با امام جماعت نماز را شروع نمایی، و اگر نرسیدی که همه دعا را بخوانی پس از نماز آن را قضا کن: «اَللَّهُمَّ إِلَيْكَ وَجَّهْتُ وَجْهِي ... تا این که فرمود: اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلى وَلِيِّكَ الْمُنْتَظِرِ أَمْرَكَ الْمُنْتَظَرِ لِفَرَجِ أَوْلِيآئِكَ. اَللَّهُمَّ اشْعَبْ بِهِ الصَّدْعَ وَارْتُقْ بِهِ الفَتْقَ وَأَمِتْ بِهِ الجَوْرَ وَأَظْهِرْ بِهِ العَدْلَ وَزَيِّنْ بِطُولِ بَقآئِهِ الأَرْضَ وَأَيِّدْهُ بِنَصْرِكَ وَانْصُرْهُ بِالرُّعْبِ وَقوِّ ناصِرَهُمْ وَاخْذُلْ خاذِلَهُمْ وَدَمْدِمْ عَلى مَنْ نَصَبَ لَهُمْ وَدَمِّرْ عَلى مَنْ غَشَّهُمْ ... »؛ خدایا! روی به سوی تو کردم ... خداوندا! بر ولیّ خودت که در انتظار امرت نشسته و مورد انتظار فرج و گشایش کار دوستانت می باشد درود بفرست، خدایا! گسیختگی را به او رفو کن و پراکندگی را به او فراهم گردان و ستم را به او بمیران و عدالت را به او به ظهور رسان و زمین را با عمر طولانی اش زینت ببخشای و به یاری ات تأییدش فرمای و او را به وسیله رُعب [هراس افتادن در دل دشمنانش نصرت دِه، و هر آن که یاری کننده آن ها [خاندان پیغمبر]است تقویت کن و هر کس خواری شان خواهد خوارش گردان و هر که در پی جنگ با آنان شد هلاک فرمای و هر آن که با ایشان خیانت نماید نابود کن ...

و نیز استحباب خواندن دعای ندبه در آن روز، بر این مطلب دلالت دارد. همچنین از امام صادق علیه السلام وارد شده که: هیچ روز عید فطر و اضحی (قربان)

نیست مگر این که انـدوهی برای امامـان علیهم السـلام تجدیـد می گردد، چون که حقّ خود را در دست غصب کننـدگان می بینند.(۱)

می گویم: بنابراین شایسـته است که مؤمن برای ظهور مولایش الحاح و اصرار داشته باشد، واو را در جهت برطرف شدن اندوه امامان خود یاری نماید.

۱۷ – روز اضحی (= قربان)

تمـام آنچه در مورد روز عیـد فطر گفتیم، بر این مطلب هم دلالـت دارد. و امّـا دعـایی که هنگام بیرون رفتن به سوی نماز عید وارد شده، آن است که در کتاب «اقبال» به سند خود از ابوحمزه ثمالی از حضرت ابوجعفر باقرعلیه السلام آورده که فرمود: در جمعه و دو عید، هرگاه آماده بیرون رفتن برای نماز شوی دعا کن پس بگو: «اَللَّهُمَّ مَنْ تَهَيَّأَ فِی هذَا الیَوْمِ أَوْ تَعَبَّأَ أَوْ أَعَدَّ وَاسْـتَعَدَّ لِوِفـادَةٍ إِلی مَخْلُوقٍ رَجـآءَ رِفْـدِهِ وَجـآئِزَتِهِ وَنَوافِلِهِ فَإِلَیْکَ یا سَـیِّدِی کانَتْ وِفادَتی وَتَهْیِئَتِی وَإِعْـدادِی وَاسْـتِعْدادِی رَجآءَ رِفْـدِکَ وَجَوآئِزِکَ وَنَوَافِلِکَ. اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ وَخِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَعَلی أَمِیرِ المُؤمِنِینَ وَوَصِیِّ رَسُولِکَ وَصَلِّ یـا رَبِّ عَلی أَئِمَّهِ المُؤْمِنِینَ الحَسَنِ وَالحُسَـیْنِ وَعَلِیٍّ وَمُحَمَّدٍ وَجَعْفَرٍ وَمُوسـی وَعَلِیٍّ وَمُحَمَّدٍ وَعَلِیٍّ وَالحَسَنِ وَصـاحِبِ الزَّمانِ. اَللَّهُمَّ افْتَحْ لَهُ فَتْحاً یَسِیراً وَانْصُرْهُ نَصْراً عَزِیزاً. اَللَّهُمَّ أَظْهِرْ بِهِ دِینَکَ وَسُنَّهَ رَسُولِکَ حَتّی لا یَسْتَخْفِیَ بِشَیْ ءٍ مِنَ الحَقِّ مَخافَهَ أَحَدٍ مِنَ

۱– ۴۴. مضمون این روایت در فروع کافی آمده و نیز در کتاب علل الشرایع، شیخ صدوق / ۳۸۹ از امام باقرعلیه السلام روایت شده است.

الخَلْقِ. اَللَّهُمَّ إِنّا نَرْغَبُ إِلَيْکَ فِی دَوْلَهٍ کَرِیمَهٍ تُعِزُّ بِهَا الإِسْلامَ وَأَهْلَهُ وَتُـذِلُّ بِهَا النِّفاقَ وَأَهْلَهُ، وَتَجْعَلُنا فِیها مِنَ الدُّعاهِ إِلی طاعَتِکَ وَالقـادَهِ إِلی سَبِیلِکَ وَتَرْزُقُنا بِها کَرامَهَ الـدُّنْیا وَالآخِرَهِ. اَللَّهُمَّ ما أَنْکَرْنا مِنْ حَقٍّ فَعَرِّفْناهُ وَما قَصُرْنا عَنْهُ فَبَلِّغْناهُ. وَتَـدْعُو اللَّهَ تَعالی لَهُ وَعَلی عَدوِّه وَتَسْأَلُ حاجَتَکَ وَیَکُونُ آخِرُ کَلامِکَ: اَللَّهُمَّ اسْتَجِبْ لَنا، اَللَّهُمَّ اجْعَلْنا مِمَّنْ تُذُکِّرَ فِیهِ فَیَذَّکَّرُ»؛ بار خدایا هر کس در چنین روزی مهیّا و یا آماده شـده، یا خود را مسـتعد کرد برای ورود بر مخلوقی به امید بخشـش و جایزه و عطا های او، پس ای آقای من! توجّه و ورود و آمادگی و انتظارم به امیـد بخشـش ها و جایزه ها و عنایت های تو است، خداونـدا! بر محمـد بنـده و فرستاده و برگزیده از خلقت درود بفرست و نیز بر امیر مؤمنان و جانشین فرستاده ات (درود فرست) و ای پروردگار! بر امامان مؤمنین حسن و حسـین و علی و محمد و جعفر و موسی و علی و محمد و علی و حسن و صاحب الزمان علیهم السلام(۱) درود فرست. خدایا! فتحی به آسانی برایش قرار دِه و او را با عزّت پیروز گردان. بار خدایا به او دین و سنّت رسولت را آشکار ساز تـا دیگر چیزی از حق را از بیم احـدی از خلق پنهـان ننمایـد. خداونـدا! مـا به سویت زاری می کنیم در جهت خواهش دولـتی گرامی کـه در آن اسـلام و اهـل آن را عزیز گردانی و به آن نفـاق و اهـل آن را خـوار سـازی و مـا را در آن دولت از دعـوت کننـدگان بـه سـوی طـاعتت و راهـبران به سـمت راهت قرار دهی و به آن گرامیـداشت دنیـا و آخرت را به مـا روزی فرمـایی. خداوندا! آنچه از حق ندانسته ایم به ما بشناسان و به آنچه از آن قصور داشته ایم برسان.

---

۱ – ۴۵. در متن حـدیث عبـارت چنین است: «و نـام آن هـا را می بری تـا این که به صـاحب خود حضـرت صاحب الزمان علیه السلام می رسی» و ما نام های مبارک را آوردیم {مترجم}.

وبرای آن حضرت دعا و بر دشمنانش نفرین کن و حاجتت را بخواه و آخرین سخنت این باشد که: خدایا! دعای ما را به اجابت برسان. خدایا! ما را از کسانی قرار ده که دراین روز مورد یادآوری قرار گرفتند وبه یادشان آمد.

۱۸ – روز دحو الارض (گسترده شدن زمین)

و آن روز بیست و پنجم ماه ذی القعده است، و دلیل بر اهتمام به دعا برای مولایمان صاحب الزمان علیه السلام در این روز و درخواست زودتر رسیدن فرج آن حضرت از درگاه خداوند خالق منّان، دعایی است که در کتاب های «اقبال» و «زاد المعاد» (۱) نقل شده است. و برای این درخواست در این روز نکات ارزنده ای به خاطر رسیده که برای تشویق بندگان خدا یاد می کنیم:

۱ – روزی است که خداوند در مانند آن وعده فرموده که آن جناب –صلوات اللّٰه علیه – را ظاهر گرداند و هنگامی که مؤمن می بیند چنین روزی در این سال فرا رسید و امامش ظهور ننمود، اندوهش تجدید و غصه اش شدید می گردد و عقل و ایمانش او را بر دعا کردن برای آن حضرت و درخواست تعجیل امر فَرَجش وا می دارند.

۲ – این که در چنین روزی رحمت گسترش می یابد و دعا مستجاب می شود – چنان که در روایت آمده – پس مؤمن که امامش را از جانش عزیزتر می داند، و او را از اولاد و خاندان و عشیره خویش بیشتر دوست می دارد،

۱– ۴۶. اقبال الاعمال: ۳۱۲؛ زاد المعاد: ۲۳۶.

دعای خالصانه خود را به برطرف شدن غم و اندوه مولایش اختصاص می دهد.

۳ - این روزی است که خدای تعالی بر او نعمت داده، این که زمین را گسترانیده تا زندگی کند و سکونت نماید و لذت برد و از آنچه در زمین هست و از آن برمی آید و بر آن فرو می ریزد بهره گیرد و به آن ها زیست کند و چون بداند که تمام این ها به برکت مولایش انجام می شود - چنان که در بخش سوم کتاب توجّه دادیم - بر خود حتم و لازم می شمارد که از آن حضرت به وسیله دعا مراتب سپاسگزاری را انجام دهد، چون که او است واسطه تمام این نعمت ها، و هرگاه این را توجّه داشت در دعا مسامحه و سهل انگاری نخواهد کرد.(۱)

۴ - در این روز به یاد خدا بودن و ذکر او - عزّوجلّ - را بر زبان داشتن تأکید و ترغیب شده است، و بی تردید دعا کردن درباره مولایمان صاحب الزمان علیه السلام از بهترین مصادیق این عنوان می باشد.

۱۹ - روز عاشورا

دلیل بر این، دعایی است که در «اقبال» و «مزار بحار» و «زاد المعاد» به روایت عبداللّه بن سنان از امام صادق علیه السلام رسیده، و در اوّل آن دعا آمده است: «اَللَّهُمَّ عَذِّبِ الفَجَرَةَ الَّذِینَ شاقُّوا رَسُولَکَ ... »؛ پروردگارا! فاجرانی که با فرستاده تو

---

۱ - ۴۷. گویم: و هنگامی که این روز شد خداوند به برکت او و برکت پدرانش زمین را برای کامل گردانیدن مادیات گسترانید همچنان که در این روز به ظهور حضرتش مادیات و معنویات کامل می گردد پس مؤمن باید در این روز تعجیل ظهورش را از صاحب عنایات - خداوند متعال - درخواست کند و اینکه خداوند او را از فائزان به انواع سعادت ها قرار دهد. {محمد موسوی}.

به مخالفت برخاستند عذاب کن ... و سرّش این است که در چنین روزی آن همه مصیبت و محنت بر مولایمان سالار شهیدان علیه السلام وارد آمده و خدای - عزّوجلّ - وعده فرموده که از ظلم کنندگان بر آن حضرت به وسیله مولای قائم ما - عجّل اللَّه فرجه الشریف -انتقام گیرد، چنان که در روایات به این مطلب تصریح شده است، بنابراین هرگاه مؤمن در روز عاشورا مصیبت های امام مظلوم را به یاد آورد و دانست که خدای تعالی برای او انتقام گیرنده ای را تعیین فرموده، ایمان و علاقه اش به آن حضرت او را به دعا کردن و ظهور آن منتقِم را خواستن برمی انگیزاند که صمیمانه قیام امام عصر - عجّل اللَّه فرجه الشریف - را از خدای قادر بخواهد، لذا این درخواست در دعای مشار اِلیه آمده است. و نیز به همین جهت است که در بخش گذشته گفتیم: هر کس برای این امر بزرگ دعا کند، به پاداشی نایل می شود که جز خدای تعالی کسی آن را نمی داند، و آن خونخواهی برای امام مظلوم شهید - صلوات اللَّه وسلامه علیه - است.

۲۰ - شب نیمه شعبان

زیرا که شب میلاد مسعود حضرت صاحب الزمان علیه السلام است، پس شایسته است که اهل ایمان در آن شب به دعاگویی برای آن جناب اشتغال ورزند، و در روایات هم آمده که در این شب دعاها مستجاب می شود.

می گویم: سابقاً بیان کردیم که این دعا نزد اهل خِرَد مهم ترین دعاها است و سزاوار است که در مواقع استجابت بر همه دعاها و خواسته ها آن را مقدّم دارند و مؤیّد آنچه گفتیم این که مؤلّف «جمال الصالحین» در دعاهای این شب

از مولایمـان حضـرت حجـت علیـه السـلام دعـای ارزنـده ای آورده که سـر آغـازش چنین است: «اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ سَیِّدِ الْمُرْسَلِینَ وَخاتَمِ النَّبِیِّینَ ... ». مـا این دعـا را در اوّل بخش هفتم خـواهیم آورد و اهتمـام به آن را در همه مواقع بیـان خواهیم کرد.

و نیز شاهـد بر آنچه گفتیم، دعـایی است که در «اقبـال» و «زاد المعـاد» یاد گردیـده و اوّلش چنین است: «اَللَّهُمَّ بحقِّ لَیْلَتِنا هذِهِ وَمَوْلُودِها ... »؛ بـار خـدایا! تـو را به حـقّ این شب و آن که در این شب تولّـد یـافته ... که از این عبـارت می توانی عظمت و اهمّیت این شب را در یابی، پس مبادا عمرت در این شب به غفلت و بی خبری بگـذرد و خـدمت کردن به آن جناب را در آن واگذاری و برای کسـی که از برکت ولادتش این شب آن طور اهمّیت یافته دعا ننمایی، و شایسـته است که فرمایش مولایمان حضـرت صـادق علیه السـلام را درباره آن جناب یاد بیاوری که: «وَلَوْ أَدْرَکْتُهُ لَخَدَمْتُهُ أَیّامَ حَیاتِی»؛ و اگر زمان او را درک می کردم تمـام روزهـای زنـدگی ام را در راه او قرار می دادم. اضـافه بر این که این دعـا از جمله اقسـام شـکرانه آن نعمت بزرگ یعنی ولادت امام قائم علیه السـلام است، و نیز – چنان که در بعضـی از روایات که در مسـتدرک الوسائل منقول است آمـده – شبی است که اعمال [بر امام علیه السلام]عرضه می شود.

۲۱ – روز نیمه شعبان

آنچه در مورد شب نیمه شـعبان گفتیم، در اینجـا نیز صـادق است، اضافه بر این که دعا کردن در شب و روز نیمه شـعبان اقتـدا کردن به آن حضرت و تأسی جستن به او است، که هنگامی که از مادر متولّد شد، سر به سجده نهاد و برای

این امر دعا کرد: «اَللَّهُمَّ أَنْجِزْ لِی وَعْدِی وَأَتْمِمْ لِی أَمْرِی وَثَبِّتْ وَطْأَتِی وَامْلَأِ الأَرْضَ بِی عَدْلاً وَقِسْطاً»؛ خداوندا! وعده ام را تحقّق بخش و امر (قیامم) را تمام گردان و گامم را استوار ساز و زمین را به (ظهور) من پر از عدل و داد کن.

۲۲ – تمام ماه رمضان

به خصوص در شب های آن ماه شریف؛ زیرا که این ماه بهار دعا کردن است و این هم بهترین دعاها می باشد، از همین روی از خود آن حضرت – که خداوند فرجش را برساند – امر و اهتمام به دعای افتتاح در شب های این ماه رسیده است، بنابراین از خواندن آن غافل مشو که جدّاً دعایی است نفیس، و جامع مطالب دنیا و آخرت می باشد.

و نیز مؤیّد این مطلب است، آن که رئیس محدّثین، شیخ بزرگوار صدوق رحمه الله در کتاب «فضائل شهر رمضان» به سند خود از حضرت امام رضاعلیه السلام آورده که درباره خوبی های ماه رمضان فرمود: کارهای نیک در ماه رمضان پذیرفته شود و بدی ها آمرزیده گردد، هر کس در ماه رمضان یک آیه از کتاب خدای – عزّوجلّ – بخواند، چنان است که کسی در ماه های دیگر ختم قرآن کند، و هر که در این ماه به روی برادر مؤمنش بخندد، روز قیامت او را ملاقات ننماید جز این که در روی او خنده آورد و وی را به بهشت مژده دهد، و هر کس در این ماه مؤمنی را یاری کند، خدای تعالی او را هنگام گذشتن از صراط یاری نماید روزی که پاها در آن خواهد لغزید، و هر آن که در این ماه

خشم خود را فرو گیرد، خداوند روز قیامت خشم خود را از او بازدارد، و هر که در این ماه ستم دیده ای را یاری نماید، خداوند او را بر هر کسی که در دنیا با وی دشمنی ورزد یاری فرماید و روز قیامت هنگام سنجش اعمال و حساب نیز یاری اش کند.

ماه رمضان؛ ماه برکت، ماه رحمت، ماه مغفرت و ماه توبه و بازگشت [به درگاه خداوند]است، و هر کس در ماه رمضان آمرزیده نشود، پس در چه ماهی آمرزیده خواهد شد! پس، از خداوند بخواهید که روزه را از شما بپذیرد و آن را آخرین بار شما قرار ندهد، و این که شما را در این ماه برای فرمانبرداری اش توفیق بخشد و از نافرمانی اش محفوظ بدارد، که او بهترین سؤال شدگان است.(۱)

می گویم: در باب پنجم گفتیم که دعا برای تعجیل فرج و گشایش امر مولایمان حضرت حجت – عجّل اللّه فرجه الشریف – از اقسام یاری و کمک می باشد، که در این جهت شریف، یاری کردن مؤمن تأکید شده، این که در این ماه مبارک به آن عمل گردد، و بدون شک یاری کردن امام علیه السلام بهترین و تمام ترین اصناف یاری کردن است.

و گواه بر آنچه ذکر شد از اهتمام به آن در ماه رمضان، دعایی است که در کتاب «اقبال» و «زاد المعاد» از امام چهارم سید العابدین و فرزندش ابوجعفر باقر علیهما السلام روایت آمده که اوّلش چنین است: «اَللَّهُمَّ هذا شَهْرُ رَمَضانَ ... » و در آن

۱– ۴۸. بحارالانوار، ۹۶ / ۳۴۱.

آمده: «أَسْأَلُکَ أَنْ تَنْصُرَ خَلِیفَهَ مُحَمَّدٍ وَوصِیَّ مُحَمَّدٍ وَالقآئِمَ بِالقِسْطِ مِنْ أَوْصِیآءِ مُحَمَّدٍ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ أَعْطِفْ عَلَیْهِمْ نَصْرَکَ ... »

خدایا! این ماه رمضان است ... از تو می خواهم که جانشین محمد و وصیّ محمد و قیام کننده به عدالت از اوصیاء محمد - که درودهایت بر او و ایشان باد - را یاری نمایی، یاری ات را بر آنان معطوف بدار.

و نیز شاهد بر آن است روایتی که ثقه الاسلام محمد بن یعقوب کلینی قدس سره در کتاب «الصوم فروع کافی» از محمد بن عیسی به سند خود از امامان علیهم السلام آورده که فرمودند: این دعا را شب بیست و سوم ماه رمضان در حال سجده و برخاستن و نشستن و در هر حال تکرار می کنی، و نیز هر قدر که می توانی و هرگاه که به یادت آمد در دوران زندگی ات، پس از حمد خدای تبارک و تعالی و درود بر پیغمبرصلی الله علیه وآله بگو: «اَللّٰهُمَّ کُنْ لِوَلِیِّکَ فُلانِ بْنَ فُلانٍ فِی هذِهِ السّاعَهِ وَفِی کُلِّ ساعَهٍ وَلِیّاً وَحافِظاً وَناصِراً وَدَلِیلاً وَقآئِداً وَعَیْناً حَتّی تُسْکِنَهُ أَرْضَکَ طَوْعاً وَتُمَتِّعَهُ فِیها طَوِیلاً»؛(1) خداوندا! برای ولیّ خودت فلان فرزند فلان(2) در این ساعت و هر ساعت سرپرست و نگهدار و یاور و راهنما و پیشوا و مددکار باش، تا این که او را در زمین خویش (فرمانروای) مطاع گردانی و در آن دوران بهره مند سازی.

می گویم: این حدیث شریف دلالت دارد بر این که دعا برای آن امر بزرگ

ص:87

1- 49. الکافی، 4 / 162.

2- 50. در هر زمانی شیعیان نام امام عصر و نام پدرش را می گفتند و در زمان ما باید گفت: حجت بن الحسن - علیه وعلی آبائه السلام -. {مترجم}

(زودتر شدن ظهور) در شب بیست و سوم ماه رمضان مهم تر و مؤکّدتر است از وقت ها و زمان های دیگر، همچنان که در ماه رمضان از سایر ماه ها تأکید بیشتری دارد، به جهت این که جهات استجابت و روی آوردن به درگاه خداوند و پاداش در آن شب جمع است، و نیز فرشتگان و روح در آن شب فرود می آیند و درهای فتح و رحمت آن قدر گشوده می شود که در شب های دیگر گشوده نشوند، بلکه از صریح بعضی از روایات به دست می آید که آن شب، همان شب قدر است که از هزار ماه بهتر می باشد، چنان که ثقه الاسلام محمد بن یعقوب کلینی قدس سره در کتاب «اصول کافی، باب النوادر، کتاب فضل القرآن» به سند خود از حضرت امام صادق علیه السلام از پیغمبرصلی الله علیه وآله آورده که فرمود: قرآن در بیست و سوم ماه رمضان فرود آمد(۱). این حدیث به ضمیمه این که خدای - عزّوجلّ - فرمود: «إِنّا أَنْزَلْناهُ فِی لَیْلَهِ القَدْرِ» (۲)؛ ما (قرآن) را در شب قدر فرو فرستادیم. دلالت دارد بر این که شب قدر، همان شب بیست و سوم ماه رمضان است، و این برای اهل بینش واضح است.

و محقق نوری رحمه الله در کتاب «النجم الثاقب» دعای مزبور را به گونه مبسوطی از کتاب «المضمار» تألیف سیّد علمای بزرگوار - آن که شایسته است عموم اهل بینش به او اقتدا کنند - سید علی بن طاووس رحمه الله نقل کرده است، دعا چنین است: «اَللّهُمَّ کُنْ لِوَلِیِّکَ القآئِمِ بِأَمْرِکَ الحُجَّهِ بْنِ الحَسَنِ المَهْدِیِّ عَلَیْهِ وَعَلی آبآئِهِ أَفْضَلُ الصَّلاهِ وَالسَّلامِ فِی هذِهِ السّاعَهِ وَفِی کُلِّ ساعَهٍ وَلِیّاً وَحافِظاً وَقآئِداً

۱- ۵۱. اصول کافی، ۲ / ۶۲۹.

۲- ۵۲. سوره قدر، آیه ۱.

وَناصِراً وَدَلِيلاً وَمؤَيِّداً (مُرِيداً) حَتّى تُسْكِنَهُ أَرْضَكَ طَوْعاً وَتُمَتِّعَهُ فِيها طُولاً وَعَرْضاً وَتَجْعَلَهُ وَذُرِّيَّتَهُ مِنَ الأئِمَّهِ الوارِثِينَ. اَللَّهُمَّ انْصُرْهُ وَانْتَصِرْ بِهِ وَاجْعَلِ النَّصْرَ مِنْکَ لَهُ وَعَلی يَدِهِ وَاجْعَلِ النَّصْرَ لَهُ وَالفَتْحَ عَلی وَجْهِهِ وَلا تُوَجِّهِ الأَمْرَ إلی غَيْرِهِ. اَللَّهُمَّ اظْهِرْ بِهِ دِينَکَ وَسُنَّهَ نَبِيِّکَ صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ حَتّی لا يَسْتَخْفِیَ بِشَیْ ءٍ مِنَ الحَقِّ مَخافَهَ أَحَدٍ مِنَ الخَلْقِ. اَللَّهُمَّ إنِّی أَرْغَبُ إلَيْکَ فِی دَوْلَهٍ کَرِيمَهٍ تُعِزُّ بِهَا الإِسْلامَ وَأَهْلَهُ وَتُذِلُّ بِهَا النِّفاقَ وَأَهْلَهُ، وَتَجْعَلُنا فِيها مِنَ الدُّعاهِ إلی طاعَتِکَ وَالقادَهِ إلی سَبِيلِکَ وَآتِنا فِی الدُّنْيا حَسَنَهً وَفِی الآخِرَهِ حَسَنَهً وَقِنا عَذابَ النّارِ وَاجْمَعْ لَنا خَيْرَ الدّارَيْنِ وَاقْضِ عَنّا جَمِيعَ ما تُحِبُّ فِيهِما، وَاجْعَلْ لَنا فِی ذلکَ الخِيَرَهَ بِرَحْمَتِکَ وَمَنِّکَ فِی عافِيَهٍ آمِينَ رَبَّ العالَمِينَ وَزِدْنا مِنْ فَضْلِکَ وَيَدِکَ المَلَاءَ، فَإِنَّ کُلَّ مُعْطٍ يَنْقُصُ مِنْ مُلْکِه وَعَطآؤُکَ يَزِيدُ فِی مُلْکِکَ»؛ خداوندا! برای ولیّ قائم به امرت حجت بن الحسن مهدی - که بر او و بر پدرانش بهترین درود و سلام باد - در این ساعت و در همه ساعت ها سرپرست و نگهبان و پیشوا و یاور و راهنما و تأیید کننده (یا خواهان) باش تا این که بر سراسر زمینت فرمانروای مطاعش سازی و از کران تا کران گیتی برخوردارش نمایی و او و فرزندانش را از امامانِ وارث قرار دهی. خدایا! او را یاری نموده، به وسیله او پیروزی را برای [دین]خویش تحقّق بخش و نصرت خود را برای او و به دست او فراهم آور و یاری را به او اختصاص دِه و فتح و پیروزی را به روی او بگشای و امر (حکومت) را به غیر او متوجه مساز. خداوندا! دینت و سنّت پیغمبرت - که درود و سلامت بر او و خاندانش باد - را به او آشکار کن، تا چیزی از حق را از بیم احدی از خلق مخفی ندارد. خدایا! من به درگاه تو زاری می کنم به جهت دولتی گرامی، که اسلام و اهل آن را

به آن عزت دهی و نفـاق و اهـل آن را خوار گردانی، و ما را در آن دولت از دعوت کننـدگان به سوی طاعتت قرار داده و در شمـار راهنمایـان به راهت منظور داری و در دنیـا حسـنه ای و در آخرت حسـنه ای به مـا عنـایت فرمای و ما را از عـذاب آتش نگهـدار و خیر دنیـا و آخرت را برای مـا فراهم سـاز و تمام آنچه در آن ها دوست داری برای ما قرار ده و اختیار آن را برایمان محفوظ بـدار به رحمت و منّت خودت و بـا عـافیت اجـابت فرمـای، ای پروردگـار عالمیان! و از فضل و نعمتت بر ما بیفزای [و پیمانه مان را]پر کن، که هر بخشنده ای از دارایی اش کاسته می شود، ولی عطای تو در ملکت می افزاید.

۲۳ – شب ششم ماه رمضان

از دعـایی کـه در «اقبـال» از کتـاب محمـد بـن ابی قره نقـل شـده به دست می آیـد، دعـا این است: «اَللّهُمَّ لَـکَ الحَمْـدُ وَإِلَیْکَ المُشْتَکی اَللّهُمَّ أَنْتَ الواحِدُ القَدِیمُ والآخِرُ الدّآئِمُ وَالرَّبُّ الخالِقُ وَالدَّیّانُ یَوْمَ الدِّینِ تَفْعَلُ ما تَشآءُ بِلا مُغالَبَهٍ، وَتُعْطِی مَنْ تَشآءُ بِلا مَنٍّ، وَتَمْنَعُ مـا تَشآءُ بِلا ظُلْمٍ، وَتُـداوِلُ الأَیّامَ بَیْنَ النّاسِ وَیَرْکَبُونَ طَبَقاً عَنْ طَبَقٍ، أَسْأَلُکَ یا ذَا الجَلالِ وَالإِکْرامِ وَالعِزَّهِ الَّتِی لا تُرامُ، وَأَسْأَلُکَ یا اَللّهُ، وَأَسْأَلُکَ یا رَحْمنُ، أَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُعَجِّلَ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ وَفَرَجَنا بِفَرَجِهِمْ وَتَقْبَلَ صَوْمِی، وَأَسْأَلُکَ خَیْرَ ما أَرْجُو مِنْکَ وَأَعُوذُ بِکَ مِنْ شَـرِّ ما أَحْذَرُ، إِنْ أَنْتَ خَذَلْتَ فَبَعْدَ الحُجَّهِ وَإِنْ أَنْتَ عَصَـمْتَ فَبِتَمامِ النِّعْمَهِ، یا صاحِبَ مُحَمَّدٍ یَوْمَ حُنَیْنٍ وَصاحِبَهُ وَمُؤَیِّدَهُ یَوْمَ بَـدْرٍ وَخَیْبَرٍ وَالمَواطِنَ الَّتِی نَصَـرْتَ فِیها نَبِیَّکَ عَلَیْهِ وَآلِهِ السَّلامُ، یا مُبِیرَ الجَبّارِینَ وَیا عاصِمَ النَّبِیِّینَ! أَسْأَلُکَ وَأُقْسِمُ عَلَیْکَ بِحَقِّ یس

ص:۹۰

والقُرْآنِ الحَكِيـم وَبِحَـقِّ طـه وَسـايِرِ القُرْآنِ العَظِيـم أَنْ تُصَـلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُحْصِـرَنی عَنِ الـذُّنُوبِ وَالخَطایـا وَأَنْ تَزِيـدَنِی فِی هـذَا الشَّهْرِ العَظِيم تَأْیِيداً تَرْبُطُ بِهِ عَلی جَأْشِـی وَتَسُدَّ بِهِ عَلی خِلَّتِی. اَللَّهُمَّ إِنِّی أَدْرَءُ بِکَ فِی نُحُورِ أَعْدآئِی لا أَجِدُ لِی غَيْرَکَ،ها أَنَا بَيْنَ يَـدَيْکَ فَاصْـنَعْ بِی ما شِـئْتَ لا ـ يُصِـيبُنی إلاّ ـ ما کَتَبْتَ لِی أَنْتَ حَسْـبِی وَنِعْمَ الوَکِيـلُ»؛(۱) پروردگـارا! حمد مخصوص تو است و تنهـا به تو شـکایت می آوریم. خـدایا! تو یکتـای قـدیم و آخرِ دائم هسـتی، و پروردگـار آفریننـده و جزا دهنـده روز قیامتی [که هیـچ عملی را از خیر و شـرّ وامگـذاری]آنچه خواهی بی چون و چرا انجام می دهی و به هر که خواهی بدون منّت میبخشـی و هر چه را می خواهی بدون این که سـتم کرده باشی منع می کنی و روزگار را بین مردم میگردانی و آن هـا در پی یکـدیگر احـوال گونـاگون می یابنـد. از تـو می خواهم ای صـاحب جلالـ و کرامت و عزّتی که جوینـده ای برایش نیست! و از تو می خواهم ای اللّه! و از تو می خواهم ای مهربان! از تو می خواهم که برمحمـد و آل محمـدعلیهم السـلام درود فرستی و این که فرج آل محمـدعلیهم السـلام را زودتر رسـانی و گشـایش امر مـا را بـا فرج آنـان تعجیـل فرمـایی و روزه ام را بپـذیری. و از تو مسألت دارم بهترین چیزی را که از تو امیـدوارم. و به تو پناه می برم از بـدترین چیزی که از آن بر حذرم. اگر تو خوار کنی، پس از برپـا نمودن حجّت و دلیل است، و اگر حفظ فرمایی، پس به جهت تمام نمودن نعمت می باشـد. ای یاور محمدصـلی الله علیه وآله روز حُنین و یـاور و تأییـد کننـده اش در روز بـدر و خیبر و جاهـایی که در آن هـا پیغمبرت را یـاری کردی - بر او و آلِ او سلام باد - ای نابود کننده ستمگران و ای حفظ کننده پیغمبران! و از تو می خواهم

۱- ۵۳. إقبال الاعمال، ۱۲۸.

و تو را سوگند به حقّ یس و قرآن حکیم، وبه حق طه و سایر [آیات]قرآن عظیم، این که برمحمد و آل محمدعلیهم السلام درود فرستی و مرا از گناهان و خطاها مصون داری و در این ماه بزرگ تأیید بیشتری به من بیفزایی که به آن اضطرابم را آرام سازی و کاستی هایم را جبران نمایی. خداوندا! من به [قدرت] تو بر گلوی دشمنانم می زنم، برای خودم جز تو نمی یابم. اینک منم در پیشگاه تو، پس آنچه می خواهی با من کن، که جز آنچه تو بر من نوشته ای به من نرسد، تو مرا بسنده ای و بهترین وکیل هستی.

۲۴ – روز هشتم ماه رمضان

اهتمام به آن از دعایی که در «اقبال» روایت شده به دست می آید و دعا این است: «اَللَّهُمَّ إِنِّی لا أَجِدُ مِنْ أَعْمالِی عَمَلاً أَعْتَمِدُ عَلَیْهِ وَأَتَقَرَّبُ بِهِ إِلَیْکَ أَفْضَلَ مِنْ وِلایَتِکَ وَوِلایَهِ رَسُولِکَ وَآلِ رَسُولِکَ الطَّیِّبِینَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَعَلَیْهِمْ أَجْمَعِینَ. اَللَّهُمَّ إِنِّی أَتَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِمُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَتَوَجَّهُ بِهِمْ إِلَیْکَ فَاجْعَلْنِی عِنْدَکَ یا إِلهِی بِکَ وَبِهِمْ وَجِیهاً فِی الدُّنْیا وَالآخِرَهِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِینَ فَإِنِّی قَدْ رَضِیتُ بِذلِکَ مِنْکَ تُحْفَهً وَکَرامَهً فَإِنَّهُ لا تُحْفَهَ وَلَا کَرامَهَ أَفْضَلَ مِنْ رِضْوانِکَ وَالتَّنَعُّمِ فِی دارِکَ مَعَ أَوْلِیآئِکَ وَأَهْلِ طاعَتِکَ. اَللَّهُمَّ أَکْرِمْنِی بِوِلایَتِکَ وَاحْشُرْنِی فِی زُمْرَهِ أَهْلِ وِلایَتِکَ. اَللَّهُمَّ اجْعَلْنِی فِی وَدآیِعِکَ الَّتِی لا تَضِیعُ وَلا تَرُدَّنِی خآئِباً بِحَقِّکَ وَحَقِّ مَنْ أَوْجَبْتَ حَقَّهُ عَلَیْکَ، وَأَسْأَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتُعَجِّلَ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ وَفَرَجِی مَعَهُمْ وَفَرَجَ کُلِّ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَهٍ بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ»؛(۱) خدایا! من از کارهایم

ص:۹۲

۱- ۵۴. إقبال الاعمال، ۱۳۳.

عملی که بر آن تکیه کنم و به آن به سوی تو تقرّب جویم، نمی یـابم که از ولایتِ تو و ولایت (دوستی و پیروی) فرسـتاده ات و خانـدان پـاک فرسـتاده ات - که درود تو بر او و آنان باد - بهتر باشـد. خـدایا! من به درگاه تو به محمـد و آل محمـدعلیهم السـلام تقرّب می جویم و به آن ها به سوی تو روی می آورم، پس مرا نزد خود، ای خدای من! به حقّ خودت و به حقّ آن ها، در دنیا و آخرت با قدر و منزلت قرار ده و از نزدیکان درگاهت به شـمار آور، که به درستی من راضی ام که آن را از تو هدیه و گرامی داشتی بگیرم، چون که هیـچ تحفه و گرامی داشتی بهتر از رضـا و خشـنودی تو و برخورداری از نعمت هـا در سـرای [ابدی] تو با دوسـتان و اهل اطاعتت نیست. خداوندا! مرا به ولایت خویش گرامی بدار و در شمار اهل ولایتت محشور گردان. خـدایا! مرا در بین سپرده های خودت که گم نمی شوند قرار ده و مرا ناامید بر مگردان، به حقّ خودت و حقّ هر آن که حقّش را بر خودت واجب دانسـته ای، و از تو می خواهم که بر محمـد و آل محمـدعلیهم السـلام درود فرستی و فرج آل محمدعلیهم السـلام را زودتر برسـانی و گشـایش کـار مرا با آن ها تعجیل فرمایی، و نیز فرج هر مؤمن و مؤمنه را زودتر بیاوری، به مهربانی ات ای مهربان ترین مهربانان.

۲۵ – شب دوازدهم ماه رمضان

و شاهـد بر اهتمـام به آن، دعـایی است که در کتـاب مزبور یـاد شـده که: «اَللّهُمَّ إنِّی أَسْأَلُـکَ بِمَعاقِـدِ العِزِّ مِنْ عَرْشِـکَ وَمُنْتَهَی الرَّحْمَهِ مِنْ کِتابِـکَ، وَبِاسْـمِکَ الأَـعْظَمِ وَکَلِماتِـکَ التّآمَّهِ الَّتی لا یُجاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَلا فاجِرٌ فَإِنَّکَ لا تَبیـدُ وَلا تَنْفَـدُ أَنْ تُصَـلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتَقَبَّلْ مِنِّی وَمِنْ جَمِیعِ المُؤْمِنِینَ وَالمُؤْمِناتِ صِیامَ شَهْرِ رَمَضانَ

ص:۹۳

وَقِیـامَهُ وَتَفُکّ رِقابَنا مِنَ النّارِ. اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجعَل قَلْبِی بآرّاً وَعَمَلِی سآرّاً و رِزْقِی دآرّاً و حَوْضَ نَبِیِّکَ عَلَیْهِ و آلِهِ السَّلامُ لِی قَراراً و مُسْتَقَرّاًوَ تُعَجِّلَ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ فِی عافِیَهٍ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ»؛(۱) خدایا! من از تو درخواست می کنم به پایگـاه هـای عزّت از عرش تو، و اوج رحمت از کتاب تو، و به اسم اعظم تو، و کلمات تمام یافته ات که هیـچ نیک و بـدی از حـوزه آن هـا بیرون نیست، که به درسـتی تو را نیسـتی و پایـانی نمی باشـد، این که بر محمـد و آل محمـدعلیهم السـلام درود فرستی و از من و تمـام مردان و زنـان باایمـان روزه مـاه رمضـان و شب زنـده داری هـای آن را بپـذیری و ما را از آتش دوزخ برهانی. خداوندا! بر محمد و آل محمدعلیهم السـلام درود فرست و دل مرا نیک و کارم را خشنود کننده و روزی ام را پیوسته و فراخ گردان و حـوض پیغمـبرت - که بر او و خانـدانش سـلام بـاد - را قرارگـاه من سـاز و در کنـار آن مرا مسـتقرّ فرمـای و گشایش امر آل محمدعلیهم السلام را با عافیت زودتر برسان، ای مهربان ترین مهربانان.

۲۶ – روز سیزدهم ماه رمضان

دعـای آن چنیـن است: «اَللّهُمَّ إِنِّی أُدِینُـکَ بِطاعَتِـکَ وَوِلایَتِـکَ، وَوِلایَهِ مُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، وَوِلایَهِ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عَلَیْهِ السَّلامُ حَبِیبِ نَبِیِّکَ، وَوِلایَهِ الحَسَنِ وَالحُسَیْنِ سِبْطَیْ نَبِیِّکَ وَسَیِّدَیْ شَبابِ أَهْلِ جَنَّتِکَ، وَأُدِینُکَ یا رَبِّ بِوِلایَهِ عَلِیِّ بْنِ الحُسَیْنِ وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَمُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ وَعَلِیِّ بْنِ مُوسی وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ وَعَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَالحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ وَسَیِّدِی وَمَوْلایَ

ص:۹۴

۱- ۵۵. اقبال الاعمال، ۱۴۱.

صاحِبِ الزَّمانِ، أَدِینُکَ یا رَبِّ بِطاعَتِهِمْ وَوِلایَتِهِمْ وَبِالتَّسْلِیمِ بِما فَضَّلْتَهُمْ راضِیاً غَیْرَ مُنْکِرٍ وَلا مُسْتَکْبِرٍ [مُتَکَبِّرٍ] عَلى [مَعْنى ما أَنْزَلْتَ فِی کِتابِکَ. اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَادْفَعْ عَنْ وَلِیِّکَ وَخَلِیفَتِکَ وَلِسانِکَ وَالقآئِمِ بِقِسْطِکَ وَالمُعَظِّمِ لِحُرْمَتِکَ وَالمُعَبِّرِ عَنْکَ وَالنّاطِقِ بِحُکْمِکَ وَعَیْنِکَ النّاظِرَهِ وَأُذُنِکَ السّامِعَهِ وَشاهِدِ عِبادِکَ وَحُجَّتِکَ عَلى خَلْقِکَ وَالُمجاهِدِ فِی سَبِیلِکَ وَالُمجْتَهِدِ فِی طاعَتِکَ وَاجْعَلْنِی وَوالِدَیَّ وَما وَلَدا وَوُلْدِی مِنَ الَّذِینَ یَنْصُرُونَهُ وَیَنْتَصِرُونَ بِهِ فِی الدُّنْیا وَالآخِرَهِ، اِشْعَبْ بِهِ صَدْعَنا وَارْتُقْ بِهِ فَتْقَنا. اَللَّهُمَّ أَمِتْ بِهِ الجَوْرَ وَدَمْدِمْ بِمَنْ نَصَبَ لَهُ وَاقْصِمْ رُؤُوسَ الضَّلالَهِ حَتّى لا تَدَعَ عَلَى الأَرْضِ مِنْهُمْ دَیّاراً»؛(1) بار الها! من تو را دینداری می کنم با اطاعتت و ولایتت و ولایت محمد پیامبرت صلی الله علیه وآله، و ولایت امیر مؤمنان علیه السلام دوست پیامبرت، و ولایت حسن و حسین دو نواده پیامبرت و دو سرور جوانان اهل بهشتت، و تو را دینداری می کنم ای پروردگار! به ولایت علی بن الحسین و محمد بن علی و جعفر بن محمد و موسی بن جعفر و علی بن موسی و محمد بن علی و علی بن محمد و حسن بن علی و آقا و مولایم صاحب الزمان - علیهم السلام – دینداری ات می کنم ای پروردگار! به اطاعت و ولایت ایشان و تسلیم بودن به آنچه آنان را برتری داده ای، با خشنودی بدون این که منکر باشم یا تکبر ورزم، به همان گونه که در کتابت نازل فرموده ای. بار الها! بر محمد و آل محمدعلیهم السلام درود فرست و از ولیّ و خلیفه و زبان گویایت و بپاخاسته [برای اجرای]دادگری ات و تعظیم کننده حرمتت و بازگو کننده از سوی تو و گوینده حکم تو و چشم بیننده و گوش شنونده تو و گواه بندگانت و حجّت تو

ص:95

1- 56. اقبال الاعمال، 144.

بر خلقت و جهادگر در راهت و تلاشگر در طاعتت، هر گونه بلا را دفع کن و او را در امانتِ گم ناشدنی خویش قرار ده و با سپاهیان پیروزت تأییـد فرمای و او را یاری نموده و از او حمایت کن و مرا و والـدینم و آنچه متولـد کرده انـد و فرزندانم را از کسانی قرار ده که او را یاری می کننـد و به او یاری می گیرنـد در دنیا و آخرت، پراکنـدگی مان را به او فراهم آور و جدایی هـای ما را به او منسـجم گردان. ای خـدا! به (ظهور) او سـتم را بمیران و هر کس با او بستیزد نابودش ساز و سـران گمراهی را پشت بشکن، تا این که احدی از آن ها را روی زمین به جای نگذاری.

۲۷ – روز هیجدهم و شب نوزدهم ماه رمضان

اهتمـام به این دعا در آن مواقع، از ملاحظه دعاهای وارد شـده منقول در «اقبال» به دست می آیـد، و خداونـد در هر حال یاری کننده است.

۲۸ – روز بیست و یکم ماه رمضان

به ویژه پس از انجام نماز صـبح؛ و بر این معنی دلالت می کند آنچه سـید اجل علی بن طاووس در کتاب «اقبال» به سـند خود، از حماد بن عثمان آورده که گفت: شب بیست و یکم ماه رمضان بر حضـرت ابی عبد اللّٰه (امام صادق علیه السلام) وارد شدم، آن حضـرت به من فرمـود: ای حمّـاد! غسـل کرده ای؟ عرض کردم: آری، فـدایت شـوم! پس حصـیری خواست سـپس فرمود: نزدیک من بیا و نماز بگزار. و پیوسته نماز می خواند و من در کنارش نماز میگزاردم،

تـا این که از همه نمازهـای مـان فراغت یافتیم، آن گاه به دعا کردن پرداخت و من بر دعایش آمین می گفتم تا این که سپیـده دم فرا رسید، پس آن جناب اذان و اقامه گفت و بعضی از غلامان خود را فراخواند، جلو ایستاد و ما پشت سرش قرار گرفتیم و نمـاز صـبح را به جـای آورد، در رکعت اوّل سوره فـاتحه الکتـاب و سوره قـدر، و در رکعت دوم سوره فـاتحه الکتاب و سوره توحید را قرائت کرد. و چون از تسبیح و تحمید و تقدیس و ثنای خدای تعالی فراغت یافتیم و بر رسول خداصلی الله علیه وآله درود فرستادیم و برای تمـام مؤمنین و مؤمنات و مسـلمین و مسـلمات اوّلین و آخرین دعا کردیم، آن حضـرت به سـجده افتاد، ساعتی طولانی جز نفس کشـیدن چیزی از او نمی شنیدم، سپس شنیدم که می گفت: «لا إلهَ إلّا أَنْتَ مُقَلِّبَ القُلُوبِ وَالأَبْصارِ، لا إلهَ إلّا أَنْتَ خـالِقَ الخَلْقِ بِلا حاجهٍ فِیکَ إلَیْهِمْ، لا إلهَ إلّا أَنْتَ مُبْدِئَ الخَلْقِ لا یَنْقُصُ مِنْ مُلْکِکَ شَیْ ءٌ. لا إلهَ إلّا أَنْتَ باعِثَ مَنْ فِی القُبُورِ، لا إلهَ إلّا أَنْتَ مُدَبِّرَ الأُمُورِ، لا إلهَ إلّا أَنْتَ دَیّانَ الـدِّینِ وَجَبّارَ الجَبابِرَهِ، لا إلهَ إلّا أَنْتَ مُجْرِیَ المآءِ فِی الصَّخْرَهِ الصَّمّاء، لا إلهَ إلّا أَنْتَ مُجْرِیَ المآءِ فِی النَّباتِ، لا إلهَ إلّا أَنْتَ مُکَوِّنَ طَعْمِ الثِّمارِ، لا إلهَ إلّا أَنْتَ مُحْصِیَ عَدَدِ القَطْرِ وَما تَحْمِلُهُ السَّحابُ، لا إلهَ إلّا أَنْتَ مُحْصِی عَدَدِ مـا تَجْرِی بِهِ الرِّیـاحُ فِی الهَوآءِ، لا إلهَ إلّا أَنْتَ مُحْصِی ما فِی البِحارِ مِنْ رَطْبٍ وَیابِسٍ، لا إلهَ إلّا أَنْتَ مُحْصِی ما یَدُبُّ فِی ظُلُماتِ البِحارِ وَفِی أَطْباقِ الثَّری أَسْأَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ سَمّاکَ الَّذِی سَمَّیْتَ بِهِ نَفْسَکَ، أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِی عِلْمِ الغَیْبِ عِنْدَکَ وَأَسْأَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذِی إذا دُعِیتَ بِهِ أَجَبْتَ وَإذَا سُئِلْتَ بِهِ أَعْطَیْتَ، وَأَسْأَلُکَ بِحَقِّکَ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ صَلَواتُکَ عَلَیْهِمْ وَبَرَکاتُکَ

وَبِحَقِّهِمُ الَّذِی أَوْجَبْتَهُ عَلی نَفْسِکَ وَأَنَلْتَهُمْ بِهِ فَضْلَکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَرَسُولِکَ الدّاعِی إِلَیْکَ بِإِذْنِکَ وَسِراجِکَ السّاطِعِ بَیْنَ عِبادِکَ فِی أَرْضِکَ وَسَمآئِکَ وَجَعَلْتَهُ رَحْمَهً لِلْعالَمِینَ وَنُوراً اِسْتَضآءَ بِهِ المُؤْمِنُونَ فَبَشَّرَنا بِجَزِیلِ ثَوابِکَ وَأَنْذَرَنا الأَلِیمَ مِنْ عَذابِکَ، أَشْهَدُ أَنَّهُ قَدْ جآءَ بِالحَقِّ مِنْ عِنْدِ الحَقِّ وَصَدَّقَ المُرْسَلِینَ، وَأَشْهَدُ أَنَّ الَّذِینَ کَذَّبُوهُ ذائِقُوا العَذابِ الأَلِیمِ، أَسْأَلُکَ یا اَللَّهُ یا اَللَّهُ، یا رَبّاهُ یا رَبّاهُ یا رَبّاهُ، یا سَیِّدِی یا سَیِّدِی یا سَیِّدِی، یا مَوْلایَ یا مَوْلایَ یا مَوْلایَ، أَسْأَلُکَ فِی هذِهِ الغَداهِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ [وَآلِ مُحَمَّدٍ] وَأَنْ تَجْعَلَنِی مِنْ أَوْفَرِ عِبادِکَ وَسآئِلِیکَ نَصِیباً وَأَنْ تَمُنَّ عَلَیَّ بِفَکاکِ رَقَبَتِی مِنَ النّارِ، یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، وَأَسْأَلُکَ بِجَمِیعِ ما سَأَلْتُکَ وَما لَمْ أَسْأَلْکَ مِنْ عَظِیمِ جَلالِکَ ما لَوْ عَلِمْتُهُ لَسَأَلْتُکَ بِهِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَیْتِهِ وَأَنْ تَأْذَنَ لِفَرَجِ مَنْ بِفَرَجِهِ فَرَجُ أَوْلِیآئِکَ وَأَصْفِیآئِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَبِهِ تُبِیدُ الظّالِمِینَ وَتُهْلِکُهُمْ، عَجِّلْ ذلِکَ یا رَبَّ العالَمِینَ وَاعْطِنِی سُؤْلِی یا ذَا الجَلالِ وَالإِکْرامِ فِی جَمِیعِ ما سَأَلْتُکَ لِعاجِلِ الدُّنْیا وَآجِلِ الآخِرَهِ، یا مَنْ هُوَ أَقْرَبُ إِلَیَّ مِنْ حَبْلِ الوَرِیدِ أَقِلْنِی عَثْرَتِی وَأَقْلِبْنِی بِقَضآءِ حَوآئِجِی یا خالِقِی وَیا رازِقِی وَیا باعِثِی وَیا مُحْیِی عِظامِی وَهِیَ رَمِیمٌ، صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاسْتَجِبْ لِی دُعآئِی یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ»؛ هیچ معبودِ حقّی جز تو نیست، دگرگون کننده دل ها و دیده هایی. هیچ خدایی جز تو نیست آفریننده خلق بی آن که نیازی در تو به آن ها باشد. هیچ خدایی جز تو نیست آغازگر آفرینش، از ملک تو چیزی کاسته نمی شود. هیچ معبود حقّی جز تو نیست برانگیزنده هر آن که در گورها است. هیچ معبود حقّی جز تو نیست تدبیر کننده امور (هستی). هیچ معبود حقّی جز تو نیست جزا دهنده و درهم

کوبنده ستمگران. هیچ معبود حقّی جز تو نیست روان کننده آب در سنگ سخت. هیچ معبود حقّی جز تو نیست جاری کننده آب در [میان]گیاهان. هیچ معبود حقّی جز تو نیست چگونگی دهنده مزه میوه ها. هیچ معبود حقّی جز تو نیست آگاه به تعداد قطره ها و آنچه ابرها حمل می کنند. هیچ معبود حقّی جز تو نیست آگاه به شماره آنچه بادها در هوا می پراکنند. هیچ معبود حقّی جز تو نیست دانای به شماره آنچه در دریاها از تر و خشک هست. هیچ معبود حقّی جز تو نیست شمارش کننده هر جنبنده ای که در تاریکی های دریاها و در طبقات خاک هست. از تو می خواهم به اسم تو که خودت را به آن نامیده ای یا در علم غیب خویش آن را به خود اختصاص داده ای. و تو را می خوانم به هر اسمی که احدی از خلقت، تو را به آن نامید، پیغمبر یا صِدّیق یا شهیدی یا کسی از فرشتگانت. و تو را می خوانم به آن نامی که هر گاه به آن خوانده شوی، اجابت می کنی و چون به آن سؤال گردی، می بخشی. و از تو می خواهم به حقّ تو، بر محمد و اهل بیت او - که درودها و برکاتت بر آن ها باد - و به حقّ آن ها که بر خودت آن را واجب ساخته ای و به سبب آن ایشان را به فضل خویش نایل فرموده ای، این که درود فرستی بر محمّد بنده ات و فرستاده ات دعوت کننده به فرمان تو به سوی تو، و چراغ درخشان تو در بین بندگانت در زمین و آسمانت، و او را رحمت برای عالمیان و نوری برای روشنایی گرفتن مؤمنان قرار دادی. پس، به پاداش فراوانت ما را مژده داد و از عذاب دردناکت ما را ترسانید، گواهی می دهم که او حق را از طرف حق آورد و فرستادگانت را تصدیق نمود، و شهادت می دهم که آن هایی که او را تکذیب کردند، عذاب دردناک را خواهند چشید. از تو می خواهم ای اللَّه! ای اللَّه! ای اللَّه! ای پروردگار! ای پروردگار! ای پروردگار! ای

ص:۹۹

آقـای من! ای آقـای من! ای آقـای من! ای مولـای من! ای مولـای من! ای مولـای من! در این صـبحگاه از تو می خواهم که بر محمد و آل اوعلیهم السلام درود فرستی و مرا از پُر قسمت ترین بندگان و درخواست کنندگانت قرار دهی، و بر من منّت نهی که گردنم را از آتش دوزخ برهانی، ای مهربان ترین مهربانان! و از تو می خواهم به تمام آنچه از تو سؤال نمودم و آنچه از تو درخواست نکردم از جلالتِ عظیم تو که اگر آن را می دانسـتم به آن از تو درخواست می کردم این که بر محمد و خاندان او درود فرستی و فرج کسـی را که به فرج او، دوسـتان و برگزیـدگان از خلقت گشـایش یابنـد، را اجـازه فرمـایی و به (دست) او ستمگران را نـابود و هلاـک گردانی. زودتر آن را برسـان، ای پروردگـار عالمیان! و درخواسـتم را به من عطا کن، ای صاحب جلالـل و بزرگواری! آنچه را درخواست نمودم برای دنیـای نزدیـک و آخرت پس از این به من عنایت کن، ای آن که از رگ گردن به من نزدیـک تری! لغزشم را جبران کن و بـا برآورده شـدن حاجاتم مرا [از درگاهت]بازگردان، ای آفریـدگار من! ای روزی دهنده به من! ای برانگیزاننده من! ای آن که اسـتخوان های پوسـیده ام را زنده خواهی کرد! بر محمد و آل محمدعلیهم السلام درود بفرست و دعایم را به اجابت برسان، ای مهربان ترین مهربانان!.

هنگـامی کـه از دعـا فراغـت یـافت سـر برداشت، عرضه داشـتم: فـدایت گردم تـو دعـا می کنی برای فرجِ کسـی که به فرج او برگزیـدگان و اولیای خداونـد گشایش یابنـد، آیا تو خود آن کس نیستی؟ فرمود: نه. آن شـخص قائم آل محمدعلیهم السـلام اسـت. گفتم: آیـا برای خروج او نشـانه ای هست؟ فرمـود: آری. کسـوف خورشـید هنگـام برآمـدنش دو سـوم سـاعت از روز گذشته، و خسوف

ماه شب بیست و سوم، و فتنه ای که بر اهل مصر سایه بلا افکند، و قطع شدن رود نیل، به آنچه برایت بیان نمودم بسنده کن و شب و روزت را در انتظار مولایت باش، که خداوند هر روز در کاری است، و هیچ کاری از کار دیگر او را باز ندارد، او اللّٰه پروردگار عالمیان است، و نگهداری دوستانش به او می باشد و آن ها نسبت به او بیمناکند.(۱)

۲۹ – بعد از ذکر مصیبت سیّد الشهداءعلیه السلام

زیرا که این دعا نوعی یاری نمودن آن حضرت علیه السلام است. چنان که در بخش پیشین در مکرمت چهل و هفتم یادآور شدیم، و مؤیّد آن این است که یکی از دوستان صالح من یاد کرد این که: مولایمان حضرت حجّت علیه السلام را در خواب دیده بود، پس آن حضرت مضمون چنین مطلبی را فرموده بود که: من برای مؤمنی که مصیبت جدّ شهیدم را یادآور شود، سپس برای تعجیل فرج و تأیید من دعا نماید، دعا می کنم.

۳۰ – بعد از زیارت آن حضرت علیه السلام

یعنی: پس از زیارت مولایمان صاحب الزمان علیه السلام، که شهید در کتاب «الدروس» به این مطلب تصریح کرده است.

می گویم: و شاهد بر این است آن که پس از زیارت هایی که برای آن

۱- ۵۷. اقبال الاعمال، ۲۰۰ – ۲۰۱.

بزرگوار روایت شده، دعا برای آن حضـرت هم - به طور خاصّ - رسیده است، که همه یا قسمتی از آن ها را در بخش هشتم کتاب ان شاء اللّه تعالی خواهیم آورد.

و نیز شاهـد بر این، عقـل و عرف می باشـد، زیرا که بین مردم چنین متعارف است که چون در پیشگاه بزرگان حاضـر شونـد، برای آنان دعا می کنند. پس شایسته است که مؤمن آشنا به شیوه متداول بین مردم، چون خود را در پیشگاه مولایش حاضر می نمایـد تـا او را زیـارت کنـد، از این امر غافل نمانـد، به ویژه آن که بدانـد این کار موافق تمایل قلبی و مطابق با خواسته او است، به مقتضای توقیع رسیده از ناحیه مقـدّس او که پیش تر روایت را آوردیم که فرموده: «وَأَكْثِرُوا الدُّعآءَ بِتَعْجِيلِ الفَرَجِ»؛ و بسیار دعا کنید برای زودتر رسیدن فرج.

۳۱ - پس از گریستن از ترس خدای تعالی

زیرا که این هنگام نزدیک ترین حالات است و جای استجابت دعاها می باشد، پس شایسته است که مؤمن با دعا کردن برای مولایش او را یاد کند تا اندکی از حقوق واجب آن حضرت را ادا کرده باشد.

و شاهـد بر این است آنچه در وسائـل - ابواب قواطع الصـلاه - از محمـد بن علی بن الحسـین - شـیخ صـدوق قـدس سـره - به سنـدش از منصور بن یونس بزرج آمده که: از امام صادق علیه السـلام پرسـیدم درباره کسـی که در نماز واجب، خودش را به گریستن بزنـد تا این که گریه کنـد [چه صورت دارد؟] فرمود: به خدا سوگند!

روشنی چشم است، و فرمود: اگر چنین حالی دست داد، مرا در آن حال یاد کن. می گویم: پوشیده نیست که این امر، به خاطر آن است که امام زمان او بود و بر وی حق داشت، پس برای هر مؤمنی شایسته است که این را نسبت به امام زمان خودش عمل کند، تا با دل و زبان، حقّ آن امام علیه السلام را ادا کرده باشد.

۳۲ - پس از تجدید هر نعمت و زوال هر محنت

زیرا که امام عصرعلیه السلام واسطه تمام نعمت ها است، و به برکت او هر محنت و رنج از ما دور می گردد، و پیش تر گفتیم که دعا برای واسطه نعمت، یکی از اقسام شکرانه نعمت است که در آن ترغیب شده. و از اینجا است که صلوات فرستادن بر محمد و آل محمدعلیهم السلام را نیز هنگام تجدید نعمت ها ترجیح می دهیم، زیرا که آن ها اولیای نعمت ها هستند، چنان که در زیارت جامعه و روایات مستفیضه بلکه متواتره آمده است.

۳۳ - هنگام وارد شدن غم و اندوه

چون از جمله آثار و نتایج دعا برای آن حضرت علیه السلام آن است که: او درباره دعا کننده دعا می نماید - چنان که گذشت - پس دعای آن جناب سبب زایل شدن و بر طرف گشتن غم و اندوه دعا کننده می شود، و به جهت آنچه در چند روایت پیش تر آوردیم که امام علیه السلام در حزن و اندوه دوستانش اندوهگین می شود، و بی تردید در آن هنگام برای آن ها دعا می کند - چنان که در روایت

نیز اشاره شده -، پس شایسته است که دوستانش به او تأسّی جویند و اقتدا نمایند و برای بر طرف شدن همّ و غمش دعا کنند، به اضافه این که گاهی همّ و غم آن جناب مایه همّ دوستانش می گردد - چنان که در بعضی از روایات آمده - و در این هنگام دعا برای او بیشتر تأکید می یابد.

و می توان برای این مطلب تأیید گرفت از فرموده آن حضرت علیه السلام، در توقیعی که پیش تر آوردیم: «وَأَکْثِرُوا الدُّعآءَ بِتَعْجِیلِ الفَرَجِ فَإِنَّ ذلِکَ فَرَجُکُمْ». بنابر این که اسم اشاره (ذلک) به دعا برگردد، یعنی: این دعا سبب فرج و گشایش امر شما می شود و موجب راحتی شما از هر گونه شدّت و غم می گردد ان شاء اللَّه تعالی.

۳۴ - در سختی ها و گرفتاری ها

۳۴ - در سختی ها و گرفتاری ها

شایسته است در مواقع سختی و گرفتاری برای تعجیل فرج آن حضرت بسیار دعا کرد، به جهت چند وجه:

اول

این که مایه دعای آن جناب می شود - چنان که گذشت -.

دوم

این که سبب دعای فرشتگان می گردد، زیرا که آن ها درباره کسی که در حقّ مؤمن غایب دعا کند دعا می نمایند - چنان که گذشت - و دعای آن ها - ان شاء اللَّه تعالی - به اجابت می رسد.

سوم

فرموده آن حضرت: «و بسیار دعا کنید برای تعجیل فرج، که همان فرج شما است» بنابر آنچه در گذشته بیان داشتیم.

چهارم

این که دعا برای آن حضرت گونه ای از توسّل به او است - که درود خداوند بر او باد - و آن بزرگوار وسیله نجات از سختی ها و بلیّات می باشد.

۳۵ - پس از نماز تسبیح

یعنی نماز جعفر بن ابی طالب علیهما السلام، به ویژه اگر آن را روز جمعه به جای آوری، و شاهد بر آن دعایی است که از مولایمان حضرت کاظم علیه السلام رسیده که در کتاب جمال الاسبوع(۱) و غیر آن روایت گردیده. خداوند ما و سایر مؤمنین را به انجام آن توفیق دهد ان شاء اللّه تعالی.

۳۶ - پیش از دعا برای خود و خانواده خود

و دلیل بر این است آنچه در مکرمت چهاردهم یاد آور شدیم، اضافه بر این که مقتضای حقیقت ایمان همین است، چنان که در حدیث نبوی روایت آمده و حاصلش این است: مؤمن [در حقیقت] مؤمن نخواهد بود تا این که رسول خداصلی الله علیه وآله را از خودش عزیزتر بداند، و خاندان پیغمبر را از خاندان خود عزیزتر بداند، و آنچه آن حضرت را مهموم ساخته از همّ خودش بالاتر باشد.

و بدون تردید دعا برای تعجیل فرج مولایمان صاحب الزمان علیه السلام از امور مهم است و دل ها به آن شفا می یابد، پس برای مؤمن شایسته است که پیش از

۱- ۵۸. جمال الاسبوع، ۲۹۲.

دعا برای خودش و خاندانش به آن آغاز نماید، تا حق رسول خدا و خاندان او - صلوات اللّه علیهم اجمعین - را رعایت کرده باشد.

۳۷ - روز غدیر

چون روزی است که خداوند در آن امیر مؤمنان و ائمه طاهرین علیهم السلام را به ولایت بر مؤمنین و جانشینی خاتم پیغمبران صلی الله علیه وآله اختصاص داد و آن ولایت را مولایمان صاحب الزمان از پدران معصومش علیهم السلام ارث می برد، پس چون مؤمن در این روز تسلّط غاصبین و چیره شدن ستمگران را مشاهده کند و مخفی بودن حافظ دین را بنگرد، ایمان و دوستی اش نسبت به آن حضرت، او را وا می دارند که برای زودتر شدن فرج دعا کند و ظهور آن جناب را از درگاه خداوند بخواهد و آسان شدن قیام و خروجش را مسألت نماید که روز تجدید پیمان بستن و عهد کردن [برای ولایت امامان علیهم السلام] است و دعا برای فرج صاحب الزمان از جمله مصادیق آن می باشد.

و شاهد بر تأکید آن دعا در روز غدیر، ورود آن به طور خاصّ در دعایی است که در کتاب های اقبال و زاد المعاد(۱) یاد شده، اوّل آن دعا چنین است: «اَللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ نَبِیِّکَ وَعَلِیٍ وَلِیِّکَ وَالشَّأْنِ وَالقَدْرِ الَّذِی خَصَصْتَهُما بِهِ دُونَ خَلْقِکَ»؛ خدایا! به حقّ محمد پیامبرت و علی ولیّ ات و شأن و منزلتی که از بین خلایقت به آن ها اختصاص داده ای از تو می خواهم ... و در آخر آمده: «اَللَّهُمَّ فَرِّج

۱- ۵۹. اقبال الاعمال، ۱/۴۹۲؛ زاد المعاد: ۳۴۲.

عَنْ أهـلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ نِبيِّک وَاكْشِفْ عَنْهُمْ و بِهِمْ عَن المُؤمنينَ الكَرُبـاتِ اَللَّهُمَّ امْلاءِ الأرْضَ بِهِمْ عَـدْلاً كَمـا مُلِئَتْ ظُلْماً و جَوْراً وَأنجِزَ لَهُمْ ما وَعَـدْتَهُمْ إنَّکَ لا تُخْلِفُ الميعادَ»؛ خـدایا! بر خاندان محمد پیامبرت فَرَج و گشایش دِه و از آن ها و نیز از مؤمنین به سبب آن ها محنت ها و غم ها را بر طرف ساز، خداونـدا زمین را به وجود آن ها پر از عـدل کن چنان که از ظلم و جور پر شده است، و آنچه به ایشان وعده فرموده ای تحقق بخش به درستی که تو خُلف وعده نمی کنی.

و نیز مستحب است در این روز از خـدای تعالی بخواهی که تو را از یاران آن حضـرت - که خداوند ظهور و فرجش را زودتر گردانـد - قرار دهد، که در دعای شـریف طولانی در کتاب «اقبال» یاد شده، و در آخر آن دعا آمده: «اَللّهُمَّ اِنِّی أَسْأَلُکَ بِالحَقِّ الَّذِی جَعَلْتَهُ عِنْدَهُمْ، وَبِالَّذی فَضَّلْتَهُمْ عَلَی العالَمِینَ جَمِیعاً أَنْ تُبارِکَ لَنا فِی یَوْمِنا هـذَا الَّذِی أَکْرَمْتَنا فِیهِ بِالوَفآءِ لِعَهْدِکَ الَّذِی عَهِدْتَ إِلَیْنا وَالمِیثاقِ الَّذِی واثَقْتَنا بِهِ مِنْ مُوالاتِ أَوْلِیآئِکَ وَالبَرآئَهِ مِنْ أَعْدآئِکَ، وَتَمُنَّ عَلَیْنا بِنِعْمَتِکَ وَتَجْعَلَهُ عِنْدَنا مُسْتَقَرّاً ثابِتاً وَلا تَسْلُبْناهُ أَبَداً وَلا تَجْعَلْهُ عِنْدَنا مُسْتَوْدَعاً فَإِنَّکَ قُلْتَ: «فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ» فَاجْعَلْهُ مَسْتَقَرّاً ثابِتاً وَارْزُقْنا نَصْرَ دِینِکَ مَعَ وَلِیٍّ هادٍ مِنْ أَهْلِ بَیْتِ نَبِیِّکَ قآئِماً رَشِیداً هادِیاً مَهْدِیّاً مِنَ الضَّلالَهِ إِلَی الهُدی وَاجْعَلْنا تَحْتَ رایَتِهِ وَفِی زُمرَهِ شُهَدآءَ مَقْتُولِینَ فِی سَبِیلِکَ وَعَلی نُصْرَهِ دِینِکَ»؛ خداونـدا! از تو می خواهم به حقّی که نزد آنان (خانـدان پیغمبر) قرار داده ای و به آنچه بر تمام جهانیان برتری شـان بخشـیده ای، این که این روز را بر مـا مبارک سازی، این روز که ما را در آن، به جهت وفای به عهـد که با ما بسـته ای و پیمانی که از ما گرفته ای، گرامی مان داشته ای، پیمان دوستی و پیروی اولیائت و بیزاری از دشمنانت، [و از تو می خواهم] که با نعمتت بر ما منّت نهی

ص:۱۰۷

و آن را نزد ما قرار یافته پایدار نمایی و هیچ گاه این نعمت (ولایت) را از ما مگیر و آن را نزد ما به طور امانت قرار مده، که تو فرموده ای: (پس قرار یافته است و امانت سپرده شـده) پس آن را برقرار و پایـدار کن، و یاری دینت را در خدمت ولیّ هدایت کننـده ای از خانـدان پیغمبرت به ما روزی فرمای، آن هنگام که به ارشاد بپاخیزد و هـدایتگر هـدایت شده از گمراهی به سوی راه راست بوده باشد، و ما را زیر پرچم او و در شـمار شـهیدان راستینی که در راه تو و به خاطر یاری دینت کشـته شده باشـند، قرار بده.

و نزدیـک به این عبـارت در دعـای یـاد شـده در «زاد المعاد» آمـده، و آنچه آوردیم برای اهل بینش و هـدایت خواهان بسـنده است.

۳۸ - مطلق اوقات شریفه و شبها و روزهای متبرکه

و دلیـل بر این است آنچه در «مزار بحـار» به سـند خـود، از فیض بن المختـار از ششـمین امـام بر حق - که درود هـای خـداوند آمرزنده بر آن ها باد -، آورده: درباره زیارت حضـرت ابی عبد اللّٰه الحسـین علیه السلام از امام صادق علیه السلام چنین سؤال شـد: آیـا زیـارت را وقتی هست که از وقت دیگر بهتر باشـد؟ فرمود: او را - که درود خداونـد بر او بـاد - در هر وقت و به هر هنگام زیارت کنیـد که زیارت او بهترین موضوع است، هر کس آن را بسـیار انجام دهد خیر بسـیار برای خود فراهم آورده، و هر که آن را کم تر انجام دهـد خیر کمتری برایش خواهـد بود، و در اوقات شـریفه زیارت تان را قرار دهیـد که کارهای نیک در آن ها چند برابر است، و آن اوقات هنگام فرود آمدن فرشتگان برای زیارت او است ...

می گویم: محل شاهد، فرموده آن حضرت علیه السلام است که: «کارهای نیک در

آن ها چنـد برابر است» چون بدون تردید، دعا از بهترین عبادت ها است، به خصوص دعای یاد شده - یعنی درخواست تعجیل فَرَج و ظهور برای امام مظلوم غایب علیه السلام - و آنچه ذکر کردیم همچون نوری بر فراز کوه طور روشن و آشکار است.

۳۹ – هنگام حضور در مجلس مخالفین و غاصبین حقوق امامان

هرگـاه در مجلس مخالفین و غصب کننـدگان حقوق ائمه طاهرین علیهم السـلام حضور یافتی، برای تعجیل ظهور امام عصـر - عجّل اللّه فرجه الشـریف - دعا کن؛ به جهت روایتی که در «کامل الزیارات» در باب زیارت های امام حسـین علیه السلام آمده که: یونس بن ظبیان به حضـرت ابی عبد اللّه (امام صادق علیه السلام) عرضه داشت: فدایت شوم؛ من در مجالس این قوم یعنی فرزندان س ا ب ع (بنی عباس) شـرکت می کنم، چه بگویم؟ فرمود: هر گاه در مجالس آن ها حضور یافتی و به یاد ما افتادی، پس بگو: «اَللَّهُمَّ أَرِنَا الرَّخآءَ وَالسُّرُورَ فَإِنَّکَ تَأْتِی عَلی کُلِّ ما تُرِیدُ ... »؛ خداوندا! زندگی فراخ و خوشحالی را به ما بنمایان که تو هر چه را بخواهی توانی آورد ...

پوشـیده نیست که این دعـا برای حصول فرج و ظهور دولت حق است و این دعـای جـامعی است، چنان که به این مطلب توجه دادند با عبارت: «فَإِنَّکَ تَأْتِی عَلی کُلِّ ما تُرِیدُ». و مخفی مباد که این دعا به این عبارت به جهت تقیّه است، بنابراین خصوصیتی ندارد که همین تعبیر گفته شود، بلکه محبوبیت

دعـا برای فرج آن هـا و اهتمـام ورزیـدن به آن، هنگـام حضور یـافتن در مجالس مخالفین به هر گونه ای که برای مؤمن میسّـِر باشد، از این عبارت به دست می آید که شخص مؤمن برای حصول فرج ایشان و ظهور دولتشان، که خدای - عزّوجلّ - وعده فرموده، به درگاه او توجّه و نیایش نماید، که او به بندگان نزدیک است و دعایشان را به اجابت می رساند.

۴۰ - چهل روز مداومت به دعا برای فرج

۴۰ - چهل روز مداومت به دعا برای فرج

زیرا که مداومت کردن به هر عبادتی تا چهل روز اثر خاصّ و فواید ویژه ای دارد، از همین روی ترغیب به آن در اخبار رسیده از امامان معصوم علیهم السلام به طور عموم و خصوص آمده است.

امّا به طور عام

در حـدیث معروفی از پیغمبر اکرم صـلی الله علیه وآله در چنـد کتـاب معتبر روایت شـده که: «هر آن بنـده ای که تا چهل روز عمل خالصانه ای برای خـدا انجام دهـد، خداوند چشـمه های حکمت از دلش بر زبانش جاری سازد(۱)». و به این مضـمون یا نزدیک به آن چندین روایت وارد شده است.

و امّا به طور خاص

همان است که در بحار به نقل از تفسیر عیّاشی، از فضل بن ابی قره آمده که گفت: شـنیدم ابوعبد اللّه امام صادق علیه السلام می فرمود: «خداونـد به ابراهیم وحی کرد که برای تو فرزنـدی متولّـد خواهد شد، پس [ابراهیم علیه السـلام] این را به ساره باز گفت، ساره [با شگفتی]پرسید: آیا خواهم

۱- ۶۰. بحارالانوار، ۷۰/۲۴۲.

زاییـد در حالی که پیرزنی هسـتم؟! پس خداونـد به [ابراهیم]وحی فرمود که: او [ساره]خواهد زایید و فرزندانش چهارصد سال اذیت خواهنـد کشـید، به جهت این که سـخن مرا جواب گفت. امـام صادق علیه السـلام فرمود: پس چون اذیت و رنـج بر بنی اسرائیل به طول انجامید، چهل روز به درگاه خداوند ناله و گریه کردند، پس خداوند به موسی و هارون وحی فرمود که آن ها را از دست فرعون خلاـص کنـد، که صـد و هفتاد سال آزار را از آن ها کاست. راوی گویـد: سـپس حضـرت ابوعبـد اللّه امام صادق علیه السـلام فرمود: همچنین شـما هم اگر انجام دهید البته خداوند بر ما گشایش خواهد داد، ولی اگر این گونه نباشـید، این امر تا آخرین حدّ خود به طول خواهد انجامید.

می گویم: آنچه مربوط به شـرح این حـدیث می باشـد، در باب گذشـته بیان شد. و نیز بر این مطلب دلالت می کند: ترغیب به خواندن دعای عهد که از امام صادق علیه السلام روایت گردیده است، که تا چهل روز خوانده شود، از آن غفلت مکن.

۴۱ – ماه محرّم

و هر روزی که در آن ظلمی از دشـمنان بر امامان برحق علیهم السلام واقع شده، زیرا که ایمان و محبّت شخص مؤمن نسبت به ایشـان، و حزن و انـدوهش بر مصـیبت های آنان، او را برمی انگیزانـد که در پی خونخواهی و انتقام جویی و دادخواهی امامان علیهم السـلام باشـد، و این امـور در چنین زمـان هـایی فراهم نمی گردد، مگر بـا درخـواست زودتر شـدن ظهور و تعجیـل فرج مولایمان صاحب الزمان علیه السلام، چنان که پوشیده نیست.

مکان هایی که دعا در آن ها بیشتر تأکید شده مکان هایی که دعا در آن ها بیشتر تأکید شده

اشاره

بـدان که همـان طور که دعـا برای تعجیـل فرج مولایمـان حضـرت حجّت علیه السـلام در زمان های مخصوصـی تأکیـد شـده، همچنین در جاهـای معیّنی نیز مؤکّـد است، یـا از جهت تأسّـِی جسـتن و اقتـدا کردن به آن حضـرت علیه السـلام و یـا به خـاطر روایت شدن آن از امامان بزرگوار و یا از روی اعتبارات عقلی که نزد اهل فهم مقبول می باشد، از جمله آن اماکن:

۱ – مسجد الحرام

و شاهـد بر آن – اضـافه بر این که گمـان مسـتجاب شـدن دعـا در آن مکـان قوی است، پس شایسـته است آنچه می دانیم نزد خدای – عزّوجلّ – و اولیائش اهمیت دارد و سودش به عموم دوستانش می رسد، اهتمام ورزیم – دعای آن حضرت در آن جا است، که شـیخ صـدوق رحمه الله در کتاب «کمال الـدین» روایت آورده، و می گویـد: حدیث کرد ما را محمد بن موسـی بن المتوکـل، گفت: حـدیث آورد برای ما عبـد اللَّه بن جعفر حمیری که گفت: از محمـد بن عثمان عَمْری رحمه الله پرسـیدم: آیا صـاحب ایـن امر را دیـده ای؟ گفت: آری. و آخرین بـاری که او را دیـدم کنـار بیت اللَّه الحرام بـود، در حـالی که می گفت: «اَللَّهُمَّ أَنْجِزْ لِی ما وَعَدْتَنِی»؛ خداوندا! وعده ای را که به من داده ای تحقّق بخش.

و نیز شیخ صدوق رحمه الله گفته: حدیث آورد ما را محمد بن موسی بن المتوکل، گفت: حدیث آورد ما را عبد اللَّه بن جعفر حمیری، گفت: شنیدم

ص:۱۱۲

محمـد بن عثمان عَمْری می گفت: او - که درود خداونـد بر وی باد - را دیـدم در حالی که کنار رکن مسـتجار، به دامن کعبه چنگ زده بود و می گفت: «اَللَّهُمَّ انْتَقِمْ لِی مِنْ أَعْدآئِی»؛ خدایا! برای من از دشمنانم انتقام بگیر.

۲ - عرفات

در همـان محلّی که حاجیان توقّف می کننـد، و دلیل بر آن، وارد بودنش در دعایی است که از امام صادق علیه السـلام روایت شده که در آن جا خوانده شود، این دعا در کتاب «زاد المعاد» مذکور است، مردمان نیک سیرت به آن مراجعه کنند.

۳ - سرداب

یعنی سـرداب غیبت در شـهر سـامرّا، و شاهـد بر اهتمـام به دعا در آن محل مقـدّس، ادعیه و زیاراتی است که در کتب زیارات وارد شده، شاید قسمتی از آن ها را در باب هشتم بیاوریم ان شاء اللَّه تعالی.

۴ - جاهای منسوب به آن حضرت علیه السلام

اماکن شـریف و مقدّسی که آن جناب در آن ها توقف کرده و به آن جا ها قدم نهاده، مانند مسجد کوفه، مسجد سهله، مسجد صعصـعه، مسـجد جمکران و غیر آن هـا. چون شـیوه اهـل مودّت و عادت صاحبان محبت است که هر گاه جای درنگ و محلّ توقّف محبوب خویش را بنگرند، به یاد خوبی های او

افتند و از فراقش متألّم شوند، و درباره اش دعا کنند، بلکه به محلّ توقّف و منزلگاه او مأنوس گردند، چنان که گفته شده:

أَمُرُّ عَلی جِدارِ دِیارِ لَیْلی

أُقَبِّلُ ذَا الجِدارَ وَذَا الدِّیارا

فَما حُبُّ الدِّیارِ شَغَفْنَ قَبْلِی

وَلکِنْ حُبُّ مَنْ سَکَنَ الدِّیارا

بر دیوارهای دیار لیلی می گذرم، دیوارها و دیارش را می بوسم. محبت شهر و دیار دلم را شیفته ننموده، ولی محبت آن که در این دیار سکونت گرفته، دلم را شیدا کرده است.

و نیز در همین معنی گفته شده:

وَمِنْ مَذْهَبِی حُبُّ الدِّیارِ لِأَهْلِها

وَلِلنّاسِ فِیما یَعْشِقُونَ مَذاهِبُ

و از شیوه من، دوست داشتن شهر و دیاری به خاطر اهل آن است و مردم در آنچه عشق می ورزند، شیوه های گوناگونی دارند.

پس شایسته است که مؤمن مخلص هرگاه به سرداب مبارك وارد شد، یا یکی از اماکن توقف آن حضرت را زیارت کرد، به یاد صفای مولایش باشد و ویژگی های جمال و جلال و کمال آن بزرگوار را در خاطر بیاورد و توجه کند که آن جناب از ظلم و تجاوز اهل عناد و گمراهان در چه وضعی به سر می برد و از تصوّر آن احوال کاملاً متأثّر گردد و از درگاه خدای قادر متعال بخواهد که گشایش امر قیام مولایش را آسان کند و امید او را از جهت دفع دشمنان و یاری دوستانش برآورده سازد.

اضافه بر این که، آن اماکن مقدّسه و جاهای یاد شده، محل های عبادت

ص:۱۱۴

و دعای آن حضرت علیه السلام می باشند، بنابراین سزاوار است که مؤمن دوستدار آن جناب به او تأسّی کند، زیرا که دعا برای تعجیل فرج وبر طرف شدن غم واندوه از چهره انورش از بهترین عبادت ها ومهم ترین دعاها است.

۵ - حرم حضرت سید الشهداءعلیه السلام

و از جمله جاهایی که دعا برای تعجیل فرج در آن ها مؤکّد است، حرم مطهر مولای شهید مظلوممان حضرت ابی عبد اللّه الحسین علیه السلام است، چون هرگاه مؤمن در حرم شریف آن حضرت، انواع ظلم و مصیبتی که بر او و خاندان گرامی اش وارد آمده، در ذهن مجسّم کند و بداند که خونخواه آن جناب و انتقام گیرنده از دشمنان و ستم کنندگان به او، مولایمان صاحب الزمان علیه السلام است، عقل و مودّتش او را خواهند برانگیخت که برای تعجیل فرج و ظهور آن حضرت دعا نماید و با تضرع و زاری، این امر را از درگاه الهی بخواهد.

و شاهد بر این است، آنچه در روایت ابوحمزه ثمالی در باب هفتاد و نهم «کامل الزیارات»، از امام صادق علیه السلام آمده که در جایی از آن زیارت فرموده: پس از درود فرستادن بر حسین علیه السلام، بر همه امامان علیهم السلام درود می فرستی، همچنان که بر حسن و حسین علیها السلام درود فرستادی، و می گویی: خداوندا! به آن ها کلمات خویش را تمام گردان و وعده ات را به ایشان تحقق بخش ... (۱).

و در جای دیگر، از همان زیارت فرموده: ... سپس گونه ات را بر آن بگذار

۱- ۶۱. کامل الزیارات، ۴۰۵.

و بگو: «اَللَّهُمَّ رَبَّ الحُسَیْنِ اِشْفِ صَدْرَ الحُسَیْنِ. اَللَّهُمَّ رَبَّ الحُسَیْنِ اُطْلُبْ بِدَمِ الحُسَیْنِ ... »؛(۱) خداوندا! ای پروردگار حسین! سینه حسین را شفا بده. خداوندا! ای پروردگار حسین! برای حسین خونخواهی کن. جهت دلالت این عبارت روشن است، چون مولایمان حضرت حجّت علیه السلام است که برای حسین علیه السلام خونخواهی می کند و با انتقام گرفتن از دشمنانش، سینه اش را شفا می دهد.

۶ - حرم مولایمان حضرت رضاعلیه السلام

به جهت وارد بودن آن، در زیارتی که در «کامل الزیارات» (۲) روایت گردیده که در آن زیارت پس از درود فرستادن بر یکایک امامان علیهم السلام آمده: «اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلی حُجَّتِکَ وَوَلِیِّکَ وَالقآئِمِ فِی خَلْقِکَ صَلاةً نامِیَةً باقِیَةً تُعَجِّلُ بِها فَرَجَهُ وَتَنْصُرُهُ بِها ... »؛ خداوندا! بر حجّت و ولیّ ات و قائم در خلقت درود بفرست، درودی روزافزون و پایدار که به آن فرجش را زودتر کنی و به آن پیروزش گردانی.

۷ - حرم عسکریین علیهما السلام

در شهر سُرّ من رأی (سامرّا)؛ و شاهد بر آن است، آنچه در زیارتی که در همان کتاب(۳) برای ایشان روایت آمده که: «اَللَّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَ وَلِیِّکَ وَابْنَ وَلِیِّکَ، وَاجْعَلْ فَرَجَنا مَعَ فَرَجِهِمْ یا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ»؛ پروردگارا! فرج و گشایش [امر

۱- ۶۲. کامل الزیارات، ۴۱۴.

۲- ۶۳. کامل الزیارات، ۵۱۷.

۳- ۶۴. کامل الزیارات، ۵۲۱.

حکومت] ولیّ ات و فرزند ولیّ ات را زودتر برسان و گشایش وضع ما را با فرجِ ایشان قرار ده، ای مهربان ترین مهربانان.

۸ – حرم هر یک از امامان علیهم السلام

زیرا که این دعا از بهترین وسایل نزدیک شدن و تقرّب جستن به ایشان است و مایه مسرت و خشنودی آنان می باشد. و شاهد بر این است، آنچه در کتاب «کامل الزیارات» در باب زیارت همه امامان علیهم السلام روایت شده است. بلکه می توان گفت: این دعا از مهم ترین وظایف مردم در هر جایی که ویژگی و احترامی دارد می باشد، که خداوند – تعالی شأنه – فرموده: «فِی بُیُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَیُذْکَرَ فِیهَا اسْمُهُ» (۱)

در خانه هایی که خداوند دستور فرموده رفعت یابند و در آن ها نام او یاد شود. که این دعا از بهترین ذکرها و محبوب ترین آن ها نزد صاحبان بصیرت و مهم ترین آن ها نزد اهل عبرت است، پس باید که در همه اوقات از شب و روز به آن اهتمام ورزند.

ص:۱۱۷

۱– ۶۵. سوره نور، آیه ۳۶.

فهرست منشورات مسجد مقدّس جمکران

۱ - قرآن کریم (وزیری، کیفی، جیبی)

۲ - کلیات مفاتیح الجنان(وزیری، جیبی)

۳ - منتخب مفاتیح الجنان (جیبی)

۴ - نهج البلاغه /(وزیری، جیبی)

۵ - صحیفه سجادیه

۶ - ادعیه و زیارات امام زمان علیه السلام

۷ - آئینه اسرار

۸ - آثار گناه در زندگی و راه جبران

۹ - آخرین پناه

۱۰ - آخرین خورشید پیدا

۱۱ - آشنایی با چهارده معصوم (۱و۲)

۱۲ - آقا شیخ مرتضی زاهد

۱۳ - آیین انتظار (مختصر مکیال المکارم)

۱۴ - ارتباط با خدا

۱۵ - از زلال ولایت

۱۶ - اسلام شناسی و پاسخ به شبهات

۱۷ - امامت، غیبت، ظهور

۱۸ - امامت و غیبت از دیدگاه علم کلام

۱۹ - امامت و ولایت در امالی شیخ صدوق

۲۰ – امام رضا، امام مهدی و حضرت معصومه علیهم السلام(روسی)

۲۱ – امام رضاعلیه السلام در رزمگاه ادیان

۲۲ – امام شناسی و پاسخ به شبهات

۲۳ – انتظار بهار و باران

۲۴ – انتظار و انسان معاصر

۲۵ – اهّمیت اذان و اقامه

۲۶ – با اولین امام در آخرین پیام

۲۷ – بامداد بشریت

۲۸ – بهتر از بهار/کودک

۲۹ – پرچمدار نینوا

۳۰ – پرچم هدایت

۳۱ – پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله و تروریسیم و خشونت طلبی

۳۲ – پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله و جهاد و برده داری

۳۳ – پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله و حقوق اقلیت ها و ارتداد

۳۴ – پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله و حقوق زن

۳۵ – پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله و صلح طلبی

۳۶ – تاریخ امیر المؤمنین علیه السلام / دو جلد

۳۷ – تاریخ پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله/دو جلد

۳۸ – تاریخچه مسجد مقدس جمکران/(فارسی،عربی،اردو،انگلیسی)

۳۹ – تاریخ سید الشهداءعلیه السلام

۴۰ – تجلیگاه صاحب الزمان علیه السلام

۴۱ – تشرف یافتگان (چهار دفتر)

۴۲ – جلوه های پنهانی امام عصرعلیه السلام

۴۳ – چهارده گفتار /ارتباط معنوی با حضرت مهدی علیه السلام

۴۴ – چهل حدیث /امام مهدی علیه السلام در کلام امام علی علیه السلام

۴۵ – چهل حدیث برگزیده از پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله

۴۶ – حضرت مهدی علیه السلام فروغ تابان ولایت

۴۷ – حکمت های جاوید

۴۸ – ختم سوره های یس و واقعه

۴۹ – خزائن الاشعار (مجموعه اشعار)

۵۰ – خورشید غایب (مختصر نجم الثاقب)

۵۱ – خوشه های طلایی (مجموعه اشعار)

۵۲ – دار السلام

۵۳ – داستان هایی از امام زمان علیه السلام

۵۴ – داغ شقایق (مجموعه اشعار)

۵۵ – در انتظار منجی (روسی)

۵۶ – در جستجوی نور

۵۷ – در کربلا چه گذشت؟ (ترجمه نفس المهموم)

۵۸ – دفاع از حریم امامت و ولایت(مختصر شب های پیشاور)

۵۹ – دلشده در حسرت دیدار دوست

۶۰ – دین و آزادی

۶۱ – رجعت یا حیات دوباره

۶۲ – رسول ترک

۶۳ – روزنه هایی از عالم غیب

۶۴ – زیارت ناحیه مقدّسه

۶۵ – سحاب رحمت

۶۶ – سخنرانی مراجع در مسجد جمکران

۶۷ – سرود سرخ انار

۶۸ – سقّا خود تشنه دیدار

۶۹ – سلفی گری (وهابیت) و پاسخ به شبهات

۷۰ – سیاحت غرب

۷۱ – سیمای امام مهدی علیه السلام در شعر عربی

۷۲ – سیمای جهان در عصر امام زمان علیه السلام(دوجلدی)

۷۳ – سیمای مهدی موعودعلیه السلام در آئینه شعر فارسی

۷۴ – شرح زیارت جامعه کبیره (ترجمه الشموس الطالعه)

۷۵ – شمس وراء السحاب/ عربی

۷۶ – صبح فرا می رسد

۷۷ – ظهور حضرت مهدی علیه السلام

۷۸ – عاشورا تجلّی دوستی و دشمنی

۷۹ – عریضه نویسی

۸۰ – عطر سیب

۸۱ – عقد الدرر فی أخبار المنتظرعلیه السلام/عربی

۸۲ – علی علیه السلام مروارید ولایت

۸۳ – علی علیه السلام و پایان تاریخ

۸۴ – غدیرخم (روسی، آذری لاتین)

۸۵ – غدیرشناسی و پاسخ به شبهات

۸۶ – فتنه وهابیت

۸۷ – فدک ذوالفقار فاطمه علیها السلام

۸۸ – فریادرس

۸۹ – فرهنگ اخلاق

۹۰ – فرهنگ تربیت

۹۱ – فرهنگ درمان طبیعی بیماری ها(پخش)

۹۲ – فوز اکبر

۹۳ – فریادرس

۹۴ – قصه های تربیتی

۹۵ – کرامات المهدی علیه السلام

۹۶ – کرامت های حضرت مهدی علیه السلام

۹۷ - کمال الدین وتمام النعمه (دو جلد)

۹۸ - کهکشان راه نیلی (مجموعه اشعار)

۹۹ - گردی از رهگذر دوست (مجموعه اشعار)

۱۰۰ - گفتمان مهدویت

۱۰۱ - گنجینه نور و برکت، ختم صلوات

۱۰۲ - مام فضیلت ها

۱۰۳ - مشکاه الانوار

۱۰۴ - مفرد مذکر غائب

۱۰۵ - مکیال المکارم (دو جلد)

۱۰۶ - منازل الآخره، زندگی پس از مرگ

۱۰۷ - منجی موعود از منظر نهج البلاغه

۱۰۸ - منشور نینوا

۱۰۹ - موعودشناسی و پاسخ به شبهات

۱۱۰ - مهدی علیه السلام تجسّم امید و نجات

۱۱۱ - مهدی منتظرعلیه السلام در اندیشه اسلامی

۱۱۲ - مهدی موعودعلیه السلام، ترجمه جلد ۱۳ بحار - دو جلد

۱۱۳ - مهربان تر از مادر / نوجوان

۱۱۴ - مهر بیکران

۱۱۵ - میثاق منتظران (شرح زیارت آل یس)

۱۱۶ - ناپیدا ولی با ما/(فارسی،ترکی استانبولی، انگلیسی، بنگالا)

۱۱۷ - نجم الثاقب

۱۱۸ - نجم الثاقب (دوجلدی)

ص:۱۱۹

۱۱۹ – ندای ولایت

۱۲۰ – نشانه های ظهور او

۱۲۱ – نشانه های یار و چکامه انتظار

۱۲۲ – نگاهی به مسیحیت و پاسخ به شبهات

۱۲۳ – نماز شب

۱۲۴ – نهج الکرامه گفته ها و نوشته های امام حسین علیه السلام

۱۲۵ – و آن که دیرتر آمد

۱۲۶ – واقعه عاشورا و پاسخ به شبهات

۱۲۷ – وظایف منتظران

۱۲۸ – ویژگی های حضرت زینب علیها السلام

۱۲۹ – هدیه احمدیه/(جیبی، نیم جیبی)

۱۳۰ – همراه با مهدی منتظر

۱۳۱ – یاد مهدی علیه السلام

۱۳۲ – یار غائب از نظر(مجموعه اشعار)

۱۳۳ – ینابیع الحکمه/عربی – پنج جلد

جهت تهیه و خرید کتاب های فوق، می توانید با نشانی:

قم – صندوق پستی ۶۱۷، انتشارات مسجد مقدّس جمکران مکاتبه و یا با شماره تلفن های ۷۲۵۳۷۰۰، ۷۲۵۳۳۴۰ – ۰۲۵۱ تماس حاصل نمایید.

کتاب های درخواستی بدون هزینه پستی برای شما ارسال می گردد.

سایر نمایندگی های فروش:

تهران: ۶۶۹۳۹۰۸۳، ۶۶۹۲۸۶۸۷ - ۰۲۱

یزد: ۶۲۴۶۴۸۹، ۲-۶۲۸۰۶۷۱ - ۰۳۵۱

فریدون کار: ۱۴ - ۵۶۶۴۲۱۲ - ۰۱۲۲

ص:۱۲۰

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِی الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه ای
قائمیه
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹